

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:6 • Sayı/No:1 • Ocak-Haziran/January-June 2020

ISSN 2149-5548

İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu: Roland Barthes'ın Mit Olgusu Üzerinden Göstergebilimsel Analiz **Alper YILMAZ** / İnsan Ticareti ile İlgili Vatandaşların Bilinçlendirilmesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Rolü **Burak TUĞ** / İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme **Caner ÇAKI** / İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği **Emre ALAKUŞ, Yıldız UZAN** / İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme **Gül ÇAKI** / İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme **Mehmet Ozan GÜLADA**

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:6 • Sayı/No:1 • Ocak-Haziran/January-June 2020

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ/THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume: 6 • Sayı/No: 1 • Ocak-Haziran /January-June 2020

ISSN 2149-5548

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Adına Sahibi/Owner: Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor: Aykut EŞ

Tasarım/Design: Yeter BAYSAL

Kapak Tasarım/Cover Designer: Meltem YILMAZ

Editör/Editor: Dr. Gökçe OK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Yayın Kurulu Başkanı

Dr. Gökçe OK (Genel Müdür Yardımcısı)

Yayın Kurulu Üyeleri

Nagihan ÖNDER (Eğitim Dairesi Başkan Vekili)

Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU (Uyum ve İletişim Dairesi Başkan Vekili)

Alper SOYLU (Strateji Geliştirme Dairesi Başkan Vekili)

Abdülaziz AYDIN (İ. Hukuk Müşaviri Vekili)

Danışma Kurulu/Advisory Board

Abdullah AYAZ (GİGM Genel Müdürü)

Doç. Dr. Ali Murat BERKER (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Başak YAVÇAN (TOBB ETÜ)

Dr. Öğr. Üyesi Can Ozan TUNCER (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Dr. Deniz KAYA (Milli Eğitim Bakanlığı)

Dr. Öğr. Üyesi Doğa ELÇİN (Atılım Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk BİLİR (KVKK Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE (Harran Üniversitesi)

Prof. Dr. Nalan YETİM (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Nuray EKŞİ (Yeditepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Selim ÇAPAR (GAMER Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Serhat AYDIN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. T. Sabri ERDİL (İçişleri Bakan Yardımcısı)

Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Atatürk Üniversitesi)

* Danışma kurulu üyelerimiz alfabetik isim sırasına göre listelenmiştir.

* Our advisory board members are listed in alphabetical name order.

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA

Telefon/Phone: (0312) 422 05 00

E-posta/E-mail: gam@goc.gov.tr

Genel Ağ/Web: www.goc.gov.tr • www.gam.gov.tr

YAYIN TÜRÜ/PUBLICATION TYPE

Yaygın Süreli

BASKI/PRINT

Baskı Tarihi/Print Date: Haziran 2020

Baskı Hazırlık/Print Application: İM OFSET Meryem AKÇA (0312) 341 25 04

Baskı Yeri/Print Address: İM OFSET

© Genel Müdürlük yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın, ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayımlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmi görüşü yansıtmaz.

Göç Araştırmaları Dergisi 6 (altı) ayda bir yayımlanır.

Hakemli bir dergidir.

İÇİNDEKİLER

- İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu: Roland Barthes'ın Mit Olgusu Üzerinden Göstergebilimsel Analiz
The Presentation of Human Trafficking in Public Service Announcements: The Semiological Analysis through the Myth Case of Roland Barthes
Alper YILMAZ 7
- İnsan Ticareti ile İlgili Vatandaşların Bilinçlendirilmesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Rolü
The Role of the Directorate General of Migration Management in Awareness of Citizens Regarding Human Trafficking
Burak TUĞ 36
- İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları: Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme
The International Public Service Announcements Prepared for Human Trafficking: An Examination on Child Abuse
Caner ÇAKI 60
- İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği
Turkey's Reality of Illegal Afghan Immigrants in Terms of Being A Subject to Potential Human Trafficking
Emre ALAKUŞ, Yıldız UZAN 92
- İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme
An Examination on Public Relations Campaigns Regarding Women to Prevent Human Trafficking
Gül ÇAKI 118

İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme <i>The Examination on Public Service Announcements Prepared by UNICEF for Preventing Child Marriage in the Context of Human Trafficking</i> Mehmet Ozan GÜLADA	144
Göç Araştırmaları Dergisi Yayın İlkeleri	169
Göç Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları	173

İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu: Roland Barthes'ın Mit Olgusu Üzerinden Göstergebilimsel Analiz

Alper YILMAZ*

Öz

Mit, insanların çevresinde yaşanan durumları ve kavramları açıklama amacıyla başvurduğu öyküleri içermektedir. Mitler yoluyla insanların zihinlerinde belirli bir duruma veya kavrama yönelik olumlu ya da olumsuz bir algı oluşabilmektedir. İnsan ticaretine karşı olumsuz algıyı güçlendirebilmek amacıyla da medyada mitler inşa edilmektedir. Bu mitler yoluyla insan ticaretine karşı toplum genelinde farkındalık oluşturulması ve insanların insan ticaretine yönelmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Çalışmada uluslararası alanda insan ticaretine karşı hazırlanan kampanyalarda, insan ticareti karşıtı meydana getirilen mitlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma kapsamında belirlenen insan ticareti karşıtı kampanyalara ait videolar, Fransız dilbilimci Roland Barthes'ın göstergebilimsel analizi boyutunda incelenmiştir. Elde edilen bulgularda, genel olarak insan ticaretinin insanların emek ve cinsel sömürüsüne yol açtığına yönelik mitlerin inşa edildiği ortaya çıkarılmıştır. Böylece medya üzerinden inşa edilen mitler yoluyla, insan ticaretine karşı farkındalık oluşturulmasının ve insanların insan ticaretine karşı harekete geçmesinin amaçlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İnsan ticareti, kamu spotu reklamı, mit, kampanya, göstergebilim

* Araş. Gör., Dr., İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi, e-posta: alper.yilmaz@inonu.edu.tr,
ORCID: 0000- 0002-6602-3657

The Presentation of Human Trafficking in Public Service Announcements: The Semiological Analysis through the Myth Case of Roland Barthes

Alper YILMAZ*

Abstract

Myth contains the stories that people resort to in order to explain the situations and concepts in their environment. A positive or negative perception can be formed in the minds of people towards a certain situation or concept through myths. Myths have been built in order to strengthen the negative perception against human trafficking in the media. It is aimed to raise awareness about human trafficking and prevent people from turning to human trafficking through the myths built. In this study, it was aimed to reveal anti-human trafficking myths in campaigns against human trafficking in the international arena. For this purpose, the videos of anti-human trafficking campaigns identified within the scope of the study were examined in the semiotic analysis dimension of French linguist Roland Barthes. In the findings obtained, it was found that myths that suggesting human trafficking leads to labor and sexual exploitation of people, were built in general. In this way, it was aimed that campaigns raised awareness against human trafficking and people took action against human trafficking through myths built on the media.

Keywords: Human trafficking, public service announcement, myth, campaign, semiotics

*Research Assistant, Assist. Prof. Dr., Inonu University, Faculty of Communication, e-mail: alper.yilmaz@inonu.edu.tr ORCID: 0000-0002-6602-3657

Giriş

İnsan ticareti, uluslararası ölçekte dünya genelinde çözüm bekleyen en temel sorunlardan birini oluşturmaktadır. İnsan ticareti sonucunda insanlar çeşitli şekillerde mağdur edilebilmektedir. İnsan ticaretinin yol açtığı mağduriyetler kıtalara, bölgelere ve hatta ülkelere göre farklılık gösterebilmektedir. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC) 2016 yılı verilerine göre Avrupa, Kuzey Amerika ve Güney Amerika kıtalarında genel olarak cinsel sömürü, Asya kıtasında cinsel sömürü ve zorla çalıştırma, Afrika kıtasında zorla çalıştırma ve dilendirmenin ön planda olduğu bildirilmiştir (UNODC, 2016, s. 11). İnsan ticaretinin, insanların üzerinde yol açtığı bu mağduriyetlerin ortadan kaldırılması amacıyla gerek ulusal gerekse uluslararası alanda resmi ve resmi olmayan kurumlar çalışmalar yürütmektedir. İnsan ticaretini konu alan kamu spotu reklamları bu çalışmalar içerisinde yer almaktadır. İnsanlar gün içerisinde ikna edilmeleri amacıyla hazırlanmış pek çok reklam mesajına maruz kalmaktadır. Bu tür reklam mesajlarına yönelik insanlar belirli bir tutuma sahip olabilmektedir (Çalışkan ve Baytımur, 2019, s. 27). İnsan ticaretine yönelik hazırlanan kamu spotu reklamlarında da insanlarda belirli algıların oluşturulması amaçlanabilmektedir.

İnsan ticareti ile ilgili literatürde farklı ülkeler özelinde çok sayıda çalışmanın yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde; Oxman-Martinez vd. (2001), insan ticaretinde Kanada hükümeti politikası ve uygulamasını; Pyschulina (2003), insan ticaretine karşı koymada Ukrayna yasalarını; Curtol vd. (2004), İtalya’da insan ticareti mağdurlarını; Kim ve Hreshchyshyn (2004), ABD’de insan ticareti mağdurları için medeni hakları; Braspenning (2006), Hollanda’da insan ticaretinde mağdurlara sağlanan yardım ve korumayı; Surtees (2006), ABD’de insan ticareti yaptırımını; Traughber (2007), Gürcistan’da insan ticaretini; Buckley (2007), Rusya’da insan ticaretinin basındaki yansımalarını; Ferdean (2008), Romanya’da insan ticareti mağdurlarına sağlanan yardım ve korumayı; Papanicolaou (2008), Yunanistan’da insan ticaretini; Tiefenbrun (2008), Yık-Yi Chu (2011), Çin’de insan ticaretini; Wolken (2006), Hepburn ve Simon (2010), ABD’de insan ticaretini; Atauz vd. (2009), Türkiye’de insan ticaretini; Buckley (2009), Rusya’da insan ticareti politikası hakkında ka-

*İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu:
Roland Barthes'in Mit Olgusu Üzerinden Göstergibilimsel Analiz*

muoyunu; Viuhko (2010), Latoomaa (2014), Finlandiya'da insan ticaretini; Sacco Studnicka (2010), Brezilya'da insan ticaretini; Simeunovic-Patic ve Copic (2010), Sırbistan'da insan ticareti mağdurlarına sağlanan yardım ve korumayı; Musto (2010) Hollanda'da insan ticareti ile mücadeleyi; Korse vd. (2011), İsveç'te insan ticaretini; Tverdova (2011), Rusya'da insan ticaretini; Dutta (2011), Hindistan'da insan ticaretinin kültürel boyutlarını; Staring (2012), Kragten-Heerdink vd. (2018), Hollanda'da insan ticaretini; Ford vd. (2012), Filipinler'de kadın ve insan ticareti söylemini; Savona vd. (2013), İtalya'da insan ticaretini; Yea (2013), Chapman-Schmidt (2015), Yea (2018), Singapur'da insan ticaretini; Stoyanova (2013), Bulgaristan hukukunda insan ticaretini; Mahdavi (2013), Birleşik Arap Emirlikleri'nde insan ticaretini; Avramov vd. (2013), Bulgaristan'da toplumsal bir sorun olarak insan ticaretini; Leman ve Janssens (2013), Belçika'da insan ticaretini; Dyk (2013), Polonya'da insan ticareti ile mücadeleyi; Poucki ve Bryan (2014), Sırbistan'da insan ticaretini; Chatterjee (2014), Sarkar (2014), Hindistan'da insan ticaretini; MacIntosh (2006), Kaye vd. (2014), Hastie ve Yule (2014), Kanada'da insan ticaretini; Rietig (2015), Meksika'da insan ticaretini önleme politikasını; Cruyff vd. (2017), Hollanda'da insan ticareti mağdurlarını; Borschmann vd. (2017), İngiltere'de insan ticaretini; Clemente (2017), Matos vd. (2018), Portekiz'de insan ticaretini; Bjelland (2017), Norveç'te insan ticaretini; Rios vd. (2014), Noyori-Corbett ve Moxley (2018), Japonya'da insan ticaretini incelemektedir.

Çalışmada, insan ticaretinin önlemesine yönelik medyada inşa edilen mitlerin rolünün ortaya konulması amaçlanmıştır. İnsan ticaretini konu alan tüm kampanyalar çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Buna karşın tüm kampanyalara ulaşmanın güçlüğünden dolayı çalışmada amaçlı örneklem metodu kullanılarak, belirlenen üç kamu spotu reklamı göstergibilimsel araştırma yöntemi ışığında analiz edilmiştir. Çalışmada, kampanyalarda insan tacirlerinin, insan ticaretine destek verenlerin ve insan ticareti mağdurlarının nasıl sunulduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Diğer yandan kampanyalarda insan ticaretinin önlenmesine yönelik ne tür mesajların verildiğinin açıklanması amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen bulguların, ilerleyen dönemde hazırlanması muhtemel kamu spotu reklamları için önemli bir kaynak olması planlanmaktadır.

1. İnsan Ticareti ve İnsan Ticaretinin Medyadaki Sunumu

İnsan ticareti en kısa tanımıyla; bireylerin emek ve cinsel sömürü odaklı kullanılmasını ifade etmektedir. İnsan ticaretinin kapsamında; zorla evlilik, çocuk işçiliği, çocuk istismarı ve organ-doku ticareti gibi pek çok farklı konu yer almaktadır. İnsan ticareti, genişleyen bir literatür ile büyüyen bir fenomendir (Denton, 2010, s. 10) ve organize bir suç olarak kabul edilmektedir (Erdal, 2008, s. 79). Diğer yandan insan ticaretinden elde edilen gelir yasa dışı olarak nitelendirilmektedir (Akgün, 2016, s. 157). İnsan ticareti, bölgesel, ulusal ve uluslararası alanda gerçekleşebilmektedir. İnsanların, insan ticaretine maruz kalmalarında pek çok etmen rol oynamaktadır. Bunların başında da insanların içinde buldukları ekonomik şartlar önemli bir etmen olarak ön plana çıkmaktadır. Yoksulluk içerisinde yaşayan bireyler, gerek kendi, gerekse ailelerinin geçimini sağlamak adına insan ticaretine yönelebilmektedir. Nitekim bireyler, insan ticaretini buldukları olumsuz ekonomik şartlar içerisinde bir kurtarıcı olarak değerlendirebilmektedir. İnsan ticaretinde ucuz emek talebi ön plana çıkmaktadır (Öztürk ve Ardor, 2007, s. 79). Bu süreç de çalışanın emeğinin sömürülmesine yol açabilmektedir. Diğer yandan ülkelerde yaşanan devrimler, iç savaşlar, çatışmalar da insanların insan ticaretine yönelmelerine yol açabilmektedir. Bu aşamada daha özgür ve güvenli yaşam düşüncesi içerisinde bireyler, insan tacirleri ile iş birliğine girebilmektedir. Buna karşılık insanlar, buldukları ülkelerde evsiz durumuna düşebilmektedir (Karaca vd., 2019, s. 506).

İnsan ticareti kamusal çerçevesi, ulusal güvenlik odaklı politikaların benimsenmesi ve insan ticareti faillerinin tespit edilmesi, tutulması ve cezai kovuşturulması zaman içinde değişebilmektedir (Farrell ve Fahy, 2009, s. 617). Buna karşın insan ticareti uluslararası hukukta suç olarak kabul edilmekte ve insan ticareti ile uğraşanlara belirli cezai yaptırımlar getirilmektedir.

İnsan ticareti konusundaki geniş araştırmalara rağmen, konuyla ilgili kitle iletişim araçlarının rolü hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır (Sobel, 2014, s. 315). Nitekim sivil toplum kuruluşları (STK), insan ticaretine karşı kampanyalar hazırlamakta ve insan ticaretinin önlenmesi sürecinde

kitleleri bilinçlendirmeye çalışmaktadır. Resmi kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları insanların temel hak ve hürriyetlerini kullanmasını savunmaktadır (Gazi ve Çakı, 2018, s. 52). Bu aşamada insan ticaretine karşı faaliyet yürütülmektedir. STK'lerin kampanyalarında insan ticareti modern kölelik olarak sunulmakta ve insan ticareti modern yüzyılın çözülmesi gereken önemli bir sorunu olarak kitlelere aktarılmaktadır. Bu aşamada medya üzerinden insan ticaretine yönelik olumsuz bir algı inşa edilmektedir. İnsan ticaretinin medyadaki yansımaları genel olarak insan ticaretinin uluslararası bir insanlık suçu olduğu yönündedir. İnsan ticareti suçunu işleyen faileri bulmak ve cezalandırmak sorunun çözümünde önem taşımaktadır (Renk ve Demir, 2012, s. 51). Bu aşamada aktivist ve politik gruplar suç olarak nitelendirilen insan ticaretine karşı mücadelede etmektedirler. Bu gruplar, ulusal ve uluslararası insan ticaretiyle mücadele yasalarının hazırlanmasında ana rol oynamaktadır (Wallinger, 2010, s. 2). Medya üzerinden insan tacirlerinin insanları mağdur ettikleri, insanları emek ve cinsel sömürüye maruz bıraktıkları aktarılmaktadır. Kampanyalarda kitlelerin farklı duygularına hitap edilerek mesajın iletilmesi amaçlanmaktadır (Arpa ve Çakı, 2018a, s. 154). Buna karşın emek, göç ve seks işçiliği kavramlarını ön plana çıkarmak için alternatif anlatılara ve medya stratejilerine ihtiyaç duyulduğu da belirtilmektedir (De Shalit, 2014, s. 385). Nitekim medya üzerinden insan ticaretinin önlenmesinde yalnızca yetkililerin çalışmalarının yeterli olmayacağı, bunun yanı sıra bireylerin de insan ticaretine karşı cephe olarak yetkililer ile iş birliği içerisine girmeleri telkin edilmektedir. Özellikle insan ticaretinin bir suç olduğu vurgulanmaktadır (Pajnik, 2010, s. 45). Bu aşamada insan ticaretine yönelik oluşturulan ihbar hatları üzerinden kitlelerin, insan ticareti ile karşılaştıklarında hatta insan ticareti konusunda herhangi bir şüpheye düştüklerinde yetkililere ihbarda bulunmaları teşvik edilmektedir.

Dünyadaki her bölge insan ticaretinden etkilenmektedir (Chung, 2009, s. 85). Bu da insan ticaretinin uluslararası bir sorun olarak ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Farklı ülkelerde çalışan insan ticareti mağdurları için farklı sorunlar meydana gelebilmektedir. Bununla bağlantılı olarak medyada insan ticareti üzerinde durulan konulardan bir diğeri de, insan ticareti mağdurlarının zorla çalıştırıldıklarına yönelik mesajlardır.

Medyada insan ticareti ilgi görmektedir (Logan, 2009, s. 3). Nitekim medya mağdurların, insan tacirleri tarafından pasaportlarına el konularak, sınır dışı edilme hususunda yetkililere ihbar edilmekle tehdit edilerek, kendileri ve ailelerine zarar verileceğine dair korkutularak baskı ve zorlama ile çalıştırıldıklarını aktarmaktadır. Medya, mağduriyet üzerinde durmaktadır (Pajnik, 2010, s. 45). Bu aşamada medyada inşa edilen algı insan tacirlerinin kendi çıkarları doğrultusunda, kitlelerin emeklerini istismar ettiği yönündedir. Medya, insan tacirlerinin baskı ve zorlamanın dışında insanları aldatmaktan da yararlandığını belirtmektedir. İnsan ticareti mağdurları, çoğu durumda medyada klişeleşmiş şekilde tasvir edilmiştir (Downman, 2013, s. 63). Medya, insan tacirlerinin, insanları daha iyi bir gelecek konusunda ikna ettikleri ve vaatleri sayesinde insanları kontrolleri altına aldıklarını aktarmaktadır. Bu vaatler içerisinde; insanların yaşadıkları bölgelerden uzaklaşmaları ve farklı bölgelere gelmeleri ile daha iyi bir yaşam standardına kavuşacakları, daha yüksek gelir sağlayan işlerde çalışacakları, buldukları bölgeden daha fazla özgürlüğe kavuşacakları yer almaktadır. Bu aşamada insan haklarından ziyade insan ticaretinin suç ve politika taraflarına odaklanıldığı ortaya çıkmaktadır (Sobel, 2014, s. 315). Medya, insan tacirlerinin vaatlerine itibar etmemeleri konusunda insanları uyarmakta, kimi zaman doğrudan insan ticareti mağduru kişiler ile yapılan görüşmeler üzerinden insan tacirlerinin vaatlerinin gerçek dışı olduğuna yönelik mesajlarını güçlendirmeye çalışmaktadır. Özetle medyanın insan ticaretine yönelik ilgisi büyüktür (Haynes, 2014, s. 25). Nitekim kamu spotlarında yoğun olarak ayrımcılık konusu işlenmektedir (Gazi ve Çakı, 2019, s. 50).

İnsan ticareti üzerine hazırlanan kampanyalarda da insan ticareti mağdurlarının fiziksel şiddete maruz kaldıkları aktarılmaktadır. Aynı zamanda medya üzerinden insan tacirlerinin mağdurlara psikolojik olarak da baskıda buldukları belirtilmektedir. Bu açıdan kampanyaların temelinde insan ticareti mağdurlarına yönelik olarak fiziksel ve psikolojik baskının son bulabilmesi ve insan ticaretinin önlenmesi için kitlelerin daha bilinçli hareket etmesi gerektiği aktarılmaktadır. Özellikle medya yoluyla cinsel sömürüye maruz kalan insan ticareti mağdurlarına yönelik mesajlarda, mağdurların insan tacirlerinin kontrolü altına girdiği ve tamamen onların denetiminde hareket ettikleri belirtilmektedir. Seks ticareti, gittikçe daha fazla kamusal ve politik gündemde bir konu haline gelmiş, medya bu

konuda suç ve politika çerçevelerine odaklanmıştır (Johnston vd., 2015, s. 235). Medyada insan tacirlerinin, mağdurları kimi zaman ev hapsinde tuttuğu ve dış dünya ile hiçbir şekilde bağlantı kurmalarına izin vermediği yansıtılmaktadır. Araştırmacılar ve aktivistler arasında insan ticareti ile ilgili tanımlar ve sorunun en iyi nasıl ele alınabileceği konusunda ciddi bir anlaşmazlık bulunmaktadır (Gulati, 2011, s. 363). Buna karşın medya üzerinden insan ticaretine yönelik verilen mesajlar, toplum genelinde insan ticaretine karşı olumsuz yargıların güçlenmesinde ve kamuoyunda insan ticareti mağdurlarının yaşadıkları sıkıntıların aktarılmasında önemli rol oynayabilmektedir.

2. Roland Barthes'in Göstergebilim Anlayışında Mitlerin Rolü

Gösterge, en yalın tanımıyla insanların kavramları başka kavramlar ile açıklamasını ifade etmektedir. Gösterge boyutunda bir kavram kendisiyle benzerlik taşıyan veya taşımasını başka bir kavramın yerine geçebilmektedir. Bu aşamada göstergeler temsil ettikleri kavramları temel anlamlarının dışında farklı anlamlarda ifade edebilmektedir. Göstergeler düşünceleri iletmektedir (Guiraud, 2016, s. 21). Göstergebilim tam da bu süreçte ortaya çıkmakta ve göstergeler üzerinden inşa edilen anlamlandırmaları açıklamaya çalışmaktadır (Fiske, 2017, s. 122). Göstergebilim, mesajda gizli anlamları ortaya çıkarmaktadır (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018, s. 295). Diğer bir deyişle göstergenin ikinci anlamını açıklamaya çalışmaktadır (Aşkan ve Üzümlü, 2020, s. 76). Göstergebilim başlarda dilbiliminin içerisinde bir alan olarak değerlendirilmiştir (Gülada, vd., 2019, s. 1086). Göstergebilim, Ferdinand de Saussure ve Charles Sanders Peirce'in dil bilimi alanındaki çalışmaları ile 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bir bilim dalıdır (Gazi vd., 2018, s. 15). Her iki dilbilimci, göstergebilimin temellerini atmış (Karaca vd. 2020, s. 1300) ve insanların göstergeler üzerinden meydana getirdiği anlamlandırmalara açıklık getirmeye çalışmıştır. Göstergebilim alanında yapılan ilk çalışmalar, sınırlı bir alana hitap etmiş ve dilbilimi çerçevesinde şekillenmiştir. Saussure ve Peirce'den sonra gelen felsefeciler ise göstergebilimin analizlerinin basitleştirilmesini ve geniş bir yelpazede kullanılmasını sağlamıştır. Bu felsefecilerin başında da Fransız dilbilimci Roland Barthes (1915-1980) gelmiştir (Rifat, 2013, s. 40).

Barthes'ın göstergebilim anlayışı doğrudan Saussure'ün etkisinde kalmıştır. Buna karşın Barthes, göstergebilimin yalnızca dilbilimi alanıyla sınırlı olmadığını sinema, müzik, fotoğraf, resim vb. pek çok farklı alanda da göstergebilimsel analizlerin yapılabileceğini savunmuştur. Barthes, göstergebilim alanındaki çözümlenmelerde Saussure'ün gösteren ve gösterilen kavramlarını göstergebilim analizinde korumuştur. Gösteren kavramın nesnel, gösterilen ise öznel anlamını içermektedir (Arpa ve Çakı, 2018b, s. 78). Bununla birlikte alana düz anlam ve yan anlam olmak üzere iki yeni temel kavramı daha kazandırmıştır (Barthes, 2016a, s. 84-85). Barthes'a göre düz anlam, göstergenin evrensel ve değişmeyen anlamını açıklamaktadır. Düz anlam, herkesin göstergeyi gördüğünde zihinlerinde beliren ilk anlamı ifade etmektedir. Düz anlam, gerçeklik olarak nitelendirilebilmektedir (Barthes, 2016b, s. 19). Yan anlam ise göstergelere insanlar tarafından yüklenen ikinci anlamı açıklamaktadır. Barthes, yan anlamların metnin yazıldığı dilin sözlüğünde bulunmadığını belirtmektedir (Barthes, 2015b, s. 129). Yan anlam ile kültürel olanın doğallaştırılması söz konusu olabilmektedir (Barthes, 2017, s. 18). Bu süreçte göstergenin veya göstergelerin kullanıldığı bağlam ve amaç ön plana çıkmaktadır.

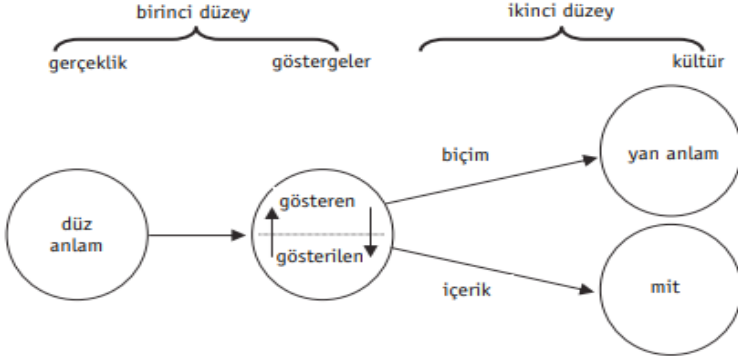
Barthes, göstergebilim analizinde mitler üzerine vurgu yapmaktadır. Mit, insanların gerçeklik arayışının bir sonucu olarak ortaya çıkan açıklamalar olarak tanımlanmaktadır. Mitler, gerçekliğin birer temsilini ifade etmektedir. Almanların disiplinli veya Fransızların kibar olduğuna yönelik düşünceler birer mit örneğidir. Mitler, insanlar tarafından oluşturulmakta ve zaman içerisinde kalıp yargılar haline gelebilmektedir. Mitlerin insanların düşünce ve tavırlarında önemli bir belirleyici olduğu savunulmaktadır. Barthes, mitlerin oluşum sürecinde ideoloji kavramını ön plana çıkarmaktadır. Ona göre mitler, bir toplum içerisindeki egemen ideolojilerin düşünce yapılarının yansımasını ifade etmektedir. Barthes, iktidarın kendisini pek çok alanda hissettirdiğini aktarmaktadır (Barthes, 2015a, s. 45). Mitler de iktidarın bir nevi söylemi haline gelmektedir. Barthes, mitlerin inşasında egemen ideolojilerin doğrudan belirleyici olduğunu savunmaktadır. Bu aşamada da egemen ideolojilerin medyadan yararlandığını açıklamaktadır. Kitle iletişim araçları yoluyla belirli bir etki meydana getirilebilmektedir (Yılmaz, 2013, s. 234). Egemen ideolojilerin tahakkümü altındaki medya-

nın kitlelere ne yapmaları ve ne yapmamaları gerektiği konusunda telkinde bulunduğunu belirtmektedir (Yaylagül, 2017, s. 123). Zaman içerisinde medya tarafından inşa edilen mitler, kitleler için neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda belirleyici olabilmektedir. Yapay göstergeler, doğal göstergelerin yerini alabilmektedir (Barthes, 2014, s. 25). Bu aşamada yapay gerçeklik mitler üzerinden doğal gerçeklikler olarak sunulabilmekte ve kitleler tarafından doğal gerçeklik olarak algılanabilmektedir. Göstergeler ve simgeler yoluyla ileti taşınabilmektedir (Yılmaz ve Babacan, 2019, s. 45-46). Özetle Barthes'a göre mitler, egemen güçlerin toplumu yönetmesini sağlayan birer araç olarak hizmet etmektedir.

3. İnsan Ticaretine Karşı Medyada İnşa Edilen Mitlerin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Çalışmanın bu kısmında “Çocukları Kurtarın Vakfı”, “ANESVAD Vakfı” ve “Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı” tarafından insan ticaretine karşı hazırlanan üç videonun mit inşası, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilim analiz metodu kullanılarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında belirlenen videolarda Barthes'ın mit olgusu üzerinden insan ticareti ile ilgili hangi kalıp yargıların meydana getirildiği analiz edilmiştir. Diğer yandan düz anlam ve yan anlam kavramları üzerinden, kamu spotu reklamlarında verilen açık ve gizli mesajların ortaya konulması amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada videolarda verilmek istenen mesajların kuvvetlendirilmesi amacıyla hangi metafor ve metonimilerden yararlanıldığı da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmada ilk olarak videolarda yer alan göstergeler üzerinden düz anlam ve yan anlamın ortaya konulmasına çalışılmış, ardından yan anlam üzerinden oluşturulan mitlerin açıklaması yapılmıştır. Özellikle düz anlamın, yan anlam ve mite nasıl evirildiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Şekil 1.). Düz anlam, yan anlam ve mit kavramları açıklanırken, videolarda kullanılan metonimi ve metaforlar ile ilgili de analizde bulunulmuştur. Çalışmada medyada insan ticaretine karşı kamuoyu oluşturmak için insan ticareti ile ilgili kalıp yargıların meydana geldiğinin açıklanması amaçlanmıştır. Bu süreçte “İnsan ticaretine karşı inşa edilen mitlerde sömürü odaklı mesajlar verilmektedir” şeklinde çalışmanın temel varsayımı oluşturulmuştur.

Sekil 1. Roland Barthes'in Anlamlandırma Modeli

(Kaynak: Fiske, 2017, s. 186)

3. 1. Çocukları Kurtarın Vakfının Kamu Spotu Reklamı

Çocukları Kurtarın Vakfı, çocukların hayatlarını iyileştirmek, eğitim, sağlık ve ekonomik fırsatlar oluşturmak, doğal felaketler ve savaşlar sürecinde yardımda bulunmak amacıyla 1919 yılında Birleşik Krallık'ta kurulan bir vakıftır (STC, 2019). Çocukları Kurtarın Vakfının kamu spotu reklamı¹ düz anlam açısından değerlendirildiğinde, videoda iki gencin insan ticaretini konu alan bir oyun oynadığı görülmektedir. Gençler ilk olarak oyunda insan ticaretinde kurtaracakları çocuğu seçmektedir (Sahne 1. 1.). Bu sırada ekranda “Anavatan: Nijerya, Gideceği Ülke: İspanya, İsim: Ewoma, Yaş: 16” yazısı belirlemektedir. Gençler kurtaracakları çocuğu belirledikten sonra çocuğun bulunduğu yere gitmektedir. Bu sırada da ekranda “Evre: Paraiso Kulübü, Görev: Ewoma’yı Kurtarmak” yazısı ortaya çıkmaktadır. Oyunda çocuk insan tacirleri ile karşılaştığında ekranda “Tehlike” yazısı ortaya çıkmaktadır. Ardından insan tacirinin çocuğun pasaportunu ele geçirmesi üzerine oyunda “Pasaport alıkondu” yazısı ortaya çıkmaktadır (Sahne 1. 2.). Oyun içerisinde insan tacirinin para karşılığında çocuğu bir kişiye sattığı görülmektedir. Gençler, oyunun sonunda çocuğu insan tacirlerinin elinden kurtarmayı başarmaktadır. Bu sırada da ekranda “Kurtarıldı” yazısı belirlemektedir (Sahne 1. 3.). Videonun son sahnesinde siyahi bir çocuk ekrana çıkmakta ve “Çocuk ticareti oyun değildir”, “Oyun gibi görülebilir. Fakat bu bir gerçeklik. Kayıtsızlığınız insan ticareti mağ-

¹ Kamu spotu reklamına ulaşmak için: https://www.adsoftheworld.com/media/film/save_the_children_ewoma.

*İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu:
Roland Barthes'in Mit Olgusu Üzerinden Göstergibilimsel Analiz*

durlarını görünmez kılar” yazısı belirmektedir (Sahne 1. 4.) (ADS, 2019).

Sahne 1. 1.

Sahne 1. 2.

Sahne 1. 3.

Sahne 1. 4.

Tablo 1. Çocukları Kurtarın Vakfının Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Video oyununda bir çocuğun insan tacirlerinin elinden kurtarılması
Yan anlam	İnsan ticaretinin ciddi bir suç olduğu, insan ticaretinin önlenmesine daha fazla önem verilmesi
Metafor	Video oyunu, insan ticaretine yönelik ihmalin metaforu olarak kullanılmaktadır
Metonimi	Videoda yer alan Nijeryalı çocuk, insan ticareti mağduru tüm çocukların metonimi olarak kullanılmaktadır
İnşa edilen mit	İnsan ticareti, insanlığa zarar veren bir suçtur

Yan anlam boyutunda, videoda insan ticaretinin uluslararası alanda önemli bir suç olduğuna vurgu yapılmaktadır. Özellikle insan ticaretinin video oyunu olarak sunulması ve ardından insan ticaretinin bir oyun olmadığına yönelik açıklamada bulunulması ile insan ticaretinin insanlar üzerinde yol açtığı olumsuz etkilere yönelik, kitlelerde farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Nitekim insan ticaretinde oyun gibi gelen durumların, aslında insanların emek ve cinsel sömürüye maruz kalmasına

yol açtığı aktarılmaktadır. Videoda yer alan Nijeryalı çocuk, insan ticareti mağduru tüm çocukların metonimi² olarak kullanılmaktadır. Video oyunu, insan ticaretine yönelik ihmalin metaforu³ olarak kullanılmaktadır. Videonun genelinde “İnsan ticareti, insanlığa zarar veren bir suçtur” mitinin inşa edildiği görülmektedir. İnşa edilen mit ile insanların, insan ticaretine karşı daha duyarlı hareket etmesi gerektiği mesajı verilmektedir. Videoda insan ticareti mağdurlarının insan tacirlerinin elinden tıpkı video oyununda olduğu gibi insanların çabaları ile kurtulabileceği aktarılmaktadır. Bu açıdan videoda insan ticaretinin yol açtığı olumsuzlukların büyüklüğüne yönelik mesaj verilerek, kitlelerin doğrudan insan ticaretine yönelik çabalara destek vermesi istenmektedir.

3. 2. ANESVAD Vakfının Kamu Spotu Reklamı

ANESVAD Vakfı; Asya, Latin Amerika ve Afrika’daki sağlık ve sosyal kalkınma projelerini destekleyen kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşudur (ANESVAD, 2019). ANESVAD Vakfının kamu spotu reklamı⁴ düz anlam açısından incelendiğinde, videoda küçük bir kız çocuğunun bir barın bahçesinde oturduğu aktarılmaktadır (Sahne 2. 1.). Küçük kız salıncakta sallanmakta ve yanında da oyuncak ayısı bulunmaktadır. Bir süre sonra bardan bir adam çıkmaktadır. Bunun üzerine küçük kız mutsuz bir şekilde makyaj yapmakta ve terliğini çıkararak topuklu ayakkabılar giymektedir (Sahne 2. 2.). Birden küçük kız tekrar terliklerini giyerek bir kadına doğru ilerlemekte ve kadına sarılmaktadır (Sahne 2. 3.). Daha sonra ekranda okul görüntüsü ortaya çıkmaktadır (Sahne 2. 4.). Videoda sırasıyla, “Dünya genelinde 27 milyon insan, insan ticaretinin kurbanıdır”, “Kurbanların %25’ten fazlası çocuktur”, “Bir kişiye satılmaları, ortalama 90 dolardır”, “Çocukluklarını kurtarmaları için bize yardım edin”, “Eğitimlerine devam edebilmelerini ve bir meslek elde etmelerini sağlayabilirsiniz”, “Desteginizle, aileleri sömürüden onları koruyabilecekler”, “ANESVAD’da onlara barınak vereceğiz, tıbbi ve psikolojik sağlık hizmeti sunacağız” ve “Kimşenin gülüşünü bozmasına izin vermeyin” yazılarına yer verilmektedir (ADEEVVEE, 2019a).

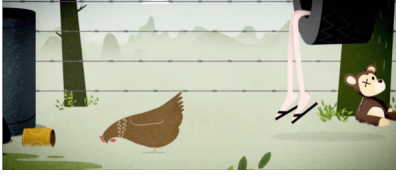
2 Birbirleriyle az veya çok bağlantılı iki kavramdan birinin diğeri yerine kullanılmasıdır. Metonimiden, parçanın bütünü ifade etmesinde de yararlanılmaktadır.

3 Bir kavramın başka bir kavram yerine eğreti olarak kullanılmasını açıklamaktadır.

4 Kamu spotu reklamına ulaşmak için: <https://www.adeevee.com/2013/09/anesvad-dont-let-anyone-make-up-their-smile-end-human-trafficking-film/>.

*İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu:
Roland Barthes'in Mit Olgusu Üzerinden Göstergibilimsel Analiz*

Sahne 2. 1.

Sahne 2. 2.

Sahne 2. 3.

Sahne 2. 4.

Tablo 2. ANESVAD Vakfının Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Küçük bir kızın okula gitmek yerine barda çalışması
Yan anlam	İnsan ticareti mağduru çocukların eğitimleri engellenmekte ve çocuklar emek sömürüsüne maruz kalmaktadır
Metafor	Bar, tehlike metaforu olarak kullanılmaktadır
Metonimi	Videoda yer alan küçük kız çocuğu, insan ticareti mağduru tüm çocukların metonimi olarak kullanılmaktadır
İnşa edilen mit	İnsan ticareti, çocuk istismarına yol açmaktadır

Yan anlam boyutunda, videoda insan ticareti mağduru çocukların eğitimlerinin engellendiği ve emek sömürüsüne maruz kaldıkları yansıtılmaktadır. Videoda küçük kızın salıncakta sallanması ve yanında oyuncak ayının bulunması ile küçük kızın çocukluk dönemini yaşamadan çalışmak zorunda bırakıldığı aktarılmaktadır. Küçük kızın makyaj yapması ve topuklu ayakkabı giymesi ile de doğrudan istismara uğradığı algısı oluşturulmaktadır. Küçük kızın daha sonra topuklu ayakkabıları çıkararak terliklerini giymesi ve bir kadına sarılması ile insan ticareti mağdurlarının kitlelerin desteği sayesinde mağduriyetten kurtulabilecekleri ve tekrar eğitimlerine devam edebilecekleri mesajı verilmektedir. Videoda yer alan küçük kız çocuğu, insan ticareti mağduru tüm çocukların metonimi olarak sunulmaktadır. Bar, tehlike metaforu olarak kullanılmaktadır. Videoda “İnsan ticareti, çocuk istismarına yol açmaktadır” miti inşa edilmektedir. İnşa edilen mit ile insan ticaretinin çocuklar üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkilere dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. İnsan ticareti bağlamında çocukların

okula gitmesinin engellendiği ve eğitimlerini tamamlayamadıkları aktarılmaktadır. Bu süreçte de çocukların çalışmaktan ziyade okula gitmek istediklerine yönelik bir algı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Videoda kitlelerin insan ticaretinin yol açtığı çocuk istismarına karşı harekete geçmesi istenmektedir ve çocukların çalıştırılması yerine okula gönderilmesinin teşvik edilmesi gerektiği aktarılmaktadır.

3. 3. Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansının Kamu Spotu Reklamı

Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID), uluslararası kalkınmayı teşvik etmek ve insani çabalarla hayat kurtarmak, yoksulluğu azaltmak, demokratik yönetimi güçlendirmek için çaba sarf eden bir yapılanmadır (USAID, 2019). USAID'ın kamu spotu reklamı düz anlam boyutunda analiz edildiğinde, videoda genç bir kızın bir erkeğe âşık olması anlatılmaktadır. Genç kız sevgilisi için kendisine bakım yapmaktadır (Sahne 3. 1.). Bir gün erkek, genç kızını bir yere çağırılmaktadır. Erkeğe âşık olduğu için genç kız bu yere girmektedir (Sahne 3. 2.). Birden genç kızın bulunduğu yer füzeye dönüşmekte ve füze, genç kızını alıp başka bir gezegene götürmektedir (Sahne 3. 3.). Başka bir gezene gelen genç kız, kendisini bir barın içerisinde erkeklerin arasında bulmaktadır (Sahne 3. 4.). Videoda “Daha iyi bir yaşam vaadiyle her yıl, 640.000 kadın ve çocuk, köle işçilik ve fuhuş konusunda oyuna getirilmektedir” yazısı yer almaktadır (ADEEVEE, 2019b).

Sahne 3. 1.

Sahne 3. 2.

Sahne 3. 3.

Sahne 3. 4.

Tablo 3. Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansının
Kamu Spotu Reklamı

Düz anlam	Genç bir kızın füze içerisinde başka bir gezene gitmesi
Yan anlam	İnsan tacirlerinin oyununa gelen insanların cinsel sömürüye maruz kalabilmesi
Metafor	Füze, aldatılma metaforu olarak kullanılmaktadır
Metonimi	Videoda yer alan genç kız, insan ticareti mağduru tüm kadınların metonimi olarak kullanılmaktadır
İnşa edilen mit	İnsan tacirleri, insanları aldatmaktadır

Yan anlam boyutunda incelendiğinde, videoda genç bir kızın insan ticareti mağduru olma süreci anlatılmaktadır. Videoda erkeğin, genç kıza âşık olmadığı yalnızca onu amaçları doğrultusunda kullandığı aktarılmaktadır. Bu süreçte erkek, genç kıızı kendisine âşık etmekte ve onu doğrudan kontrol etmeye başlamaktadır. Videoda erkeğin, genç kıızı çağırdığı füze şeklindeki yer, genç kızın insan ticareti boyutunda mağduriyet yaşayacağı alanı temsil etmektedir. Genç kızın füze içerisinde farklı bir gezegene gitmesi ile de insan ticareti nedeniyle hayatının farklı bir evreye girdiği aktarılmaktadır. Nihayetinde genç kızın bir barda erkeklerin arasında olması ile genç kızın aldatıldığı ve insan ticareti mağduru olduğu ortaya çıkmaktadır. Videoda yer alan genç kız, insan ticareti mağduru tüm kadınların metonimi olarak sunulmaktadır. Füze, aldatılma metaforu olarak kullanılmaktadır. Videoda “İnsan tacirleri, insanları aldatmaktadır” şeklinde mit oluşturulmaktadır. Meydana getirilen mit ile insanlar, insan tacirlerine karşı uyarılmaktadır. İnsan tacirlerinin iyi vaatlerde bulunarak insanları etkileyebildikleri ve onları kontrol altına aldıkları aktarılmaktadır. Bu aşamada insanların bilinçli olmaları ve insan tacirlerinin vaatlerine inanmamaları gerektiği belirtilmektedir. Videoda inşa edilen mit, çalışma kapsamında incelenen diğer iki videodan farklı olarak doğrudan insan ticareti mağdurlarına yönelik mesaj içermektedir. Mit üzerinden insan ticaretinin önlenmesinde ve mağduriyetin yaşanmamasında insanların dikkatli hareket etmesi gerektiği aktarılmaktadır.

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen üç videonun ikisinde insan ticareti bağlamında mağdur olan çocukların, birinde de gençlerin konu edildiği görülmektedir. İnsan ticareti ile ilgili her üç filmin temel kategorisi animasyon, bir diğer ifadeyle kurgusal canlandırma sanatına dayalı hazırlanmış görsel materyallerdir. Böylece farklı anlatım yolları üzerinden insan ticaretine karşı kitlelerin dikkatinin çekilmesi amaçlanmıştır. Videolarda yer alan insan ticareti mağdurları, tüm insan ticareti mağdurlarının temsili olarak kullanıldığı için, videolarda verilen insan ticareti karşıtı mesajların geniş bir kitleyi hedef aldığı görülmektedir. Diğer yandan videolarda insan ticaretinin ve insan tacirlerinin “tehlike” ve “tehdit” metaforları olarak aktarıldığı ortaya çıkmıştır. Bu yolla kamuoyunda insan ticaretine yönelik olumsuz algıyı güçlendirerek, kitlelerin insan ticaretine karşı harekete geçmesinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

Videolarda, “İnsan ticareti, insanlığa zarar veren bir suçtur”, “İnsan ticareti, çocuk istismarına yol açmaktadır” ve “İnsan tacirleri, insanları aldatmaktadır” şeklinde üç mitin inşa edildiği görülmektedir. İlk iki videoda meydana getirilen mitler ile doğrudan insan ticaretine karşı kamuoyunda olumsuz bir algı meydana getirilmeye çalışılmaktadır. Nitekim bazı insanlar yaşadıkları ekonomik sıkıntıları giderebilmek, refah ve bolluk içerisinde yaşayabilmek veya bulunduğu ortamdan daha fazla özgürlüğe sahip olabilmek umuduyla insan tacirlerinin tuzaklarına düşebilmektedir. Her iki videodaki amaç böyle bir tehlikenin varlığı konusunda kitleleri uyarmak ve insan ticaretinin pek çok açıdan bireyleri olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak farkındalık oluşturmaktır. Son videoda inşa edilen mit üzerinden ise doğrudan insan tacirlerine karşı olumsuz bir algının meydana getirilmesi hedeflenmektedir. Bu süreçte insan tacirlerinin vaatlerinin gerçekçi olmadığı, temel amaçlarının insanları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak olduğu aktarılmaktadır. Videoda insan tacirlerinin, insanları emek ve cinsel sömürü boyutunda mağdur ettikleri belirtilmektedir. Böylece videodaki göstergeler üzerinden insanların, insan tacirlerinin vaatlerine inanmamaları ve onlardan uzak durmaları gerektiği mesajı verilmektedir.

İnsan ticaretine karşı medyada inşa edilen mitlerin, insan ticare-

*İnsan Ticaretinin Kamu Spotu Reklamlarında Sunumu:
Roland Barthes'in Mit Olgusu Üzerinden Göstergibilimsel Analiz*

tinin önlenmesinde ve insan ticaretine karşı kitlelerin bilinçlenmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmada incelenen videolarda da insan ticareti karşıtı mitlerin farklı anlatım yolları ve farklı göstergeler üzerinden sunularak insan ticaretine karşı farkındalık oluşturulmasının amaçlandığı görülmüştür. Bu doğrultuda videolarda insan ticareti mağdurlarına daha fazla yer verilmesinin ve insan ticareti mağduriyeti ile ilgili istatistiki verilerden daha fazla yararlanılmasının, medyada insan ticaretine karşı inşa edilen mitlerin güçlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada insan ticaretine karşı medyada inşa edilen mitlerin neler olduğunun ortaya konulmasına çalışılmıştır. Çalışma, insan ticareti ve medya ilişkisi ile ilgili olarak literatüre katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmada elde edilen bulgular, insan ticaretine karşı medyada inşa edilen mitlerin kitleler tarafından ne kadar benimsendiğini ortaya koyamamaktadır. Bu açıdan insan ticareti ve medya üzerine incelemede bulunacak gelecek çalışmaların, insan ticaretine karşı hazırlanan mitlerin kitleler üzerindeki etkisini ölçen saha çalışmalarına yönelmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

ADEEVEE (2019a). “ANESVAD Vakfının Kamu Spotu Reklamı”, <https://www.adeevee.com/2013/09/anesvad-dont-let-anyone-make-up-their-smile-end-human-trafficking-film/>, Erişim Tarihi: 12.10.2019.

ADEEVEE (2019b). “Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı”, <https://www.adeevee.com/2011/02/mtv-human-trafficking-awareness-planet-better-film/>, Erişim Tarihi: 12.10.2019.

ADS (2019). “Çocukları Kurtarın Vakfının Kamu Spotu Reklamı”, https://www.adsoftheworld.com/media/film/save_the_children_ewoma, Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Akgün, E. (2016). Modern Kölelik İnsan Ticareti ve Rakamlarla Türkiye Gerçeği. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 157-182.

ANESVAD (2019). “ANESVAD Vakfı”, <https://www.anesvad.org/en/>, Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Arpa, M. & Çakı, C. (2018a). İş Kazalarını Konu Alan İş Güvenliği Reklamlarında Duygusal Çekiciliklerin Kullanımı: Avustralya ve Singapur İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 153-172.

Arpa, M., & Çakı, C. (2018b). “İş Kazası Diye Bir Şey Yoktur”: Kanada İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2), 75-87.

Aşkan, H., & Üzümlü, A. M. (2020). Soğuk Savaş Dönemi’nde Özgür Avrupa Radyosu’nu Konu Alan “Gerçekliğin Kuleleri” Adlı Kısa Film Üzerine İnceleme. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 71-92.

Atauz, S., Akbaş, E., & Atasü-Topçuoğlu, R. (2009). Human Trafficking in Turkey: Findings from Northeastern Anatolia. *Asian and Pacific migration journal*, 18(3), 419-440.

Avramov, M., Slavov, K., & Taneva, T. (2013). Trafficking of Human Beings as a Social Problem in the Republic of Bulgaria. *Trakia Journal of Science*, 11(3), 241-247.

- Barthes, R. (2014). *Çağdaş Söylenler*. Çev., Tahsin Yücel, 4. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.
- Barthes, R. (2015a). *Bir Deneme Bir Ders: Eiffel Kulesi ve Açılış Dersi*, Çev., Mehmet Rifat, Sema Rifat, 2. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barthes, R. (2015b). *Yazı ve Yorum*. Çev., Tahsin Yücel, 4. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.
- Barthes, R. (2016a). *Göstergibilimsel Serüven*, Çev., Mehmet Rifat, Sema Rifat, 8. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barthes, R. (2016b). *S/Z*. Çev., Sündüz Öztürk Kasar, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Barthes, R. (2017). *Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik*. Çev., Ayşenaz Koş, Ömer Albayrak, 2. Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Bjelland, H. F. (2017). Identifying Human Trafficking in Norway: A Register-Based Study of Cases, Outcomes and Police Practices. *European Journal of Criminology*, 14(5), 522-542.
- Borschmann, R., Oram, S., Kinner, S. A., Dutta, R., Zimmerman, C., & Howard, L. M. (2017). Self-Harm among Adult Victims of Human Trafficking who accessed Secondary Mental Health Services in England. *Psychiatric Services*, 68(2), 207-210.
- Braspenning, C. (2006). Human Trafficking in the Netherlands: The Protection of and Assistance to Victims in Light of Domestic and International Law and Policy. *Intercultural Human Rights Law Review*, 1, 329-372.
- Buckley, M. (2007). Press Images of Human Trafficking from Russia: Myths and Interpretations. Ed. Rebecca Kay. In *Gender, Equality and Difference During and After State Socialism* (pp. 211-229). London: Palgrave Macmillan.
- Buckley, M. (2009). Public Opinion in Russia on the Politics of Human Trafficking. *Europe-Asia Studies*, 61(2), 213-248.
- Chapman-Schmidt, B. (2015). Sex in The Shadow of the Law: Regulating Sex Work and Human Trafficking in Singapore. *Asian Journal of Compa-*

rative Law, 10(1), 1-21.

Chatterjee, P. (2014). Human Trafficking and Commercialization of Surrogacy in India. *European Researcher*, (10-2), 1835-1842.

Chung, R. C. Y. (2009). Cultural Perspectives on Child Trafficking, Human Rights & Social Justice: A Model for Psychologists. *Counselling Psychology Quarterly*, 22(1), 85-96.

Clemente, M. (2017). Human Trafficking in Portugal: an Ethnography of Research and Data. *Human Trafficking in Portugal: An Ethnography of Research and Data*, (208), 663-686.

Cruyff, M., van Dijk, J., & van der Heijden, P. G. (2017). The Challenge of Counting Victims of Human Trafficking: Not on the Record: A Multiple Systems Estimation of the Numbers of Human Trafficking Victims in the Netherlands in 2010–2015 by Year, Age, Gender, and Type of Exploitation. *Chance*, 30(3), 41-49.

Curtol, F., Decarli, S., Di Nicola, A., & Savona, E. U. (2004). Victims of Human Trafficking in Italy: A Judicial Perspective. *International Review of Victimology*, 11(1), 111-141.

Çalışkan, S., Baytimur, T. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Reklam Okuryazarlığı Üzerine Bir Çalışma. *International Journal of Social Science*, 2(3), 27-44.

De Shalit, A., Heynen, R., & van der Meulen, E. (2014). Human Trafficking and Media Myths: Federal Funding, Communication Strategies, and Canadian Anti-Trafficking Programs. *Canadian Journal of Communication*, 39(3), 385-412.

Denton, E. (2010). International News Coverage of Human Trafficking Arrests and Prosecutions: A Content Analysis. *Women & Criminal Justice*, 20(1-2), 10-26.

Downman, S. (2013). Victims of Exploitation or Victims of the Media: Rethinking Media Coverage of Human Trafficking. *Ethical Space*, 10(2/3), 63-71.

Dutta, M. (2011). Cultural Dimensions of Human Trafficking in India. *In-*

ternational Journal of Arts & Sciences, 4(13), 93-102.

Dyk, A. (2013). Combating Human Trafficking in Poland: When Victims are Lost in Translation. *Washington University Global Studies Law Review*, 12(4), 783-806.

Erdal, H. (2008). Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti ve Türkiye Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(2), 79-91.

Farrell, A., & Fahy, S. (2009). The Problem of Human Trafficking in the US: Public Frames and Policy Responses. *Journal of Criminal Justice*, 37(6), 617-626.

Ferdean, A. (2008). Assistance and Protection for Victims of Human Trafficking in Romania. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 22, 98-107.

Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş. Çev: Süleyman İrvan. 5. Baskım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Ford, M., Lyons, L., & van Schendel, W. (2012). Agency by Proxy: Women and the Human Trafficking Discourse in the Philippines. Ed. Michele Ford, Lenore Lyons, Willem van Schendel. In *Labour Migration and Human trafficking in Southeast Asia* (pp. 39-56). The United Kingdom: Routledge.

Gazi, M. A. & Çakı, C. (2018). Siyahi Ayrımcılığa Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları. *International Journal of Labour, Life and Social Policy*, 1(2), 48-62.

Gazi, M. A., Çakı, C., & Gülada, M. O. (2018). İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 11-22.

Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77.

Guiraud, P. (2016). *Göstergibilim*. Çev., Mehmet Yalçın. 3. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.

Gulati, G. J. (2011). News Frames and Story Triggers in the Media's Coverage of Human Trafficking. *Human Rights Review*, 12(3), 363-379.

Gülada, M. O., & Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: “Das Deutsche Mädel” Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.

Hastie, B. & Yule, A. (2014). Milestone or Missed Opportunity: Critical Analysis of the Impact of Domotor on the Future of Human Trafficking Cases in Canada. *Appeal: Review of Current Law and Law Reform*, 19, 83-94.

Haynes, D. F. (2014). The Celebrityization of Human Trafficking. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 653(1), 25-45.

Hepburn, S., & Simon, R. J. (2010). Hidden in Plain Sight: Human Trafficking in the United States. *Gender Issues*, 27(1-2), 1-26.

Johnston, A., Friedman, B., & Sobel, M. (2015). Framing an Emerging Issue: How US Print and Broadcast News Media Covered Sex Trafficking, 2008–2012. *Journal of Human Trafficking*, 1(3), 235-254.

Karaca, M., Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). 21. Yüzyılın Sosyal Güvenlik Sorunu Olarak Evsizler: ‘Evsizler’i Konu Alan Reklam Kampanyaları Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 505-527.

Karaca, M., Gazi, M. A., Çakı, C. (2020). Kore Savaşı Ekseninde ABD-Çin İlişkilerinin Çin Propaganda Posterleri Üzerinden Analizi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1142-1156 .

Kaye, J., Winterdyk, J., & Quarterman, L. (2014). Beyond Criminal Justice: A Case Study of Responding to Human Trafficking in Canada. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 56(1), 23-48.

Kim, K. & Hreshchychyn, K. (2004). Human Trafficking Private Right of Action: Civil Rights for Trafficked Persons in the United States. *Hastings Women’s Law Journal*, 16(1), 1-36.

Korsell, L., Vesterhav, D., & Skinnari, J. (2011). Human Trafficking and Drug Distribution in Sweden from a Market Perspective—Similarities and Differences. *Trends in Organized Crime*, 14(2-3), 100-124.

- Kragten-Heerdink, S. L., Dettmeijer-Vermeulen, C. E., & Korf, D. J. (2018). More than Just "Pushing and Pulling": Conceptualizing Identified Human Trafficking in the Netherlands. *Crime & Delinquency*, 64(13), 1765-1789.
- Latomaa, S. (2014). Human Trafficking in Finland. *Intercultural Human Rights Law Review*, 9, 229-270.
- Leman, J., & Janssens, S. (2013). Creative Adaptive Criminal Entrepreneurs from Africa and Human Trafficking in Belgium: Case Studies of Traffickers from Nigeria and Morocco. *International Journal of Criminology and Sociology*, 2, 153-162.
- Logan, T. K., Walker, R., & Hunt, G. (2009). Understanding Human Trafficking in the United States. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(1), 3-30.
- MacIntosh, C. (2006). Assessing Human Trafficking in Canada: Flawed Strategies and the Rhetoric of Human Rights. *Intercultural Human Rights Law Review*, 1, 407-435.
- Mahdavi, P. (2013). Gender, Labour and the Law: the Nexus of Domestic Work, Human Trafficking and the Informal Economy in the United Arab Emirates. *Global Networks*, 13(4), 425-440.
- Matos, M., Gonçalves, M., & Maia, Â. (2018). Human Trafficking and Criminal Proceedings in Portugal: Discourses of Professionals in the Justice System. *Trends in Organized Crime*, 21(4), 370-400.
- Musto, J. L. (2010). Carceral Protectionism and Multi-Professional Anti-Trafficking Human Rights Work in the Netherlands. *International Feminist Journal of Politics*, 12(3-4), 381-400.
- Noyori-Corbett, C., & Moxley, D. P. (2018). Addressing Female Sex Trade Human Trafficking in Japan through NGO Advocacy Networks. *International Social Work*, 61(6), 954-967.
- Oxman-Martinez, J., Martinez, A., & Hanley, J. (2001). Human Trafficking: Canadian Government Policy and Practice. *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 14-23.
- Öztürk, F., & Ardor, H. N. (2007). Suç Sanayiinin Bir Alanı İnsan Ticareti: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. *Ekonomik Yaklaşım*, 18(62),

79-102.

Pajnik, M. (2010). Media Framing of Trafficking. *International Feminist Journal of Politics*, 12(1), 45-64.

Papanicolaou, G. (2008). The Sex Industry, Human Trafficking and the Global Prohibition Regime: a Cautionary Tale from Greece. *Trends in Organized Crime*, 11(4), 379-409.

Poucki, S., & Bryan, N. (2014). Vulnerability to Human Trafficking among the Roma Population in Serbia: The Role of Social Exclusion and Marginalization. *Journal of Intercultural Studies*, 35(2), 145-162.

Pyshchulina, O. (2003). An Evaluation of Ukrainian Legislation to Counter and Criminalize Human Trafficking. *Demokratizatsiya-Washington*, 11(3), 403-411.

Renk, B. & Demir, O. Ö. (2012). İnsan Ticareti ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(1), 51-76.

Rietig, V. (2015). Prevent, Protect, and Prosecute Human Trafficking in Mexico: Policy and Practical Recommendations. *International Migration*, 53(4), 9-24.

Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Rios, D. M. P., Shirley, K., Karake, T., & Chapman, T. B. (2014). Human Trafficking and the Sex Industry in Japan. *Trans-Pasando Fronteras*, (5), 61-73.

Sacco Studnicka, A. C. (2010). Corruption and Human Trafficking in Brazil: Findings from a Multi-Modal Approach. *European Journal of Criminology*, 7(1), 29-43.

Sarkar, S. (2014). Rethinking Human Trafficking in India: Nature, Extent and Identification of Survivors. *The Round Table*, 103(5), 483-495.

Savona, E. U., Giommoni, L., & Mancuso, M. (2013). Human Trafficking for Sexual Exploitation in Italy. Ed. Benoit Leclerc, Richard Wortley. In *Cognition and Crime* (pp. 164-187). The United Kingdom: Routledge.

Simeunovic-Patic, B., & Copic, S. (2010). Protection and Assistance to Victims of Human Trafficking in Serbia: Recent Developments. *European Journal of Criminology*, 7(1), 45-60.

Sobel, M. R. (2014). Chronicling a Crisis: Media Framing of Human Trafficking in India, Thailand, and the USA. *Asian Journal of Communication*, 24(4), 315-332.

Staring, R. H. (2012). Human Trafficking in the Netherlands: Trends and Recent Developments. *International Review of Law, Computers & Technology*, 26(1), 59-72.

Stoyanova, V. (2013). The Crisis of Definition: Human Trafficking in Bulgarian Law. *Amsterdam Law Forum*, 5(1), 64-79.

Surtees, R. (2006). Child Trafficking in Southeastern Europe: Different Forms of Trafficking and Alternative Interventions. *Tulane Journal of International and Comparative Law*, 14(2), 455-502.

STC (2019). "Çocukları Kurtarın Vakfı", [https:// www. savethechildren. org](https://www.savethechildren.org), Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). Adolf Hitler'in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 290-306.

Tiefenbrun, S. (2008). Human Trafficking in China. *University of St. Thomas Law Journal*, 6(1), 247-269.

Traugher, C. M. (2007). Terror-Crime Nexus? Terrorism and Arms, Drug, and Human Trafficking in Georgia. *Connections*, 6(1), 47-64.

Tverdova, Y. V. (2011). Human Trafficking in Russia and Other Post-Soviet States. *Human Rights Review*, 12(3), 329-344.

UNODC (2016). "Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi İnsan Kaçakçılığı Raporu", [https:// www. unodc. org/ documents/ data- and- analysis/ glotip/ 2018/ GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf), Erişim Tarihi: 16.09.2019.

USAID (2019). "Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajan-

sı”, [https:// www. usaid. gov/](https://www.usaid.gov/), Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Viuhko, M. (2010). Human Trafficking for Sexual Exploitation and Organized Procuring in Finland. *European Journal of Criminology*, 7(1), 61-75.

Wallinger, C. S. (2010). Media Representation and Human Trafficking: How anti-Trafficking Discourse Affects Trafficked Persons, *Second Annual Interdisciplinary Conference on Human Trafficking*, 1-24.

Wolken, C. L. (2006). Feminist Legal Theory and Human Trafficking in the United States: Towards New Framework. *University of Maryland Law Journal of Race, Religion, Gender and Class*, 6(2), 407-438.

Yaylagül, L. (2017). *Kitle İletişim Kuramları. Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. 8. Baskı. Ankara: Dipnot Yayınları.

Yea, S. (2013). Mobilising the Child Victim: The Localisation of Human Trafficking in Singapore through Global Activism. *Environment and Planning D: Society and Space*, 31(6), 988-1003.

Yea, S. (2018). Helping from Home: Singaporean Youth Volunteers with Migrant-Rights and Human-Trafficking NGOs in Singapore. *The Geographical Journal*, 184(2), 169-178.

Yılmaz, Mehmet Barış (2013). Küreselleşme Sürecinde Haberde Manipülasyon Örnek Olay: ABD-Irak Savaşı, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2 (1), 234-255.

Yılmaz, M. B., & Babacan, M. (2019). Egemen Küresel Hegemonyada Neoliberalist ve Postmodern Kültür: Coca Cola Reklamlarında Ramaza”, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 43-64.

Yik-Yi Chu, C. (2011). Human Trafficking and Smuggling in China. *Journal of Contemporary China*, 20(68), 39-52.

İnsan Ticareti ile İlgili Vatandaşların Bilinçlendirilmesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Rolü

Burak TUĞ*

Öz

İnsan ticareti olgusu, 21. yüzyılın çözüm bekleyen en önemli uluslararası sorunlarından birini oluşturmaktadır. Geçmişine bakıldığında, insan ticaretinin çok eski zamanlara dayandığı ortaya çıkmaktadır. Geçmişte kölelik ile iç içe geçen insan ticareti, başta emek ve cinsel sömürü olmak üzere pek çok farklı amaçla gerçekleştirilmektedir. Bireyler tehdit ve baskı altında insan tacirlerinin kontrolüne girebilmektedir. Bu süreçte insan ticaretinin önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Çalışma kapsamında insan ticaretine yönelik kitlelerin bilinçlendirilmesinde Türkiye'nin rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından insan ticaretine karşı hazırlanan üç kamu spotu reklamı, İsviçreli dil-bilimci Ferdinand de Saussure'ün Göstergeler Modeli ışığında analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda, insan tacirlerinin genel olarak çocukları hedef aldıkları ve insan ticareti mağdurlarının emek sömürüsüne maruz bırakıldıkları mesajlarının verildiği görülmüştür. Bu süreçte kamu spotu reklamlarında özellikle ailelerin insan ticaretine karşı bilinçli olmasının vurgulandığı ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan ticareti, emek sömürüsü, sömürü, Türkiye

* Bağımsız Araştırmacı, e-posta: buraktugg@hotmail.com ORCID: 0000-0003-3196-5051

The Role of the Directorate General of Migration Management in Awareness of Citizens Regarding Human Trafficking

Burak TUĞ*

Abstract

The human trafficking concept constitutes one of the most important international problems of the 21st century. Human trafficking dates back to ancient times. The concept of human trafficking, which was intertwined with slavery in the past, is nowadays known as human smuggling. Human trafficking is carried out for many different purposes, particularly as labor and sexual exploitation. In human trafficking, individuals can come under the control of human traffickers under threat and pressure. In this process, various activities are carried out by national and international organizations to prevent human trafficking. It was tried to reveal the role of Turkey in awareness of the masses against human trafficking. For this purpose, three public service announcements prepared by the Directorate General of Migration Management against human trafficking were analyzed in the light of the Indicators Model of the Swiss linguist Ferdinand de Saussure. The findings showed that traffickers have targeted children in general and victims of human trafficking have been exposed to labor exploitation. In this process, it was revealed that public service announcements emphasized the role of families against human trafficking.

Keywords: *Human trafficking, labor exploitation, exploitation, Turkey*

*Independent Researcher, e-mail: buraktugg@hotmail.com ORCID: 0000-0003-3196-5051

Giriş

İnsan ticareti, uluslararası alanda pek çok ülkenin ortadan kaldırmaya çalıştığı önemli bir problemdir. İnsan ticareti sonucunda, emek sömürüsü, cinsel istismar, organ-doku ticareti, çocuk evlilikleri, zorla çalıştırma, bireylerin köleleştirilmesi, çocuk askerler vb. pek çok sorun ortaya çıkmaktadır. Özellikle çok göç alan ve göç veren ülkelerde sıkça ortaya çıkabilen insan ticareti, insanların fiziksel ve psikolojik olarak mağdur olmasına yol açmaktadır. Uluslararası boyutta Birleşmiş Milletler tarafından insan ticareti, insanlık suçu olarak ön plana çıkarılmaktadır. Bu süreçte insan ticaretine karşı hapis ve para cezası uygulanarak, insan ticaretinin önlenmesine çalışılmaktadır. İnsan ticaretinin önlenmesine yönelik yaptırımların haricinde, insan haklarını korumaya yönelik sivil toplum kuruluşları tarafından da insan ticaretine karşı farkındalık oluşturulmak ve kitleleri insan ticaretine karşı harekete geçirmek için kampanyalar yürütülmektedir. Türkiye’de de insan ticaretine karşı çalışmalar 2003 yılından itibaren yoğunlaşmış ve insan ticaretinin önlenmesine yönelik İçişleri Bakanlığı bünyesindeki Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından kampanyalar hazırlanmaya başlanmıştır. Özellikle son yıllarda Türkiye’ye yönelik gerçekleşen göç hareketleri, insan ticaretinin de Türkiye için hızla önem kazanan bir sorun olmasına yol açmıştır. Bu süreçte Türkiye’de insan ticaretinin önlenmesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün öncülüğünde çalışmalar başlatılmış ve kamuoyunu insan ticaretine yönelik bilgilendirmek amacıyla kampanyalar hazırlanmıştır.

Türkiye’de insan ticaretini konu alan literatürde çok sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde; Bulut (2001), yasadışı göçün toplumsal ve kültürel alanda etkilerini; Hakeri (2004), göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarını; Arslan (2004), Yenidünya (2007), Aydın (2010), Kurt Yücekul (2011), Vural (2018), suç boyutunda insan ticaretini; Çiçekli (2005), yasadışı göç ve insan ticareti ile mücadeleyi; Bolat (2005), dünyada ve Türkiye’de insan ticaretini; Şen (2006), insan ticareti ve organ-doku ticaretini; Jahic ve Karan (2006), fuhuş amaçlı insan ticareti suçunda yaşanan sorunları; Değirmenci (2006), Türk hukukunda insan ticareti suçunu; Selin (2006), uluslararası iş birliği ve müdahale bağlamında Türkiye’de insan ticaretini; Güral (2006), insan ticareti mağdurlarını; De-

mir (2007), Avrupa'da insan ticareti ile mücadele; Kızılsümer (2007), insan ticareti ile mücadelede Türkiye'nin çabalarını; Öztürk ve Ardor (2007), Erdal (2008), Türkiye özelinde suç olarak insan ticaretini; Vural (2007), uluslararası göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretini; Topçuoğlu (2007), insan ticaretinde sığınma evi hizmetlerini; Çınar (2008), Türkiye'de insan ticareti ile mücadele kapsamında Uluslararası Göç Örgütü (IOM) örneğini; Özcan ve Arıcan (2008), Avrupa Birliği Ceza Adalet Sistemi'nde insan ticaretini; Dinler (2010), cinsel sömürü amaçlı insan ticareti suçunu; Özer (2010), Türkiye'de insan ticareti mağdurlarını; Kuloğlu (2010), uluslararası belgelerde insan ticaretini; Gülsoy (2010), insan ticaretinin Türk medyasında yer alış biçimlerini; Sayın (2010), insan ticareti suçları ve bunlarla mücadelede uluslararası iş birliğini; Renk ve Demir (2012), insan ticareti ve yasal düzenlemeleri; Okutan (2012), Türkiye örneğinde teori ve pratikte insan ticaretini; Aydoğdu (2012), polisin fuhuş amaçlı insan ticareti ile mücadelesini; Bolat (2013), insan ticareti ve berdel töresini; Göçmen (2014), bir temel hak olarak insan ticareti yasağını; Aydın (2013), Korkusuz (2014), Türk Ceza Kanunu'nda insan ticareti suçunu; Erdal (2014), terör ve organize suç ilişkisi bağlamında insan ticaretini; Baykotan (2014), feminist bir bakış açısından Türkiye'deki insan ticaretini; Kılınç (2014), insan ticareti suçunda mağduriyetin delillendirilmesini; Akgün (2016), modern kölelik bağlamında insan ticaretini; Kuyucu (2017), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde insan ticaretini; Yılmaz (2017) insan ticareti suçu ve içtima sorununu; Şen (2017), insan ticareti ile mücadelede Türkiye'nin rolünü; Kalfa (2018), eski Doğu Bloğu ülkeleri kaynaklı insan ticaretini; Akkoca (2018), insan ticaretinde mağdur çocuk tanımlamasını; Demir (2018), insan ticaretiyle mücadele politikalarını incelemiştir.

İnsan ticareti konusunda ulusal literatürde kapsamlı olarak yapılan incelemede insan ticaretine karşı yürütülen kampanyaların rolünü inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan mevcut çalışmada insan ticaretinin önlenmesi konusunda Türkiye'de en yetkili kurum olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün insan ticareti konusunda insanları bilinçlendirmedeki rolü ele alınmıştır. Çalışmada "Türkiye'de insan ticareti ile mücadelede kitleler ne şekilde bilgilendirilmektedir?" sorusuna yanıt aranması amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışma kapsamında Göç İdaresi

Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan insan ticaretini konu alan üç kamu spotu reklamı, göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Kamu spotu reklamlarına Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün resmi Youtube hesabından ulaşılmıştır. Çalışmada Göç İdaresi Genel Müdürlüğü özelinde Türkiye'de insan ticaretine yönelik kitleleri bilinçlendirmek adına verilen mesajlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma, Türkiye'nin insan ticaretine yönelik bakışını ortaya koyması ve insan ticaretinin önlenmesinde Türkiye'de ne gibi yöntemlerin önerildiğini açığa çıkarması bakımından önem taşımaktadır.

1. İnsan Ticaretinin Tanımı ve Boyutları

İnsan ticareti tanım olarak, bireyin belirli amaçlar doğrultusunda zorla sömürüye maruz bırakılmasını ifade etmektedir. 18 Haziran 1862 tarihinde ABD'de köleliğin resmi olarak ortadan kaldırılması, köleliğin insan ticareti olarak evrilmesine ve insan ticaretinin de modern kölelik olarak tanımlanmasına yol açmıştır. Bu süreçte insan ticareti, küresel ölçekte insani bir sorunu teşkil etmektedir (Mahmoud ve Trebesch, 2010, s. 173). İnsan ticaretinde genel olarak birey, emek ve cinsel yönden sömürüye maruz kalmaktadır. İnsan ticareti kazançlı bir iş olarak değerlendirilebilmektedir (Agbu, 2003, s. 2). Buna karşın insan ticareti insan haklarını ihlal etmektedir (Adepoju, 2005, s. 75). İnsan ticareti bir ülke içerisinde veya ülkeler arasında meydana gelebilmektedir. 2003 yılından itibaren Birleşmiş Milletler tarafından insan ticaretinde insanların fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmaları ve hürriyetlerini kaybetmeleri nedeniyle insan ticareti suç olarak nitelendirilmektedir. 25 Aralık 2003 tarihinde Birleşmiş Milletler, Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne (UN-TOC) ek olarak yürürlüğe giren İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolü (CTOC) yürürlüğe koymuş ve insan ticareti yasal olarak suç haline gelmiştir (Farrell ve Pfeffer, 2014, s 46).

Birleşmiş Milletler tarafından insan ticareti, emek sömürüsü, fuhuş, organ-doku ticareti, çocuk evliliği, çocuk istismarı, çocuk işçiliği, çocuk askerler, terör örgütlerine eleman temini gibi boyutlarda ele alınmaktadır. Bu aşamada insan ticaretinde öne çıkan boyutlardan biri de emek

sömürüsüdür. İnsan tacirleri, insan ticareti mağdurlarını ucuz işçi olarak değerlendirebilmekte ve onların emekleri üzerinden önemli miktarda para kazanabilmektedir. Bu süreçte insan ticareti, ucuz emek, yoksulluk, güç dengesizliğinden beslenebilmektedir (Öztürk ve Ardor, 2007, s. 79). Bireylerin çalışma izinlerinin olmaması ve pasaportlarını insan tacirlerine vermeleri, bireylerin kontrollerinin insan tacirlerinin eline geçmesine yol açmaktadır. İnsan tacirleri, bireyler üzerinde tamamen denetim kurduktan sonra onları çok düşük ücretlerde, ağır çalışma koşulları içerisinde, hiçbir sosyal hakka sahip olmadan, iş güvenliği ve sağlığı bakımından tehdit oluşturabilecek işlerde çalıştırabilmektedir. İnsan ticaretinin sağlığı da olumsuz yönde etkilediğine yönelik kanıtlar bulunmaktadır (Ottisova, 2016, s. 317).

İnsan ticareti boyutunda cinsel istismar da önemli bir sorun olarak ön plana çıkmaktadır. Çeşitli ülkelerden belirli vaatler ile getirilen kadınlar, buldukları ülkelerde cinsel sömürüye maruz bırakılabilmektedir (Erdal, 2008, s. 84). Bu aşamada insan tacirleri, iş arayan kadınların hayallerini sömürebilmektedir (Hughes, 2000, s. 625-626). İnsan tacirleri, kadınlar üzerinde denetim kurabilmektedir. İnsan ticareti bağlamında, kadınlar genellikle mağdur olarak gösterilmekte, erkekler de genellikle suçlu olarak ortaya konulabilmektedir (Siegel ve De Blank, 2010, s. 436). Bu aşamada insan tacirleri kadınları fuhşa zorlamakta, karşı çıkan kadınları ise baskı ve tehdit yoluyla sindirmeye çalışmaktadır. Cinsel istismar, bir dizi sağlık sorunu ile de ilişkili olabilmektedir (Oram vd., 2012, s. 1). Diğer yandan insan tacirleri dış dünya ile iletişime geçerek yetkililere ulaşmasını engellemek için kadınları sıkı bir denetim altına almaktadır. İnsan ticareti mağduru kadınlar arasında yüksek düzeyde depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu ortaya çıkmaktadır (Abas, 2013, s. 1).

İnsan ticaretinin bir diğer boyutu da organ-doku ticaretidir. İnsan ticareti kapsamında organ ameliyatları vuku bulmaktadır (Budiani-Saberi vd., 2014: 380). Organ-doku ticaretinin uluslararası alanda İran haricinde tüm ülkelerde yasak olması nedeniyle, organ ticareti hijyenik olmayan ve tıbbi olanakların yetersiz olduğu alanlarda gerçekleştirilebilmektedir. Diğer yandan insan ticaretinin bir diğer boyutunu da çocuklar oluşturmaktadır. İnsan tacirleri özellikle çocuk işçiliği üzerinden emek sömürüsüne yönele-

bilmektedir. Çocukların temel hak ve hürriyetlerini savunamayacakları ve karşı koyma yetilerinin yetişkin bireylere göre daha az olacağı düşüncesi, çocukları insan tacirlerinin hedefi haline getirebilmektedir. Çocuklar, insan ticaretinden olumsuz yönde etkilenmektedir (O'Connell Davidson, 2011, s.454). Özellikle iç savaşın olduğu veya yoksulluk oranının yüksek olduğu ülkelerde insan ticareti boyutunda mağdur olan çocuklara sık rastlanabilmektedir. Bunun yanında insan ticareti kapsamında evlilik yoluyla da sömürü söz konusu olabilmektedir (Tyldum, 2013, s. 103).

2. İnsan Ticaretinin Önlenmesi Sürecinde Türkiye’de Yürütülen Çalışmalar

Türkiye, gerek ulusal gerekse uluslararası çalışmalar ile insan ticaretinin önlenmesine katkı sağlamaktadır. Türkiye, 25 Mart 2003 tarihinde Birleşmiş Milletler Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi’ne (Palermo Sözleşmesi) taraf olmuştur. Diğer yandan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 30 Ocak 2016 tarihinde Avrupa Konseyi İnsan Ticaretiyle Mücadele Sözleşmesi (GRETA) kabul edilmiştir. Türkiye’de Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) insan ticareti suç olarak kabul edilmekte ve mevcut suça ilişkin 8 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası verilebilmektedir. Türkiye, insan ticareti sorununa ciddi oranda önem göstererek, TCK’da insan ticareti ile ilgili suçları Palermo Sözleşmesi’ne uyumlu hale getirmek için çabalamaktadır. Ayrıca 2014 yılında AB’nin Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı’ndan (IPA) yararlanılarak “İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması Projesi” uygulamaya sokulmuştur. Türkiye, hem kendi vatandaşları hem de yabancılar için, insan haklarını gözeterek, insan ticaretiyle mücadelede girişmektedir. İnsan ticareti mağdurlarına verilecek desteğin belirlenmesi amacıyla 17 Mart 2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik’i yürürlüğe sokmuştur (MFA, 2019).

Türkiye’de insan ticareti mağdurlarına yardım edilmesi için yetkililerin dışında halkın da desteği istenmektedir. Nitekim insan ticaretinin kapsamlı ve geniş kitleleri etkileyen bir sorun olması sebebiyle insan ticaretinin önlenmesinin yalnızca yetkililer ile sınırlandırılması doğru olmamaktadır. Bu aşamada insan ticaretinde kapsamlı bir stratejinin be-

*İnsan Ticareti ile İlgili Vatandaşların Bilinçlendirilmesinde
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Rolü*

nimsenmesi gerekmektedir (Erdal, 2008, s. 89). Türkiye’de vatandaşların insan ticareti mağdurları ile karşılaştıklarında veya bir yerde insan ticareti suçunun işlendiğine dair şüpheye düştüklerinde Yabancılar İletişim Merkezini (YİMER 157) aramaları istenmektedir. YİMER bünyesinde insan ticareti mağdurlarına acil yardım sunulması amaçlanmaktadır (GİGM, 2019). YİMER, haftanın 7 günü 24 saat hizmet vermektedir. Hatta Türkçe ve İngilizce’nin dışında farklı dillerde de insanlara yardım edilmeye çalışılmaktadır. Hat ile özellikle insan ticaretine maruz kalmak üzere olan insanlara ulaşılması ve insanlara insan ticareti mağduru olmadan yardım edilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca insan ticareti mağduru olan insanların da güvenli olarak ülkelerine dönmelerinin sağlanmasına yönelik gerekli bilgilendirmelerin yapılması hedeflenmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2019). Bu amaçla çeşitli şekillerde de YİMER’in tanıtımı yapılmıştır.

Resim 1. YİMER Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: İçişleri Bakanlığı, 2019)

Türkiye’de insan ticareti ile mücadele konusunda 2013 yılında İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü aktif hale getirilmiştir. Bu süreçte insan ticaretine karşı daha koordineli olarak hareket edilebilmesi için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün bünyesinde “İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı” kurulmuştur. Kurulan Daire Başkanlığı, insan ticaretinin önlenmesine yönelik çalışmalar yürütmekle birlikte insan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin görevleri de yerine getirmektedir. Başkanlık, insan ticareti konusunda yurt içinde yürütülen çalışma-

lar ile doğrudan ilgilenirken, yurt dışındaki konuyla ilgili çalışmalar ile de doğrudan Dışişleri Bakanlığı ilgilenmektedir. Diğer yandan çalışmalar, sivil toplum ile iş birliği içerisinde gerçekleştirilmektedir. Türkiye, çeşitli ülkeler ile insan ticaretinin önlenmesi için iş birliğine girmektedir. Bu aşamada kimi zaman Türkiye ile diğer bazı ülkeler ortak operasyonlar gerçekleştirmektedir (MFA, 2019). Türkiye, faaliyetlerini daha etkin bir şekilde sürdürmek amacıyla Birleşmiş Milletler bünyesindeki Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ile ortak hareket etmektedir.

3. Yöntem

Çalışma kapsamında Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne ait insan ticaretinin önlenmesine yönelik hazırlanan üç kamu spotu reklamı, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu aşamada kamu spotu reklamlarında verilmek istenen açık ve gizli mesajlar, dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün göstergeler modeli üzerinden analiz edilmiştir. Göstergebilim, en temel tanımıyla açıklanacak olursa; göstergeleri inceleyen bilim dalını ifade etmektedir (Tekinalp ve Uzun, 2013, s. 139; Arpa ve Çakı, 2018, s. 78; Gazi ve Çakı, 2019, s. 58). Gösterge ise, insanların çevresindeki kavramları veya durumları belirli nesnelere ifade etmektedir. Göstergenin işlevi insanların zihinlerindeki ikinci imgeyi ortaya koymaktır (Guiraud, 2016, s. 39). Özellikle göstergelerde soyut olan kavramların daha iyi anlaşılabilmesi için somut hale getirilmesi göstergeyi açıklamaktadır. Göstergebilim ile mesaj içinde gizlenen kodlar açığa çıkarılabilmektedir (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018, s. 295). Göstergebilimin ortaya çıkmasında ve günümüzdeki haliyle kullanılmasında ilk temeller ABD'li dilbilimci Charles Sanders Peirce ve İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün çalışmaları ile olmuştur (Gazi vd., 2018: 15). Göstergebilim alanındaki ilk çalışmaların dilbilimciler tarafından yapılması, başlangıçta göstergebilimin dilbiliminin bir parçası olarak yorumlanmasına sebep olmuştur (Gülada vd., 2019, s. 1086). Buna karşın zaman içerisinde göstergebilimin sınırlarını aşarak, dilbiliminin dışında da pek çok farklı alanda kullanılmaya başlanması ile insanların zihinlerindeki algı, dilbiliminin göstergebilimin bir parçası içerisinde olduğu yönünde değişmiştir. Peirce ve Saussure, göstergebilim alanında çalışmalar yürütürken birbirlerinin çalışmalarından haberdar değildiler.

Bu nedenle Peirce göstergebilimi, gösterge, nesne ve yorumlayan olarak üç boyutta ele almıştır. Saussure ise göstergeyi, gösteren ve gösterilen olarak iki aşamada incelemiştir (Sığırcı, 2016, s. 52). Saussure, dil içerisinde herkes tarafından kabul edilen anlamın dışında bir ikinci anlamın da olduğunu belirtmiştir (Saussure, 2014, s. 81). Saussure'e göre insanlar buldukları kültür içerisinde, çevresindeki göstergelere belirli anlamlar yüklemektedir. Bu anlamlar kültürden kültüre farklı boyutlarda açıklanabilmektedir. Saussure, gösterenin kültürel anlamından uzak, insanların zihinlerine ilk gelen anlamlarını gösteren olarak değerlendirmektedir. Örneğin, insanlar "elma" göstergesinde ilk anlam olan meyveyi düşünmektedir. Bu ortak algı, evrenselliği meydana getirmekte ve gösterenin gösteren algısını herkes için ortak bir kavram olarak ön plana çıkarmaktadır. Gösterilen ise gösterenin ikinci anlamı olarak nitelendirilen, kültüre özgü, öznel anlamını ortaya koymaktadır. Saussure'ün gösteren ve gösterilen kavramlarının temelinde göstergeler modeli meydana gelmiştir. Saussure'e göre gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkiyi belirleyen, kullanıcılar arasında meydana gelen uzlaşıdır (Fiske, 2017, s. 139). Saussure'ün modeli zaman içerisinde farklı felsefeciler tarafından geliştirilmiştir. Nitekim ölümünden sonra Saussure'ün göstergebilim alanına kazandırdığı kavramlar, çağdaşlarını etkisi altında bırakmıştır (Rifat, 2013, s. 198).

4. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Kamu Spotu Reklamlarının Göstergeler Modeli Üzerinden İncelenmesi

Çalışmanın bu kısmında Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne ait "Sömürü", "Oyun" ve "Çocuk" konulu üç kamu spotu reklamı göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

4. 1. Sömürü Konulu Kamu Spotu Reklamı

Sömürü konulu kamu spotu reklamı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 30 Temmuz 2017 tarihinde paylaşılmıştır. Kamu spotu reklamı, toplam altı sekanstan meydana gelmektedir. Gösteren açısından incelendiğinde ilk sekansta küçük bir çocuğun sokakta kaybolduğu aktarılmaktadır. Çocuğun kaybolduğunu fark eden bir adamın da çocuğu kaçırdığı yansıtılmaktadır. İkinci sekansta da genç bir kızın internet üzerinden bir adamla konuştuğu aktarılmaktadır. Adam genç kıza, bir evde çocuk bakıcısı olacağını bil-

dirmektedir. Genç kız, adamın iş vaadi üzerine valizini toplayıp evinden ayrılmaktadır. Üçüncü sekansta, göçmen bir gencin tekstil atölyesinde çalıştığı gösterilmektedir. Sekansta göçmen gencin zor şartlar altında çalıştığı aktarılmaktadır. Dördüncü sekansta, kaybolan çocuğun insan tacirlerinin eline geçtiği yansıtılmaktadır. Çocuk insan tacirleri tarafından zorla çalıştırılmaktadır. Beşinci sekansta ise çocuk bakıcılığı yapmak vaadiyle ayrılan genç kızın, seks işçisi olarak çalıştırıldığı yansıtılmaktadır. Altıncı ve son sekansta ise göçmen gencin tekstil atölyesinde çalıştırılması konu edinilmektedir. Kamu spotu reklamı süresince “Dünya çapında 21 milyon insan atölyelerde, eğlence mekânlarında, evlerde, sokaklarda zorla çalıştırılıyor veya dilendiriliyor. Çalınmış hayatlar... Çalınmış hayaller... İnsan ticareti kişilerin tehdit ve baskı ile çalıştırılmalarıyla işlenen uluslararası bir suçtur. Cinsel amaçlı sömürü, zorla çalıştırma, çocuk ticareti, organ ve doku ticareti en çok görülen türleridir. Beni artık görün! Köle olmak istemiyorum” yazıları ekranda belirmektedir (GİGM, 2019a).

Sekans 1. 1.

Sekans 1. 2.

Sekans 1. 3.

Sekans 1. 4.

Sekans 1. 5.

Sekans 1. 6.

Gösterilen açılarından incelendiğinde birinci sekansta, insan ticareti bağlamında kaybolan bir çocuğun başına gelenler aktarılmaya çalışılmaktadır. Sekansta kayıp çocukların insan tacirleri için önemli bir hedef olduğuna vurgu yapılmaktadır. İnsan tacirlerinin hedeflerine ulaşabilmek için baskı ve tehdit yoluna başvurabilecekleri ve insanları zor durumda bırakabilecekleri aktarılmaktadır. İkinci sekansta ise, insan tacirleri tarafından mağdur edilen kişiler konu edinilmektedir. Sekansta insan tacirlerinin, insanları ikna edebilmek adına yalan söyleyebilecekleri ve insanları aldatarak istedikleri yöne çekebilecekleri aktarılmaktadır. Bu aşamada insan ticareti

mağdurlarının cinsel sömürüye maruz kalabilecekleri ve seks işçisi olarak zorla çalıştırılabilecekleri aktarılmaktadır. Üçüncü sekansta ise ülkelerinden ayrılan göçmenlerin insan tacirlerinin elinde emek sömürüsüne maruz kalmaları yansıtılmaktadır. Göçmenlerin, ailelerinin geçimlerini sağlamak için insan tacirlerinin kontrolü altına girdiği ve zor şartlar altında çalışmaya mecbur edildiği yansıtılmaktadır. Böylece kamu spotu reklamında insan ticaretinin baskı, tehdit, cinsel sömürü ve emek sömürüsü olarak sunulduğu ortaya çıkmaktadır. Kamu spotu reklamının son üç sekansında ise insan ticareti mağdurlarının maruz kaldığı olumsuzluklara vurgu yapılmakta ve hüznün duygusu ön plana çıkarılarak, kamuoyunda insan ticaretine karşı duyarlılık oluşturulmasıyla kitlelerin insan ticaretinin önlenmesine yönelik harekete geçmesi amaçlanmaktadır. Böylece insan ticaretine yönelik inşa edilen olumsuz algı ile insanların yaşadıkları mağduriyete dikkat çekilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 1. Sömürü Konulu Kamu Spotu Reklamı

Göstergeler Modeli		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Kaybolan çocuk	Baskı, tehdit
İnsan	Çocuk bakıcısı olmak isteyen genç kız	Cinsel sömürü
İnsan	Yurt dışında ailesi için çalışan genç erkek	Emek sömürüsü

4. 2. Oyun Konulu Reklam

Oyun konulu kamu spotu reklamı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 11 Şubat 2019 tarihinde paylaşılmıştır. Kamu spotu reklamı, toplam iki sekanstan meydana gelmektedir. Gösteren açısından incelendiğinde sekansta bir sahne öncesi iki oyuncunun prova yaptıkları konu edinilmektedir. Erkek oyuncu kadın oyuncu üzerinde istediklerini yapması konusunda baskı kurmaktadır. Kadın oyuncu da erkek oyuncunun telkinlerini yerine getirmeyeceğini belirtmektedir. Bu aşamada kadın oyuncuya sinirlenen erkek oyuncu, istediğinin yerine getirilmemesi durumunda kadın oyuncunun çocuğuna zarar vereceğini bildirmektedir. İkinci sekansta her iki oyuncu da “Keşke bir film senaryosu olsaydı bu çalıştığımız. Ama değil. Her yıl dünyada milyonlarca insan kandırılıyor, kaçırılıyor. Köle gibi çalışmaya, hırsızlığa, fuhşa, dilencilığe zorlanıyor. İnsan ticareti insanlık suçudur.

Türkiye'nin insan ticareti ile mücadelesine destek verin. Bu suça ortak olmayın” şeklinde ortak açıklamada bulunmaktadır (GİGM, 2019b).

Sekans 2. 1.

Sekans 2. 2.

Gösterilen açılarından incelendiğinde birinci sekansta, insan ticareti bağlamında insan tacirleri ve insan ticareti mağdurlarının diyaloglarının yansıtılması amaçlanmaktadır. Erkek oyuncu bu süreçte doğrudan insan tacirlerinin, kadın oyuncu ise insan ticareti mağdurlarının temsili olarak ön plana çıkarılmaktadır. Erkek oyuncu, kadın oyuncuyu çalışmaya zorlamakta, kadın oyuncu ise bunu reddetmektedir. Bu yolla insan ticareti mağdurlarının, insan tacirlerinin elinde zorla çalıştırıldıklarına vurgu yapılmaktadır. Erkek oyuncunun istediklerinin yapılmadığı takdirde kadın oyuncunun çocuğuna zarar vereceğini bildirmesi ile insan tacirlerinin zorlukla karşılaştıklarında baskı ve şiddete başvurabilecekleri mesajı verilmektedir. Bu süreçte insan ticareti, kamu spotu reklamı üzerinden baskı ve şiddet kavramları ile birlikte sunulmaktadır. Ayrıca insanların zihinlerinde insan ticaretine yönelik olumsuz bir algı oluşturarak, insan ticaretine karşı kitlelerin desteğinin alınması amaçlanmaktadır. Nitekim bu süreçte yaşananların bir oyun olmadığı, aksine gerçeklerin sunumu olduğu aktarılarak, insan ticaretinde insanların nasıl mağdur edildikleri ve ne gibi acılar yaşadıkları aktarılmaya çalışılmaktadır. İnsan ticaretinin oyun şeklinde sunulması yoluyla insan ticaretine karşı farkındalık oluşturulması ve insan ticaretine önemli bir sorun olarak vurgu yapılması amaçlanmaktadır. Kamu spotu reklamında, çalışma kapsamında incelenen ilk spotta olduğu gibi, insanların hüznü duygusu üzerinden etkilenmesi amaçlanmaktadır. Bu minvalde insan ticaretine maruz kalan kişilerin mağduriyetleri üzerinden insan ticaretine karşı mesaj verilmeye çalışılmaktadır.

Tablo 2. Oyun Konulu Kamu Spotu Reklamı

Göstergeler Modeli		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Kadın oyuncu	Baskı ve şiddet gören insan ticareti mağduru
İnsan	Erkek oyuncu	Baskı ve şiddete yol açan insan ticareti mağduru

4. 3. Çocuk Konulu Kamu Spotu Reklamı

Çocuk konulu kamu spotu reklamı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 25 Eylül 2019 tarihinde paylaşılmıştır. Kamu spotu reklamı, toplam dört sekanstan meydana gelmektedir. Gösterilen açısından incelendiğinde sekans, “Sokakta tek başına, 150 milyar bütçesi, 40 milyon oyuncusu, 8 milyar seyircisiyle dev prodüksiyon” açıklamalarıyla başlamaktadır. İkinci sekansta küçük bir çocuğun ailesi ile mutlu bir anına yer verilmektedir. Bu sırada çocuk ailesinin yanından kaybolmaktadır. Kaybolan çocuk, insan tacirlerinin eline geçmekte ve çocuk kaçırılmaktadır. Üçüncü sekansta çocuğun, insan tacirleri tarafından kaçırıldıktan sonra çalıştırılmaya zorlandığı aktarılmaktadır. Kamu spotu reklamında “Dünyada 40 milyondan fazla insan ticareti mağduru var ve her yıl suç örgütleri 150 milyar dolardan fazla gelir elde ediyor. İnsan ticareti uluslararası bir insanlık suçudur” açıklaması ortaya çıkmaktadır. Dördüncü ve son sekansta da televizyon sunucusu ve gazeteci Müge Anlı ekrana çıkarak, “Bu suça daha fazla sessiz kalmayacağınıza söz verin. Birinin bu suçu işlediğini düşünüyorsanız, mutlaka arayın” şeklinde açıklamada bulunmaktadır. Bu sırada ekranda insan ticaretinin ihbar edilmesi için telefon numaraları ortaya çıkmaktadır (GİGM, 2019c).

Sekans 3. 1.

Sekans 3. 3.

Sekans 3. 2.

Sekans 3. 4.

Gösterilen açılarından incelendiğinde birinci sekansta, insan ticareti bağlamında doğrudan insan ticareti mağduru çocuklara yer verildiği görülmektedir. İnsan ticareti mağduru çocukların, evlerinden ayrılan veya kaybolan çocuklar olduğu algısı üzerinden insan tacirlerinin ailesinden uzaklaşan çocukları hedef aldığı vurgusu yapılmaktadır. İnsan tacirlerinin çocukları kaçırdıkları ve onları kendi çıkarları doğrultusunda çalıştırdıkları mesajı verilmektedir. İnsan ticareti mağduru çocuğun, mağduriyet yaşamadan önce ailesi ile mutlu bir yaşam sürdürdüğü aktarılmaktadır. Ardından bir anlık boşlukta, çocuğun ailesinden uzaklaştığı ve tanımadığı biri tarafından kandırılarak (veya zorla) kaçırıldığı yansıtılmaktadır. Bu yolla ailelerin çocuklarına sahip çıkması ve insan tacirlerine karşı daha bilinçli hareket etmesi gerektiği mesajı verilmektedir. Ayrıca çocuğun kaçırıldıktan sonra maruz kaldığı baskı ve tehdit üzerinden insan ticaretine karşı olumsuz bir algı inşa edilmekte, insan ticareti mağduru çocuğun mutlu bir yaşamdan nasıl mutsuz bir yaşama sürüklendiği aktarılmakta, meydana getirilen iki zıtlık üzerinden de insan ticaretinin insanların yaşamlarını nasıl olumsuz bir şekilde değiştirebileceğine yönelik mesaj verilmeye çalışılmaktadır. Bu kamu spotu reklamında çalışma kapsamında incelenen ilk iki kamu spotu reklamında olduğu gibi hüznün duygusu meydana getirilerek insan ticaretine yönelik duyarlılık oluşturulmasının amaçlandığı görülmektedir. Diğer yandan ise önceki iki kamu spotu reklamından farklı olarak kanaat önderi konumunda televizyon sunucusu ve gazeteci Müge Anlı'nın konuşmasına yer verilmektedir. Anlı'nın konuşmasında kitleler, insan ticaretine karşı mücadeleye çağırılmaktadır. Özellikle bu süreçte insanların insan ticareti ile karşılaştıklarında veya herhangi bir şüpheye kapıldıklarında yetkililer ile iletişime geçmeleri istenmektedir.

Tablo 3. Çocuk Konulu Kamu Spotu Reklamı

Göstergeler Modeli		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İnsan	Küçük çocuk	Çaresizlik, endişe, korku
İnsan	İnsan tacirleri	Baskı, şiddet

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen kamu spotu reklamlarında doğrudan insan ticaretinin emek ve cinsel sömürü odaklı ele alındığı ortaya konulmuştur. Bu süreçte insan tacirlerinin baskı, tehdit veya kandırarak insanları ikna ettikleri üzerinde durulmuştur. Özellikle kamu spotu reklamlarında insan tacirlerinin çocuklar üzerine odaklandığı vurgulanarak, ailelerin insan tacirlerine karşı daha bilinçli hareket etmesi gerektiği belirtilmiş ve insan ticaretine yönelik farkındalık oluşturulması amacıyla farklı yöntemlerden yararlandığı görülmüştür. Kamu spotu reklamlarının birinde insan ticareti boyutunda yaşanan tehdit ve şiddet bir oyunmuş gibi sunulmuş, buna karşın yaşananlar oyundan ziyade insan ticareti mağdurlarının maruz kalabileceği sıradan bir durum olarak aktarılmıştır. Diğer spotta televizyon sunucusu ve gazeteci bir kişi ön plana çıkarılmış ve insan ticareti konusunda kanaat önderi olarak insanları bilgilendirmesi amaçlanmıştır. Kamu spotu reklamlarında kitleler, insan ticareti mağduru olmamaları ve insan ticaretine maruz kalan bireylere yardım etmeleri konusunda uyarılmaktadır. Gelecek kamu spotu reklamlarında, insanların insan taciri olarak rol almasını önleyici mesajlara da yer verilmesi, insan ticaretinin etkisinin azaltılmasında kamu spotu reklamlarının rolünü daha da etkili kılabilecektir.

Kamu spotu reklamlarında kamuoyunda insan ticaretine yönelik olarak, kitlelerin dikkatini çekebilmek ve insan ticaretine karşı kitleleri harekete geçirebilmek için hüznün duygusunun etkili bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. İnsan ticareti mağdurlarının başına gelen olumsuzluklara ana hatları ile değinilmekte ve oluşturulan hüznün duygusu ile insanlarda insan ticaretine yönelik duyarlılık oluşturulması amaçlanmaktadır. Buna karşın insan ticaretini konu alan gelecek kamu spotu reklamlarında hüznün duygusunun yanında korku, öfke ve coşku gibi farklı duyguların da ön plana çıkarılmasının da insan ticaretinin önlenmesine yönelik kitlelerin harekete geçirilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Örneğin kamu spotu reklamında korku duygusu ön plana çıkarılarak, insan tacirlerinin ve insan ticaretine yardım edenlerin alacakları cezalara vurgu yapılması kamu spotu reklamlarının ikna etkisinin artırılmasında önemli bir rol oynayabilecektir. Diğer yandan kamu spotu reklamında Türkiye özelinde insan ticaretine yönelik istatistiki bilgilere yer verilmesi ve aynı zaman-

da doğrudan insan ticareti mağdurlarının oynatılması veya söylemlerine yer verilmesi kamu spotu reklamında verilen mesajların güvenilirliğini ve inandırıcılığını olumlu yönde etkileyebilecektir.

Çalışmada Göç İdaresi Genel Müdürlüğü özelinde Türkiye’de kamu spotu reklamlarının insan ticaretinin önlenmesindeki rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma, incelediği konunun güncel ve özgün bir çalışma olması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmada elde edilen bulgular, insan ticaretine karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarının kitleler üzerindeki etkisini ortaya koyamamaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların, insan ticaretine karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarının kitlelerin insan ticaretine yönelik tutum ve davranışlarını ne şekilde etkilediğini ortaya koyan nicel araştırmalara yönelmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abas, M., Ostrovski, N. V., Prince, M., Gorceag, V. I., Trigub, C., & Oram, S. (2013). Risk Factors for Mental Disorders in Women Survivors of Human Trafficking: a Historical Cohort Study. *BMC Psychiatry*, 13(1), 204, 1-11.
- Adepoju, A. (2005). Review of Research and Data on Human Trafficking in Sub-Saharan Africa. *International Migration*, 43(1-2), 75-98.
- Agbu, O. (2003). Corruption and Human Trafficking: The Nigerian Case. *West Africa Review*, 4(1), 1-13.
- Akgün, E. (2016). Modern Kölelik İnsan Ticareti ve Rakamlarla Türkiye Gerçeği. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 157-182.
- Akkoca, S. (2018). İnsan Ticareti Suçu Kapsamında Mağdur Çocuk Tanımlaması, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans, İstanbul.
- Arpa, M., & Çakı, C. (2018). “İş Kazası Diye Bir Şey Yoktur”: Kanada İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2), 75-87.
- Arslan, Ç. (2004). İnsan Ticareti Suçu (TCK Md. 201/b). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 53(4) 19-83.
- Aydın, E. (2010). İnsan Ticareti Suçu, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Aydın, M. (2013). *Türk Ceza Kanunu'nda İnsan Ticareti Suçu*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aydoğdu, S. (2012). Türkiye’de İnsan Ticareti Suçu ve Polisin Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti ile Mücadelesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Baykotan, C. (2014). Human Trafficking in Turkey: A Feminist Analysis. *Fe Dergi*, 6(2), 14-24.

Bolat, G. (2005). *Dünyada ve Türkiye’de İnsan Ticareti*, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Bolat, G. A. (2013). *Berdel Töresi ve İnsan Ticareti*, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Budiani-Saberi, D. A., Raja, K. R., Findley, K. C., Kerketta, P., & Anand, V. (2014). Human Trafficking for Organ Removal in India: a Victim-Centered, Evidence-Based Report. *Transplantation*, 97(4), 380-384.

Bulut, İ. (2001). Yasadışı Göçün Toplumsal ve Kültürel Alanda Ülkemize Etkileri. *Türk Koop. Ekin*, 18, 44-48.

Çınar, Ş. Y. (2008). *Uluslararası Örgütler ve İnsan Hakları: Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadele Kapsamında Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Örneği*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çiçekli, B. (2005). Yasadışı Göç, İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele ve Türkiye. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(1), 43-57.

Değirmenci, O. (2006). Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 67, 57-96.

Demir, B. (2007). *Avrupa’da İnsan Ticareti ile Mücadele*, Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Demir, T. (2018). İnsan Ticaretiyle Mücadele Politikaları: Türkiye ve AB Ülkeleri İncelemesi, Yalova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova.

Dinler, V. (2010). *Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi ve Mağdurları (Isparta Örneği)* in Ozeren, S., Sozer, M. A., Demir, O. O. (Eds.), *Yerelden Küresele Sınıraşan Suçlar* (pp. 189-215). Ankara, Turkey: Polis Akademisi Yayınları.

Erdal, H. (2008). Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti ve Türkiye Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(2), 79-91.

- Erdal, H. (2014). *Terör ve Organize Suç İlişkisi: PKK Terör Örgütü ve İnsan Ticareti*, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Farrell, A., & Pfeffer, R. (2014). Policing Human Trafficking: Cultural Blindness and Organizational Barriers. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 653(1), 46-64.
- Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş. Çev: Süleyman İrvan. 5. Baskım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Gazi, M. A., Çakı, C., & Gülada, M. O. (2018). İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 11-22.
- Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77.
- Gİ (2019). "Göç İdaresi ve İnsan Ticareti", <https://www.goc.gov.tr/insan-ticareti-sss>, Erişim Tarihi: 22.10.2019.
- GİGM (2019a). "Sömürü Konulu Reklam", <https://www.youtube.com/watch?v=AxpNhK6O6NU>, Erişim Tarihi: 22.10.2019.
- GİGM (2019b). "Oyun Konulu Reklam", <https://www.youtube.com/watch?v=cwEc9a0E6L0>, Erişim Tarihi: 22.10.2019.
- GİGM (2019c). "Çocuk Konulu Reklam", <https://www.youtube.com/watch?v=7bWodAyu7Ek>, Erişim Tarihi: 22.10.2019.
- Göçmen, İ. (2014). Bir Temel Hak Olarak İnsan Ticareti Yasağı: Avrupa Özelinde Bir İnceleme. *MHB*, S, 1, 1-29.
- Guiraud, P. (2016). *Göstergebilim*. Çev., Mehmet Yalçın. 3. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gülada, M. O., & Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: "Das Deutsche Mädel" Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.

Gülsoy, L. Ş. (2010). İnsan Ticareti ve Türk Medyasında Yer Alış Biçimleri Üzerine Bir İnceleme, Yeditepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Güral, D. (2006). İnsan Ticareti Mağdurları. Uluslararası Göç Sempozyumu. Zeytinburnu Belediye Başkanlığı. İstanbul-Türkiye.

Hakeri, H. (2004). Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları (TCK 201/a ve 201/b). *KHUKA*, S, 1, 1-18.

Hughes, D. M. (2000). The” Natasha” Trade: The Transnational Shadow Market of Trafficking in Women. *Journal of International Affairs*, 625-651.

IOM (2019). “IOM in Turkey”, <https://turkey.iom.int/iom-turkey>, Erişim Tarihi: 23.10.2019.

İçişleri Bakanlığı (2019). «İnsan Ticareti ile Mücadelede Türkiye'nin Çabalarına Destek ve İnsan Ticaretine Konu Kişilerin Adalete Erişimini Teşvik Projesi (IPA)», <https://www.icisleri.gov.tr/diab/1--insan-ticareti-ile-mucadelede-turkiyenin-cabalarına-destek-ve-insan-ticareti-ne-konu-kisilerin-adalete-erisimini-tesvik-projesi-ipa>, Erişim Tarihi: 22.10.2019.

Jahic, G., & Karan, U. (2006). Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 67, 97-110.

Kalfa, A. (2018). *Eski Doğu Bloku Ülkeleri Kaynaklı İnsan Ticareti ve Fuhuş Sektöründe Çalışan Kadınlar*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kılınç, M. (2014). İnsan Ticareti Suçunda Mağduriyetin *Delillendirilmesi, Mağdurla Yapılan Mülakatın Önemi ve Yargılama Sürecine Etkileri*, Kara Harp Okulu Komutanlığı / Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kızılsümer, D. (2007). İnsan Ticareti ile Mücadele: Uluslararası Belgeler ve Türkiye'nin Çabaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62 (01), 113-145.

- Korkusuz, G. (2014). İnsan Ticareti Kavramı ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İnsan Ticareti Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kuloğlu, T. (2010). *Uluslararası Belgelerde ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kurt Yücekul, G. (2011). İnsan Ticareti Suçu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Kuyucu, N. (2017). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde İnsan Ticareti: Rantsev ve Sonrası. *Fe Dergi*, 9(2), 30-43.
- Mahmoud, T. O., & Trebesch, C. (2010). The Economics of Human Trafficking and Labour Migration: Micro-Evidence from Eastern Europe. *Journal of Comparative Economics*, 38(2), 173-188.
- MFA (2019). "Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadelesi", http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-insan-ticaretiyle-mucadelesi-.tr.mfa, Erişim Tarihi: 22.10.2019.
- O'Connell Davidson, J. (2011). Moving Children? Child Trafficking, Child Migration, and Child Rights. *Critical Social Policy*, 31(3), 454-477.
- Okutan, E. (2012). *Teori ve Pratikte İnsan Ticareti: Türkiye Örneği*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Oram, S., Stöckl, H., Busza, J., Howard, L. M., & Zimmerman, C. (2012). Prevalence and Risk of Violence and the Physical, Mental, and Sexual Health Problems Associated with Human Trafficking: Systematic Review. *PLoS Medicine*, 9(5), 1-13.
- Ottisova, L., Hemmings, S., Howard, L. M., Zimmerman, C., & Oram, S. (2016). Prevalence and Risk of Violence and the Mental, Physical and Sexual Health Problems Associated with Human Trafficking: an Updated Systematic Review. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 25(4), 317-341.
- Özcan, M. & Arıcan, M. (2008). *AB Ceza Adalet Sisteminde Göçmen Ka-*

- çakçılığı ve İnsan Ticareti*. Uluslararası Hukuk ve Politika, 4(15), 1-37.
- Özer, E. N. (2010). *Türkiye’de İnsan Ticareti Mağdurları Üzerine Bir Araştırma*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Öztürk, F., & Ardor, H. N. (2007). Suç Sanayiinin Bir Alanı İnsan Ticareti: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. *Ekonomik Yaklaşım*, 18(62), 79-102.
- Renk, B. & Demir, O. Ö. (2012). İnsan Ticareti ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(1), 51-75.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Saussure, D. F. (2014) *Genel Dilbilim Yazıları*, Çev. Savaş Kılıç, İstanbul: İthaki Yayınları.
- Sayın, H. (2010). *Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuku Bakımından Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Cinsel Sömürü Suçları ve Bunlarla Mücadelede Uluslararası İşbirliği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Selin, A. (2006). *Türkiye’de İnsan Ticareti: Uluslararası İşbirliği ve Müdahale*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sığırcı, İ. (2016). *Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Siegel, D., & De Blank, S. (2010). Women who Traffic Women: the Role of Women in Human Trafficking Networks–Dutch Cases. *Global Crime*, 11(4), 436-447.
- Şen, Y. F. (2006). *Dünya ve Türkiye Perspektifinden Göçmen Kaçakçılığı İnsan Ticareti Organ-Doku Ticareti*. Ankara, Kom/Tadoc Yayınları.
- Şen, A. (2017). *Yasadışı Göç, İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadelede Türkiye’nin Rolü*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük.

- Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). Adolf Hitler'in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 290-306.
- Tekinalp, Ş. & Uzun, R. (2013). İletişim Araştırmaları ve Kuramları. 4. Baskı. İstanbul: Derin Yayınları.
- Topçuoğlu, R. A. (2007). *Türkiye'de İnsan Ticareti: Müracaatçı Profili, Sığınma Evi Hizmetleri ve Sosyal Hizmet Önerileri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tyldum, G. (2013). Dependence and Human Trafficking in the Context of Transnational Marriage. *International migration*, 51(4), 103-115.
- Vural, D. G. (2007). *Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Vural, S. (2018). İnsan Ticareti Suçu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yenidünya, A. C.(2007). İnsan Ticareti Suçu, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Yılmaz, Y. (2017). İnsan Ticareti Suçu ve İhtima Sorunu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 23(3), 883-972.

İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları: Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme

Caner ÇAKI*

Öz

İnsan ticareti kapsamında her yıl çok sayıda insan, farklı ülkelere çalıştırılmak üzere getirilmektedir. Kimi zaman insanların gönül rızası alınmadan baskı ve tehdit ile çalıştırılması söz konusu olabilmektedir. Bu süreçte uluslararası kuruluşlar tarafından insan ticaretinin önüne geçebilmek amacıyla kamu spotu reklamları hazırlanmaktadır. Özellikle insan ticareti boyutunda çocuk istismarını konu alan çok sayıda kamu spotu reklamı oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında uluslararası alanda son dönemde çocuk istismarına karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarında verilmek istenen mesajların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada farklı konu ve içerikte sekiz kamu spotu reklamı, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada Rus dilbilimci Roman Jakobson'ın göstergebilim kavramları ışığında kamu spotu reklamlarında verilmek istenen mesajlar detaylı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda kamu spotu reklamlarında genel olarak çocuk istismarına karşı farkındalık oluşturulmaya çalışıldığı görülmüştür. Diğer yandan kamu spotu reklamlarında hüznün duygusunun oluşturulduğu, oluşturulan hüznün duygusu ile de insanların, çocuk istismarına karşı harekete geçmesinin teşvik edildiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnsan ticareti, çocuk istismarı, kamu spotu reklamı, kampanya

* Araştırma Görevlisi, İnönü Üniversitesi, İletişim Fakültesi, e-posta: caner.caki@inonu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1523-4649

The International Public Service Announcements Prepared for Human Trafficking: An Examination on Child Abuse

Caner ÇAKI*

Abstract

Many people have been brought to work from different countries within the scope of human trafficking every year. It is sometimes possible for people to be forced to work with pressure and threats without their consent. In this process, public service announcements have been prepared by international organizations in order to prevent human trafficking. Especially numerous public service announcements were prepared about child abuse in the dimension of human trafficking. Within the scope of the study, it was aimed to reveal the messages given in public service announcements prepared against the human trafficking in the international field recently. For this purpose, eight public service announcements in different subjects and contents were analyzed using the semiotic analysis method. In the study, the messages intended to be given in public service announcements were analyzed in detail in the light of semiotic concepts of Russian linguist Roman Jakobson. According to the findings, it was seen that it was tried to raise awareness against child abuse in public service announcements. On the other hand, it was revealed that the sense of sadness was formed in public service announcements and the sense of sadness formed encouraged people to take action against child abuse.

Keywords: *Human trafficking, child abuse, public service announcements, campaign*

* Research Assist., Inonu University, Faculty of Communication, e-mail: caner.caki@inonu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1523-4649

Giriş

Çocuk istismarı, çok geniş ve kapsamlı bir konuyu ifade etmektedir. Nitekim bir çocuğun bakıcısı tarafından fiziksel olarak kötü muamele görmesinden, öğretmeninden psikolojik baskı görmesine kadar pek çok konuyu içerebilmektedir. 2017 yılında, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 2 ila 17 yaşları arasındaki 1 milyar kadar çocuğun fiziksel, duygusal veya cinsel şiddete maruz kaldığını tahmin etmektedir (PBC, 2019). İnsan ticareti boyutunda değerlendirildiğinde çocuk istismarı, bir çocuğun zorla alıkonarak fiziksel, zihinsel(psikolojik) ve cinsel olarak istismar edilmesini ifade etmektedir. İnsan tacirlerinin elinde bulunan çocuklar para karşılığında emek ve cinsel sömürü boyutunda mağdur edilebilmektedir. Uluslararası alanda yasal bir suç olarak kabul edilmesi ve cezasının pek çok ülkenin yasasında ağır olmasına karşın, insan ticareti boyutunda çocuk istismarının oranı günümüzde oldukça yüksektir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2016 yılı verilerine göre dünya genelinde 40,8 milyon kişinin insan ticareti mağduru olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayı içerisinde insan ticareti mağduru her dört kişiden birinin de çocuk olduğu aktarılmaktadır (ILO, 2019). İnsan ticareti boyutunda çocuk sömürüsünün önlenmesine yönelik ulusal ve uluslararası yasaların yetersiz kalması neticesinde resmi ve resmi olmayan kurumlar çocuk sömürüsünün önlenmesine yönelik farkındalık kampanyaları hazırlamaktadır. Özellikle bu süreçte çocukların fiziksel, zihinsel ve cinsel istismarını önlemeye yönelik kamu spotu reklamları hazırlanmaktadır.

Çocuk istismarı ile ilgili olarak son on yılda uluslararası alanda çok sayıda akademik çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda; Annerbäck vd. (2010), çocuğun fiziksel istismarının karakteristik özelliklerini; Conley ve Duerr Berrick (2010), toplum temelli çocuk istismarını önlemeyi; Kimbrough vd. (2010), çocuk istismarı mağdurları için farkındalık girişimini; Heim vd. (2010), çocuk istismarının nörobiyolojik ve psikiyatrik sonuçlarını; Moylan vd. (2010), çocuk istismarı ve aile içi şiddete maruz kalma durumunu; Hornor (2010), çocuk cinsel istismarını ve sonuçlarını; Fontes ve Plummer (2010), kültürel boyutta çocuk istismarını; Lalor ve McElvaney (2010), çocuk cinsel istismarı, önleme ve tedavi program-

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

larını; Sousa vd. (2011), çocuk istismarı ve çocuğun aile içi şiddete maruz kalmasını; Manchikanti Gómez (2011), çocuk istismarı ve ergen şiddetini; Maniglio (2011), intihar boyutunda çocuk istismarını; Pösö (2011), Finlandiya’da çocuk istismarı ile mücadeleyi; Robboy ve Anderson (2011), kuşaklararası çocuk istismarı ve çocuk istismarıyla başa çıkmayı; Sugaya vd. (2012), çocuk fiziksel istismarı ve yetişkin ruh sağlığını; Katz vd. (2012), çocuk istismarını açıklayan veya açıklamayan çocukların sözel olmayan davranışlarını; Stalker ve McArthur (2012), çocuk istismarı, çocuk koruması ve engelli çocukları; Smallbone vd. (2013), çocuk istismarının önlenmesinde politika ve uygulamayı; Pérez-Fuentes vd. (2013), çocuk istismarının yaygınlığını; Zeuthen ve Hagelskjær (2013), çocuk istismarının önlenmesini; Barth vd. (2013), çocuk istismarının yaygınlığını; Cashmore ve Shackel (2013), çocuk cinsel istismarının uzun vadeli etkilerini; Chan vd. (2013), Çin’de çocuk cinsel istismarının çocuk mağduriyeti ile ilişkilendirilmesini; Al Odhayani vd. (2013), çocuk istismarının davranış sonuçlarını; Breiner (2013), çocuk istismarının tarihini; Stein (2013), suç boyutunda çocuk istismarını; Afifi vd. (2014), Kanada’da çocuk istismarı ve zihinsel bozuklukları; Klevens vd. (2015), çocuk fiziksel istismarının azaltılmasına yönelik politikaları; Ji ve Finkelhor (2015), Çin’de çocuk fiziksel istismarının yaygınlığını; Aydın (2015), Türkiye’de çocuk istismarını; Mendelson ve Letourneau (2015), çocuk cinsel istismarının ebeveyn odaklı önlenmesini; Nemeroff (2016), çocuk istismarının nörobiyolojik ve klinik sonuçlarını; Caslini vd. (2016), çocuk istismarı ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi çözmeyi; Bywaters (2016), yoksulluk boyutunda çocuk istismarını; Powell (2018), internet ve çocuk istismarını incelemiştir.

Çocuk istismarı ile ilgili akademik literatür kapsamlı olarak incelendiğinde, akademik çalışmaların genel olarak çocuk istismarının yol açtığı sağlık sorunları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Diğer yandan literatürde çocuk istismarına karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarını ele alan herhangi bir akademik çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada çocuk istismarını konu alan kamu spotu reklamlarının çocuk istismarını önlemeye yönelik rolü ele alınmıştır. Bu amaçla son yıllarda ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından çocuk istismarına karşı hazırlanan kamu spotu reklamları

rı göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir. Çalışmada, çocuk istismarının nasıl sunulduğu, hangi mesajların verildiği, çocuk istismarının meydana getirdiği olumsuzlukların nasıl aktarıldığı ve kitlelerin çocuk istismarına karşı nasıl uyarıldığına ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu açıdan çalışmada “Kamu spotu reklamlarında çocuk istismarı nasıl sunulmaktadır?” sorusuna yanıt verilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın evrenini çocuk istismarına karşı hazırlanan tüm kamu spotu reklamları oluşturmaktadır. Buna karşın tüm kamu spotu reklamlarına ulaşmanın güçlüğünden dolayı amaçlı örneklem metodu kullanılarak belirlenen sekiz kamu spotu reklamı çalışmada incelenmiştir. Bu süreçte kamu spotu reklamlarında verilen mesajın evrensel nitelik taşımasına, göstergebilimsel açıdan incelenebilecek boyutta olmasına ve son dönemde hazırlanmış olmasına dikkat edilmiştir. Diğer yandan farklı kurumların kamu spotları üzerinden incelemede bulunmuş, benzer kurumların kamu spotu reklamları çalışmanın dışında tutulmuştur. Çalışmada elde edilen bulgular, kamu spotu reklamlarının çocuk istismarının önlenmesindeki rolünü ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Nitekim çalışmanın, ilerleyen dönemde Türkiye’de resmi veya resmi olmayan kurumlar tarafından hazırlanması muhtemel çocuk istismarını konu alan kamu spotu reklamları için önemli bir kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

1. Çocuk İstismarına Genel Bakış

Çocuk istismarının geçmişi çok eski zamanlara dayanmaktadır. Buna karşın çocuk istismarı kavramının ön plana çıkması ve çocuk istismarına karşı uluslararası faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gerçekleşmeye başlamıştır. Ulusal ve uluslararası alanda çocuk istismarının önlenmesine yönelik yasalar çıkarılmış ve çocuk istismarına yol açan veya destek verenler için ağır cezalar getirilmiştir. Diğer yandan uluslararası alanda çocuk istismarına yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla başta sivil toplum kuruluşları tarafından olmak üzere çok sayıda kampanya yürütülmüştür. Buna karşın çocuk istismarı yaygın şekilde sürmektedir (Tiyyagura vd., 2015, s. 447).

Çocuk istismarı, çocuğa yönelik fiili zararı kapsamaktadır. Bu süreçte çocuk zihinsel ve/veya fiziksel olarak mağdur olabilmektedir. Dün-

ya Sağlık Örgütünün (WHO) tanımına göre çocuk istismarı; 18 yaşın altındaki çocuklar için meydana gelen her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ve ticari veya diğer istismar türlerini içeren, çocuğun sağlığı, hayatta kalması, gelişimi, sorumluluk, güven, güç veya onuruna bir ilişki bağlamında gerçek veya potansiyel zarar veren istismar ve ihmal olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2019a). Çocuk istismarı çocukların fiziksel olarak yaralanmalarına veya sakatlanmalarına, zihinsel olarak problemler yaşamalarına, sinir sistemlerinin bozulmasına, bağışıklık sistemlerinin zarar görmesine ve hatta ölümlerine neden olabilecek olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Çocuklar, çevrelerinde yaşananlara karşı duyarsızlaşabilmekte, yaşama istekleri azalabilmekte, kendilerini sessizliğe bırakabilmekte, çevrelerindeki korku ve paranoya ile yaklaşabilmekte, kimi zaman da kendilerine yönelik en ufak bir tepkiye şiddetle karşılık verebilmektedir. Bu süreçte çocukların bilişsel gelişiminde önemli sorunlar yaşanabilmekte, derslerindeki performanslarında ciddi düşüşler yaşanabilmekte, çocuklar akıl sağlığı sorunları ile karşılaşabilmektedir (WHO, 2019b).

İnsan ticareti boyutunda ele alındığında ise çocuk istismarı kavramı farklı boyutlara gidebilmektedir. İnsan tacirleri tarafından kontrol altına alınan çocuklar, dilendirilme, silahlı eylemlere katılma, ağır şartlar altında çalışma vb. pek çok farklı şekilde istismara uğrayabilmektedir. Çocuklar, bu süreçte baskı ve tehdit yoluyla çalışmaya zorlanabilmekte ve emek sömürüsüne maruz kalabilmektedir. Özellikle online ortam, çocuk istismarı konusunda önemli bir tehdit oluşturabilmektedir (Martin ve Alaggia, 2013, s. 398). Aileleri olmayan veya ailelerinden uzakta olan çocuklar, insan tacirleri için önemli birer hedef haline gelebilmektedir. Çocukların fiziksel olarak kendilerini savunmayacakları, baskı ve tehdit ile çalıştırılabilecekleri düşüncesi nedeniyle insan ticareti boyutunda çocuk istismarı önemli bir boyut kazanmıştır.

2. Çocuk İstismarının Türleri

Çocuk istismarı genel olarak fiziksel, zihinsel ve cinsel olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır.

2. 1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, bireyin fiziksel olarak zarar görmesine yol açacak davranışlara maruz kalmasını ifade etmektedir. Fiziksel istismara uğrayan birey, belirli bir eylemin gerçekleşmesine yönelik tehdit ve baskıya uğramaktadır. Bu aşamada bir eylemin gerçekleştirilmesini sağlamak için bireye fiziksel olarak zarar verecek şekilde gerçekleştirilen her türlü eylem, fiziksel istismara girebilmektedir. Diğer yandan bireyin tehdit ve baskıyla bir eylemi gerçekleştirirken maruz kaldığı yaralanmalar da fiziksel istismarın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çocukların fiziksel istismarı, pek çok farklı şekilde gerçekleşebilmektedir. Çocuğun ebeveyninden maruz kaldığı bir tokattan, insan tacirleri tarafından maruz kalınan şiddet eylemlerine kadar çocukların fiziksel istismarı geniş bir yelpazede değerlendirilebilmektedir. İnsan ticareti boyutunda çocukların zorla çalıştırılması sürecinde fiziksel istismara uğramaları söz konusu olabilmektedir. Çocukların insan tacirlerinin elinde özgürlüklerini kaybetmesi, fiziksel istismara açık hale gelmelerine yol açmaktadır. Özellikle insan tacirlerine çalışmama konusunda direnen veya istenilen bir eylemi gerçekleştirmekte gönülsüz davranan çocukların harekete geçirilmesi sürecinde fiziksel şiddete başvurulabilmektedir. Çocukların kötü muameleyle maruz kalması, fiziksel bozulmanın yanında duygusal ve sosyal bozulma ile de ilişkilidir (Mac-Millan vd., 2013, s. 14). Çocukların fiziksel istismara maruz kalması durumunda, çocuklarda kişilik bozuklukları, aşırı çekingenlik, yoğun stres vb. sağlık problemleri ortaya çıkabilmektedir.

2. 2. Zihinsel İstismar

Zihinsel istismar, bir diğer adıyla psikolojik istismar, bir kişinin travmaya yol açabilecek şekilde olumsuz davranışlara maruz kalmasını ifade etmektedir. Bu süreçte bireyde stresin artması yoluyla davranış bozukluğu yaşanabilmektedir. Zihinsel istismarın oluşması, fiziksel veya cinsel istismar ile bağlantılı olabilmektedir. Çocuklar açısından değerlendirildiğinde zihinsel istismar, çocuklara yönelik tehdit ve baskı ortamlarında ortaya çıkabilmektedir. Çocuğun istemediği bir işi yapması sürecinde tehdit ve baskıyla karşılaşması, çocuğun fiziksel istismarının dışında zihinsel olarak

da istismara uğramasına yol açabilmektedir. Fiziksel istismar da psikosomatik semptomlar ile ilişkilidir (Jernbro vd., 2012, s. 324). Diğer bir deyişle fiziksel istismara uğrayan bireyde zihinsel etkiler de oluşabilmektedir. Zihinsel olarak istismara uğrayan çocuklarda, çekingен davranış gösterme, tek başına karar alamama, aşırı heyecan gibi etkiler meydana gelebilmektedir.

2. 3. Cinsel İstismar

Çocuk istismarı aile içerisinde gerçekleşebildiği gibi aile dışındaki ortamlarda da meydana gelebilmektedir. Bu süreçte çocuğun ailesi tarafından zihinsel baskı görmesi veya bakıcısı tarafından fiziksel şiddete maruz kalmasının dışında daha farklı istismara maruz kalması da mümkün olabilmektedir. Bunların başında da cinsel istismar gelmektedir. Çocukların yetişkin bireyler tarafından zorla alıkonarak cinsel istismara maruz kalması, çocuk istismarının yaşanan en tehlikeli boyutlarından birini oluşturmaktadır. İnsan ticareti boyutunda çocukların para karşılığında cinsel yönden istismara maruz kalmaları söz konusu olabilmektedir. Bu süreçte çocuklar para karşılığında farklı ülkelere getirilerek cinsel istismar bağlamında zorla çalıştırılabilmektedir. Cinsel istismar sonucunda mağdur olan çocukların yaşamında ciddi sıkıntıların yaşandığı görülmektedir. Özellikle cinsel istismar çocukların kişilik özellikleri üzerinde etkili olabilmektedir (Igarashi vd., 2010, s. 120). Bu aşamada mağdur çocuk veya ailesi tarafından yaşanan cinsel istismarın gizli tutulması ve çocuğun herhangi bir sağlık ve rehabilitasyon desteğinden mahrum bırakılması, çocuğun ömrü boyunca travma yaşamasına neden olabilmektedir.

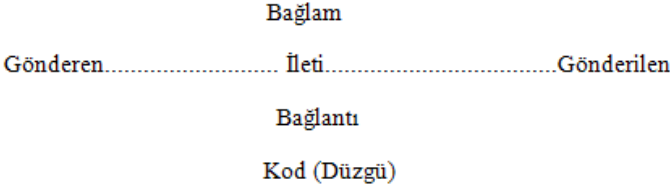
Çocukların cinsel istismarı, aynı zamanda fiziksel ve zihinsel istismara da neden olabilmektedir. Nitekim çocuğa yönelik cinsel istismarda mağdur zihinsel olarak travma yaşayabilmekte ve fail tarafından fiziksel olarak darp edilebilmektedir.

3. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Gösterge, bir kavramın başka bir kavramın yerine kullanılması ve onu temsil etmesini ifade etmektedir. Göstergeler

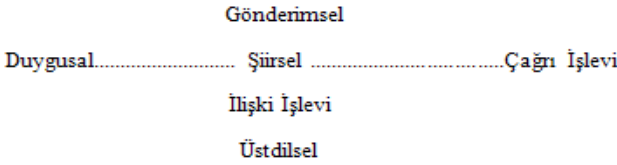
somut olduğu gibi soyut kavramları da içerebilmektedir. Göstergebilim, insanların çevresindekiler ile iletişim kurmak amacıyla göstergelere yükledikleri anlamları ortaya koymaya çalışan bir bilim dalıdır (Guiraud, 2016, s. 17). Göstergebilim, 20. yüzyılda dilbilimciler Ferdinand de Saussure ve Charles Sanders Peirce'ın dilbilimi alanında gerçekleştirdiği çalışmalar ile ortaya çıkmıştır (Sığırcı, 2016, s. 29). İlerleyen dönemde Rus dilbilimci Roman Jakobson (1896-1982) ortaya koyduğu iletişim modeli ile dilbiliminin göstergebilime geçişinde önemli bir rol oynamıştır. Jakobson'un iletişim modelinde gönderen, bağlam, ileti, gönderilen, bağlantı ve kod (düzgü) olmak üzere altı sözlü iletişim etkeni bulunmaktadır (Şekil 1). Bu altı etkenin, duygusal, gönderimsel, çağrı, şiirsel, ilişki ve üstdil olmak üzere altı temel işlevi bulunmaktadır (Şekil 2). Özellikle Jakobson, iletişim sürecinde, gönderen, bağlam ve gönderilenin üç temel işlevi duygusal, gönderimsel ve çağrı işlevleri üzerinde durmuştur.

Şekil 1. Jakobson'a Göre Sözlü İletişimin Etkenleri

(Kaynak: Fiske, 2017, s. 115)

Şekil 2. Jakobson'a Göre Sözlü İletişimin Altı İşlevi

(Kaynak: Fiske, 2017, s. 116)

Duygusal İşlev, iletişim sürecinde doğrudan göndereni ifade etmektedir. Gönderenin statüsü, tutumları ve duyguları açığa vurulmaktadır.

Gönderimsel İşlev, iletişim sürecinin gerçekleştiği bağlamı ifade etmektedir. Diğer bir deyişle gönderenin, gönderilene hangi şartlar altında

nerede, ne zaman ve nasıl gönderdiği ile ilgilenmektedir.

Çağrı İşlevi, iletişim sürecinde doğrudan dinleyiciye odaklanmayı ve dinleyici üzerinden bir etki meydana getirmeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte gönderen, mesajın gönderildiği kişide belirli bir değişimin olmasını hedeflemektedir (Rifat, 2013, s. 57).

Jakobson'un iletişim modelinin dışında göstergebilim analizinde ön plana çıkan iki kavram eğretileme ve düzdeğişmedir. Eğretileme, bir sözcüğün dil içerisinde yerleşmiş anlamına yakın, değişik anlamlı başka bir sözcük ile kullanılması sonucu yapılan sapmacadır. Düzdeğişme ise bir parçanın bütünü temsil etmesini ifade etmektedir. Düzdeğişmede bir-biriyle az veya çok bağlantı bulunan iki kavramdan birinin diğeri yerine kullanılması söz konusudur (Guiraud, 2016, s. 145-146).

Çalışma kapsamında belirlenen çocuk istismarını konu alan 8 kamu spotu reklamı, Jakobson'un sözlü iletişimin altı işlevindeki üç temel işlev olan duygusal, gönderimsel ve çağrı işlevi ışığında göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir. Ayrıca spotlar eğretileme ve düzdeğişmeceler üzerinden de ele alınmıştır.

4. Çocuk İstismarını Konu Alan Kamu Spotu Reklamlarının Göstergebilimsel Analizi

Çalışmanın bu kısmında İnsan Ticaretine Karşı Florida Birliği, Kurtarma Ordusu, Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Acil Yardım Fonu (UNICEF), Çocukları Kurtarın Vakfı, Çocuk Cinsel İstismarını ve Kaçakçılığını Sonlandırma Kurumu (ECPAT), Kamu Geliştirme Otoritesi, Rio Grande do Norte Yasama Meclisi ve Belo Horizonte Belediyesi tarafından çocuk istismarını konu alan kamu spotu reklamları göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

4. 1. İnsan Ticaretine Karşı Florida Birliğinin Kamu Spotu Reklamı

İnsan Ticaretine Karşı Florida Birliği, ABD'nin Florida eyaletinde bulunan insan ticaretinin önlenmesine yönelik faaliyet gösteren bir örgüttür (SFF, 2019). Kampanya posterinde, bir gece kulübünün üzerinde "XXX" yazı-

sına ve elinde oyuncak ayı tutan ışıklandırılmış bir çocuk görseline yer verilmiştir. Posterin altında “Bu kadar açık olsaydı yardımınıza ihtiyacımız olmazdı. İnsan Ticaretine Karşı Florida Birliği stophumantrafficking.org” yazısı bulunmaktadır.

Resim 1. İnsan Ticaretine Karşı Florida Birliğinin Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: SFF, 2019)

Duygusal işlev boyutunda incelediğinde, posterde çocuk istismarlarının gizli şekilde gerçekleştiği için yetkililerin istismarın önlenmesinde yetersiz kalabileceğine vurgu yapılmaktadır. Nitekim posterdeki yazılı kodlarda, çocuk istismarının ortaya çıkarılmasının kolay bir süreç olmadığı, bu aşamada bireylerin desteği olmaksızın istismarın önlenmesinin güç olacağı aktarılmaktadır. Gönderimsel işlev olarak değerlendirildiğinde ise posterde çocukların cinsel istismarının konu edinildiği görülmektedir. Posterde ışıklandırılmış şekilde elinde ayıcığı olan çocuk görseli, bir eğlence mekânında çocukların çalıştırıldığı bağlamını oluşturmaktadır. Bu yolla çocukların uğradıkları cinsel istismara yönelik farkındalık oluşturulmaktadır. Çağrı işlevinde çocukların cinsel istismarının engellenmesinde kitlelerin daha bilinçli olması gerektiği mesajı verilmektedir. Ayrıca çocuk istismarının önlenmesi için bireylerin mutlaka yetkililer ile iş birliğine girmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Posterdeki yazılı kodlardan da çocuk istismarının gizli yürütüldüğüne dikkat çekilerek, bireylerin çocuk istismarının önlenmesinde oynayacakları rol üzerinde durulmaktadır. Posterde yer alan elinde oyuncak ayı tutan çocuk, istismar mağduru çocukların

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

eğretilemesini, ışıklandırmaların olduğu yapı da çocuk istismarının meydana geldiğini belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 1. İnsan Ticaretine Karşı Florida Birliğinin Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	Çocuk istismarı alenen gerçekleşmediği için yetkililer istismarın önlenmesinde zorluk çekebilmektedir.
Gönderimsel İşlev	Çocuklar, insan tacirlerinin elinde gizli yollardan cinsel istismara maruz kalmaktadır.
Çağrı İşlevi	Çocuk istismarı konusunda insanların bilinçli hareket etmesi ve yetkililer ile iş birliği içerisinde girmesi gerekmektedir.

4. 2. Kurtarma Ordusunun Kamu Spotu Reklamı

Kurtarma Ordusu, yüzün üzerinde ülkede bağış dükkanları ve hayır kuruluşları ile bilinen uluslararası bir yardım organizasyonudur (Salvation Army, 2019). Kampanya posterinde, farklı ırktan ve yaştan dokuz çocuğun bir mağazanın vitrininde ayakta durduğu aktarılmaktadır. Posterde yer alan tüm çocukların üzgün oldukları gösterilmektedir. Çocukların arkasında bulunan afişte “Satılık, 3-6 yaş arası, 7-10 yaş arası, 11-14 yaş arası” yazısı yer almaktadır. Posterin altında ise “İnsan ticareti ciddi bir suçtur. Sömürüyü bitirmemize yardım edin” yazısı bulunmaktadır.

Resim 2. Kurtarma Ordusunun Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: Salvation Army, 2019)

Duygusal işlev boyutunda, posterde çocuk istismarının önemli bir suç olduğu vurgulanmaktadır. Buna karşın çocuk istismarının günümüzde ciddi bir sorun olarak hala sürmekte olduğu aktarılmaktadır. Sorunun çö-

zülmesi konusunda mağdurların halkın desteğine ihtiyacı bulunmaktadır. Gönderimsel işlev olarak posterde çocukların emek veya cinsel sömürüye maruz kaldıklarına yönelik herhangi bir mesaj verilmemektedir. Bu açıdan posterdeki bağlam genel boyutta insan ticareti açısından çocuk istismarına odaklanmaktadır. Posterde çocukların vitrinlerde satılık yazısı altında birer eşya gibi satıldığı vurgulanarak, kitleler üzerinde hüznün duygusu oluşturulması amaçlanmaktadır. Çocukların üzgün olması hüznün duygusunu daha da güçlendirmektedir. Çağrı işlevinde çocukların içinde buldukları zor durumda kitlelerin insan ticaretine karşı harekete geçmesi gerektiği mesajı verilmektedir. Ayrıca posterdeki yazılı kodlardan insan ticaretinin suç olduğu vurgusu üzerinden kitlelerde insan ticaretine karşı duyarlılığın oluşturulması amaçlanmaktadır. Posterde yer alan çocuklar, istismar mağduru çocukların eğretilmesini, satılık yazan vitrin ise çocuk istismarının olduğunu belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 2. Kurtarma Ordusunun Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	İnsan ticareti ve çocuk istismarı ciddi bir suçtur ve yetkililerin bu süreçte halkın yardımına ihtiyacı vardır.
Gönderimsel İşlev	Çocuk istismarı sonucunda çocuklar özgürlüklerini kaybetmekte ve köleleştirilmektedir.
Çağrı İşlevi	Çocukların köleliğinin sonlanması için kitlelerin harekete geçmesi gerekmektedir.

4. 3. UNICEF'in Kamu Spotu Reklamı

UNICEF, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 11 Aralık 1946'da, İkinci Dünya Savaşı'nda zarar gören ülkelerdeki çocuklara ve annelere acil yiyecek ve sağlık hizmeti sağlamak için kurulmuştur (UNICEF, 2019). UNICEF, günümüzde çocuk istismarına karşı uluslararası alanda faaliyette bulunan en önemli örgütlerin başında gelmektedir. Kampanya posterinde, üzerinde çocuk resmi bulunan iki süveter yer almaktadır. Süveterlerden birinin iç kısmı, diğerinin ise dış kısmı gösterilmektedir. Posterde bulunan ilk süveterin altında "dışında" ve ikinci süveterin altında ise "içinde" yazısı yer almaktadır. Posterin altında "Çocuk istismarı içinde silinmez hasar bırakır" yazısı bulunmaktadır.

Resim 3. UNICEF'in Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: UNICEF, 2019)

Duygusal işlev boyutunda, posterde istismara uğrayan çocukların istismardan nasıl olumsuz etkilendiğine vurgu yapılmaktadır. Posterde çocukların istismardan sonra mutlu görünmesine karşın aslında üzüntü içerisinde olduğu ve yıkım yaşadığı aktarılmaktadır. Gönderimsel işlevde çocuk istismarının boyutu hakkında bilgi verilmemiş, posterde kullanılan iki süveter örneği üzerinden çocuk istismarının olumsuz etkilerine yönelik bağlam oluşturulmuştur. İlk süveterde “dışında” diye vurgulanan aslında çocuğun dış dünyadaki yansımasıdır. İstismara uğrayan çocuk çevresindekiler ile diyalogunda istismarın olumsuz etkilerini yansıtmamaktadır. İkinci süveterde “içinde” diye vurgulanan da çocuğun iç dünyasıdır. Süveterin içindeki çocuk görselinin solgun ve dağınık olması, çocuğun iç dünyasının bir temsili olarak ön plana çıkarılmaktadır. Çağrı işlevinde çocuk istismarına yönelik dolaylı yoldan mesaj verilerek, çocuk istismarı sonucunda çocukların zarar görmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Buna karşın posterdeki görsel ve yazılı kodlar üzerinden çocuk istismarına karşı bireylerin nasıl hareket etmeleri gerektiğine yönelik doğrudan bir mesaj verilmemektedir. Posterde yer alan çocuk resimleri, istismar mağduru çocukların eğretilmesini, süveterlerdeki çocuk resimlerinin değişimi ise çocuk istismarının olumsuz etkilerini belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 3. UNICEF'in Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	Çocuklar istismara uğradığında bunu dışarıdan anlamak güçtür, buna karşın içlerinde yıkım yaşarlar.
Gönderimsel İşlev	Çocuk istismarı sonucunda çocuklar zarar görmektedir.
Çağrı İşlevi	Çocukların zarar görmemesi gerekmektedir.

4. 4. Çocukları Kurtarın Vakfının Kamu Spotu Reklamı

Çocukları Kurtarın Vakfı, 1919 yılında çocukların yaşamlarını iyileştirmek, daha iyi eğitim, sağlık ve ekonomik fırsatlar ile afet, savaş ve diğer çatışmalarda acil yardım sağlamak amacıyla kurulmuştur (Save The Children, 2019). Kampanya posterinde, yatakta uzanmış genç bir kız görülmektedir. Posterde genç kızın yorgun ve üzgün olduğu yansıtılmaktadır. Posterin üstünde ise baş aşağı duran bir oda ve üzerini değiştirmekte olan bir erkek aktarılmaktadır. Posterin altında “Dünya baş aşağı. Her yıl 1 milyon çocuk köleliğe kurban gidiyor. Savethechildren.org adresinde çocuk hakları için savaşın” yazısı bulunmaktadır.

Resim 4. Çocukları Kurtarın Vakfının Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: Save The Children, 2019)

Duygusal işlev boyutunda, posterde cinsel istismara maruz kalan çocukların hayatlarının olumsuz yönde etkilendiğine dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. İstismara uğrayan çocukların yaşamdan uzaklaştıkları ve mutsuz oldukları aktarılmaktadır. Gönderimsel işlev açısından posterdeki mesajın çocukların cinsel istismarı bağlamında kurgulandığı görülmektedir. Bu amaçla istismara uğrayan çocukların başlarına gelen olumsuzluk-

lara vurgu yapabilmek için görselde, istismara uğrayan çocuk ve yattığı yatak haricinde odada bulunan her şey ters olarak yansıtılmıştır. Böylece istismar mağduru çocukların yaşamlarındaki düzenin tamamen bozulduğu aktarılmaktadır. Çağrı işlevinde çocukların cinsel istismara uğrayarak köleleştirildikleri aktarılarak, hüznün duygusu inşa edilmeye çalışılmıştır. İnşa edilen hüznün duygusuyla birlikte posterde yer alan “çocuk hakları için savaşın” yazılı kodu üzerinden kitlelerin çocuk istismarına karşı yürütülen çalışmalara destek vermesi istenmektedir. Özellikle posterde yer alan rakam üzerinden çocuk istismarının boyutuna dikkat çekilerek, çocuk istismarının önlenmesine yönelik olarak kitlelerin yardım etmesi gerektiği aktarılmaktadır. Posterde yer alan yatağa uzanmış genç kız fotoğrafı, istismar mağduru çocukların eğretilmesini, genç kızın bulunduğu odanın ters durması ise çocuk istismarının olumsuz etkilerini belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 4. Çocukları Kurtarın Vakfının Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	Çocukların cinsel istismara uğraması onların tüm hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.
Gönderimsel İşlev	Çocuklar, cinsel istismara uğramaktadır.
Çağrı İşlevi	Çocukların köleleştirilmesine karşı kitlelerin mücadele etmesi gerekmektedir.

4. 5. ECPAT’ın Kamu Spotu Reklamı

ECPAT, çocukların cinsel sömürüsüne son vermek için çalışan küresel bir sivil toplum örgütü ağıdır. Çocukların çevrim içi cinsel sömürüsünün önlenmesine, cinsel amaçlı çocuk ticareti ve çocukların seyahat ve turizm endüstrisinde cinsel sömürüsünün durdurulmasına odaklanmaktadır (ECPAT, 2019). Kampanya posterinde, geceleyin küçük bir kızın elindeki çantasıyla bir sokak köşesinde beklediği yansıtılmaktadır. Genç kızın önünde de bir arabanın durduğu ve arabanın içerisindeki kamera açısından kızın yansıtıldığı görülmektedir. Posterde araç içerisinden “Ne kadar?” şeklinde genç kıza soru sorulmaktadır. Genç kız da “7 yıl” şeklinde yanıt vermektedir. Posterin altında “Reşit olmayan biriyle ilişkiye girmek, 7 yıl hapis cezası anlamına gelmektedir” yazısı bulunmaktadır.

Resim 5. ECPAT'ın Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: ECPAT, 2019)

Duygusal işlev boyutunda, çocuk istismarının hapis cezası ile sonuçlanacağına vurgu yapılmaktadır. Bu süreçte çocuk istismarının suç olduğu vurgulanarak, çocuk istismarının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Gönderimsel işlevde posterde çocukların uğradığı cinsel istismar bağlamının oluşturulduğu görülmektedir. Posterde çocukların cinsel istismarına dikkat çekebilmek için çocuğa cinsel istismarda bulunacak kişinin “ne kadar?” sorusuna, “7 yıl” cevabı verilmektedir. Araçtaki kişinin sorusu cinsel istismarın maddi boyutu olurken, küçük kızın verdiği yanıt ise cinsel istismarın aldığı yasal cezayı ifade etmektedir. Çağrı işlevi açısından değerlendirildiğinde posterde kitlelere doğrudan bir mesajın verilmediği görülmektedir. Buna karşın çocuklara yönelik cinsel istismarın cezasının 7 yıl olduğu belirtilerek, kitlelere çocukların cinsel istismarının önemli bir suç olduğu mesajı verilmektedir. Böylece çocukların cinsel istismarına yönelik bilinçli olunması ve çocukların cinsel istismarı ile karşılaşılacak durumlarda yetkililer ile temasa geçilmesi gerektiği kitlelere aktarılmaktadır. Posterde yer alan caddede bekleyen genç kız fotoğrafı, istismar mağduru çocukların eğretilmesini, genç kıza yaklaşan araç da çocuk istismarını belirten düz-değişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 5. ECPAT'ın Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	Çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunanlar hapis ile cezalandırılmaktadır.
Gönderimsel İşlev	Çocuklar cinsel istismara maruz kalmaktadır.
Çağrı İşlevi	Çocuk istismarına engel olmak için hapis cezası verilmektedir.

4. 6. Kamu Geliştirme Otoritesinin Kamu Spotu Reklamı

Kamu Geliştirme Otoritesi, Dubai hükümetinin sürdürülebilir kalkınmaya ulaşma hedefleri ve ulusal kimliği artıran ve topluluğun katılımını güçlendiren sosyal hizmetler geliştirmek için özel ve kâr amacı gütmeyen sektörlerle etkin ortaklıklar kurmayı, yatırım yapmayı amaçlayan Dubai'deki bir kuruluştur (CDA, 2019). Kampanya posterinde, buruşmuş bir kağıdın üzerinde küçük bir kız çocuğunun fotoğrafının olduğu aktarılmaktadır. Posterdeki kızın mutsuz olduğu yansıtılmaktadır. Posterin altında "Onu ezilmiş bırakan çaresizlik duygusu. Cinsel istismara uğramış çocuklar kendi ailelerine bile söylemekten korkuyorlar" yazısı bulunmaktadır.

Resim 6. Kamu Geliştirme Otoritesinin Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: CDA, 2019)

Duygusal işlev boyutunda, posterde çocuk istismarının çocukların üzerinde ne kadar büyük olumsuzluğa yol açtığı aktarılmaktadır. Posterde çocukların istismara uğradıklarında çevresindekilere bu durumu aktarmak-

tan çekindikleri ve mutsuz bir şekilde yaşadıkları belirtilmektedir. Gönderimsel işlev açısından çocukların cinsel istismara uğradıkları bağlamı üzerinden mesaj verilmektedir. Posterde kızın fotoğrafının yer aldığı yerin buruşuk şekilde yansıtılması ile küçük kızın istismardan sonraki yaşantısına vurgu yapılmaktadır. Kağıdın buruşmuş olması ile küçük kızın hayatının karmaşa içerisine girdiği ve mutsuz olduğu aktarılmaktadır. Çağrı işlevi posterde doğrudan yazılı kodlar üzerinden verilmiş, görseller üzerinden de mesajın kuvvetlendirilmesine çalışılmıştır. Posterde istismara uğrayan çocukların mutsuzluğunun asıl nedeni olarak yaşadıklarını çevresindekilere aktaramamış olmaları gösterilmektedir. Bu aşamada ebeveynlerden çocuklarının yaşadıkları sıkıntıları açık bir şekilde söyleyebilecekleri ortamı sağlamaları istenmektedir. Ebeveynlerin çocukları ile rahat bir iletişim kurduğunda, çocukların başlarına gelen istismarı anlatabileceği ve yaşanan sürecin en az zararlı atlatılmasının sağlanabilmesine çalışılacağı mesajı verilmektedir. Posterde yer alan çocuk fotoğrafı, istismar mağduru çocukların eğretilmesini, posterdeki kağıdın buruşturulması ise çocuk istismarının olumsuz etkilerini belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 6. Kamu Geliştirme Otoritesinin Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	Çocuklar cinsel istismara uğradıklarında, hayatları mahvolmakta ve ailelerine bile bu durumu açıklayamamaktadır.
Gönderimsel İşlev	Çocuklar cinsel istismara maruz kalmaktadır.
Çağrı İşlevi	İstismara uğrayan çocukların, ebeveynleri ile rahat iletişim kurabilecekleri ortam oluşturulmalıdır.

4. 7. Rio Grande do Norte Yasama Meclisinin Kamu Spotu Reklamı

Rio Grande do Norte Yasama Meclisi, Brezilya'nın Rio Grande do Norte bölgesinin idari birimini oluşturmaktadır (ALM, 2019). Kampanya posterinde, farklı bilgisayarın başında bir yetişkin birey ve küçük bir çocuğun olduğu aktarılmaktadır. Posterdeki yetişkin birey canavar şeklinde sunulmaktadır. Posterde "Bazı çocuklar için canavarlar var" sloganı kullanılmaktadır. Posterin üstünde "İnternetteki çocuk istismarı ve taciz suçları, özellikle aile izlemesi ile ele alınmaktadır. Uyanık ol. Çocukların ve

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

gençlerin web sitelerine ve sosyal ağlara erişimini izleyin. Dikkatleri bu suça karşı korunma ve mücadelede belirleyicidir” yazısı bulunmaktadır.

Resim 7. Rio Grande do Norte Yasama Meclisinin Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: ALM, 2019)

Duygusal işlev boyutunda, posterde çocukların internet üzerinden maruz kaldıkları istismara dikkat çekmek istenmektedir. Bu süreçte posterde internet üzerinden çocuklara istismarda bulunan kişilerin yol açtığı tehlikeye vurgu yapılmaktadır. Gönderimsel işlevde internet üzerinden neden olunan çocuk cinsel istismarı bağlamında mesajların verildiği görülmektedir. İnternet üzerinden çocuk istismarı sonucunda çocukların uygunsuz görüntüleri çekilebilmekte ve bu görüntüler belirli sitelerde kullanılabilir. Posterde internet üzerinden çocukların istismarının ne kadar büyük bir tehdit olduğunu vurgulayabilmek için çocuk istismarına yol açan kişiler canavar şeklinde sunulmaktadır. Çağrı işlevinde posterde internet üzerinden çocuk istismarının önlenmesi için mesajın doğrudan ebeveynlere verildiği görülmektedir. Posterde, ailelerin internetteki cinsel istismarın önlenmesindeki rolüne vurgu yapılarak çocuklarının internet kullanımını izlemeleri gerektiğinin önemi üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte dikkatlerini çocuklarının üzerinden ayırmamaları gerektiği aktarılmaktadır. Posterde yer alan bilgisayar başındaki çocuk görseli, internet üzerinden istismar mağduru olan çocukların eğretilmesini, bilgisayar başında canavar haline gelen adam görseli ise internet üzerinden meydana gelen çocuk istismarını belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 7. Rio Grande do Norte Yasama Meclisinin Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	İnternet üzerinden çocuk istismarına yol açanlar, toplum için büyük tehlike arz etmektedir.
Gönderimsel İşlev	Çocuklar internet üzerinden istismara maruz kalmaktadır.
Çağrı İşlevi	İnternet üzerinden çocukların istismara uğramasını engellemek için ebeveynlerin dikkatli olması gerekmektedir.

4. 8. Belo Horizonte Belediyesinin Kamu Spotu Reklamı

Belo Horizonte Belediyesi, Brezilya'daki belediyelerden birini oluşturmaktadır (Prefeitura, 2019). Kampanya posterinde, elinde oyuncak bir ev olan küçük bir kız çocuğu yansıtılmaktadır. Oyuncak evi tutan küçük kızın ağladığı görülmektedir. Küçük kızın elindeki oyuncak evin içerisinde de banyoda küçük bir kız çocuğu ve bir adamın olduğu aktarılmaktadır. Banyonun içindeki adam, küvetin önünde küçük kızın fotoğrafını çekmektedir. Posterin altında "Onun için konuş. Çocuklara cinsel tacizi bildirmek için 100'ü arayın" yazısı bulunmaktadır.

Resim 8. Belo Horizonte Belediyesinin Kamu Spotu Reklamı

(Kaynak: Prefeitura, 2019)

Duygusal işlev boyutunda posterde, çocuk istismarının çocukların hayatları üzerindeki olumsuz etkisine vurgu yapılmaktadır. Posterde çocuk istismarı ile çocukların mutsuzluk içerisinde olduğu aktarılmaktadır.

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

Gönderimsel işlevde çocukların maruz kaldıkları cinsel istismar bağlamında mesajların verildiği görülmektedir. Bu süreçte çocuğun elinde yer alan oyuncak evde bir adamın küçük bir kızın resimlerini çekmesi, küçük kızın başına gelen cinsel istismarı temsil etmektedir. Küçük kızın istismarın etkisinde kaldığı için oyuncak evin içerisindeki banyo görselinde bile başına gelenleri hatırladığı aktarılmaktadır. Çocuğun üzüntülü olarak aktarılması ile cinsel istismarın çocuklar üzerindeki olumsuz etkisinin yansıtılması hedeflenmektedir. Çağrı işlevinde posterde yer alan ağlayan çocuk yoluyla kitleler üzerinde hüznün duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır. Böylece çocukların cinsel istismarına karşı kitlelerin bilinçli hareket ederek yetkililer ile temas kurması istenmektedir. Posterde yer alan çocuk görseli, istismar mağduru çocukların eğretilmesini, çocuğun elinde tuttuğu oyuncak ev görseli ise çocuk istismarının olumsuz etkilerini belirten düzdeğişmeceyi anlatmaktadır.

Tablo 8. Belo Horizonte Belediyesinin Kamu Spotu Reklamı

Duygusal İşlev	Çocuk istismarı, çocukların hayatlarını olumsuz yönde etkilemektedir.
Gönderimsel İşlev	Çocuklar cinsel istismara maruz kalmaktadır.
Çağrı İşlevi	Bireyler, çocuk istismarına şahit olduklarında vakit kaybetmeden yetkililer ile temas kurmalıdır.

Tartışma

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, ulusal literatürde çocuk istismarının kamu spotu reklamlarındaki sunumunu ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Kamu spotunda göstergebilimsel açıdan ele alınan iletilerin, yalnızca hüznün duygusu inşasında oluşturulduğu ve kitlelerin hüznün duygusu üzerinden etkilenmeye çalışıldığı görülmektedir. Buna karşın kamu spotu reklamlarında hüznün duygusunun haricinde korku, coşku, mizah gibi farklı duygular üzerinden de mesajlar oluşturulabilmektedir. Ayrıca spotlarda ulusal ve uluslararası alanda çocuk istismarına yönelik istatistiki bilgilerden yararlanılması, kitlelere çocuk istismarının boyutunu göstermesi açısından yararlı olabilecektir.

Ulusal alanda yapılan akademik çalışmalarda çocuk istismarının bilgi düzeyi ve farkındalık boyutunda incelendiği görülmektedir (Koçak

ve Büyükgönenç, 2011; Arıkan, 2000; Keser vd., 2010; Gölge vd., 2012; Sağır ve Gözler, 2013; Kara vd., 2014; Dilsiz ve Mağden, 2015; Aksel ve Irmak, 2015; Üstündağ vd. 2015; Yılmaz ve Çalışkan, 2015). Diğer yandan çocuk istismarını sağlık boyutunda inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Taner ve Gökler, 2004; Ayvaz ve Aksoy, 2004; Demirci vd., 2008; Turla, 2010; Karanfil vd., 2011; Soylu vd., 2012; İmren vd., 2013; Dönmez vd., 2014; Ayraller Taner vd., 2015; Kaya, 2015). Mevcut çalışma ile de kamu spotu reklamlarının çocuk istismarı konusunda kitlelerin bilgi düzeyini arttırmadaki rolü ve çocukların sağlığı üzerinde çocuk istismarının yol açtığı olumsuz etkilerin sunumu açıklanmaya çalışılmıştır.

Sonuç

Çalışmada incelenen kamu spotu reklamlarında çocuk istismarıyla ilgili olarak birbirleriyle benzer mesajların verildiği ortaya çıkmıştır. Spotlarda çocuk istismarı boyutunun genel olarak cinsel sömürü üzerine odaklandığı ve cinsel sömürünün çocuklar üzerinde yol açtığı olumsuzlukların vurgulandığı görülmüştür. Spotlardaki görsel kodlar üzerinden çocukların mağduriyetinin hüznün duygusu oluşturularak anlatıldığı ve oluşturulan hüznün duygusuyla birlikte insanların çocuk istismarına karşı harekete geçmesinin amaçlandığı ortaya çıkarılmıştır. Spotlarda meydana getirilen hüznün duygusu ekseninde, kitlelerde çocuk istismarına karşı duyarlılık oluşturulması amaçlanmıştır. Spotlarda mesajın genel olarak toplumun bütününe verildiği, buna karşın kimi spotlarda da özellikle ebeveynler özelinde mesajların iletildiği görülmüştür.

Spotlardaki temel amacın toplum genelinde çocuk istismarına yönelik farkındalık oluşturulması olduğu ortaya çıkmıştır. Posterler üzerinden verilen mesajlarda çocuk istismarının önlenmesinde yetkililerin tek başına yetersiz kalabileceği ve bu süreçte mutlaka toplumun da çocuk istismarına karşı yetkililer ile ortak hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu açıdan spotlarda genel olarak kitlelerin çocuk istismarına yönelik verdiği desteğin önemi üzerinde durulduğu görülmüştür. Diğer yandan spotlarda çocukların uğradıkları istismara karşı suskun kalmamaları için ebeveynlerin çocukları ile rahat bir iletişim ortamı kurması telkin edilmiştir.

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

Spotlarda doğrudan çocuk fotoğrafları üzerinden kampanya mesajları iletmeye çalışılmıştır. Buna karşın kimi kampanyalarda çocukları temsil eden resim ve görsellere de yer verildiği görülmüştür. Kampanyaların 7'sinde hüznün duygusu, 1'inde ise korku duygusu üzerinden kitlelerin çocuk istismarına karşı harekete geçmesi amaçlanmıştır. Bu aşamada genel olarak kampanyalarda çocuk istismarının yol açtığı cezaların kitlelere doğrudan aktarılmadığı görülmüştür. Kampanyalarda genel olarak kitlelere çocuk istismarının yol açtığı olumsuz etkilerin dışı yansıyandan çok daha derin ve büyük olduğu mesajı verilmeye çalışılmıştır. Bu yolla kamuoyunda çocuk istismarının toplum nezdinde yol açtığı tahribatın ne derece büyük olduğuna yönelik algı oluşturulmak istenmiştir. Kampanyalarda çocuk istismarının olumsuz etkisinin gücü vurgulanarak, kitlelerin çocuk istismarına karşı daha duyarlı hareket etmesinin amaçlandığı ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmada insan ticareti boyutunda çocuk istismarını konu alan kamu spotu reklamlarında verilmek istenen mesajlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışma, kamu spotu reklamları açısından çocuk istismarı ile ilgili literatürdeki boşluğu doldurması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmada elde edilen bulgular, kamu spotu reklamlarının çocuk istismarı ile ilgili olarak kitlelerde ne gibi bir etki bıraktığını ortaya koyamamaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların kamu spotu reklamlarının, çocuk istismarının önlenmesine yönelik kitleler üzerindeki etkisini ölçen uygulama çalışmalarına yönelmesi, çocuk istismarıyla ilgili alana katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Afifi, T. O., MacMillan, H. L., Boyle, M., Taillieu, T., Cheung, K., & Sareen, J. (2014). Child Abuse and Mental Disorders in Canada. *Cmaj*, 186(9), 324-332.
- Aksel, Ş., & Irmak, T. Y. (2015). Çocuk Cinsel İstismarı Konusunda Öğretmenlerin Bilgi ve Deneyimleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 373-391.
- ALM (2019). “Rio Grande do Norte Yasama Meclisi”, <http://www.al.rn.gov.br/portal/home>, Erişim Tarihi: 31.08.2019.
- Al Odhayani, A., Watson, W. J., & Watson, L. (2013). Behavioural Consequences of Child Abuse. *Canadian Family Physician*, 59(8), 831-836.
- Annerbäck, E. M., Svedin, C. G., & Gustafsson, P. A. (2010). Characteristic Features of Severe Child Physical Abuse—A Multi-Informant Approach. *Journal of Family Violence*, 25(2), 165-172.
- Arıkan, D., Yaman, S., & Çelebioğlu, A. (2000). Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Hemşirelerin Bilgileri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 29-35.
- Aydin, B., Akbas, S., Turla, A., Dundar, C., Yuce, M., & Karabekiroglu, K. (2015). Child Sexual Abuse in Turkey: an Analysis of 1002 Cases. *Journal of Forensic Sciences*, 60(1), 61-65.
- Ayraller Taner, H., Çetin, F. H., Işık, Y., & İşeri, E. (2015). Cinsel İstismara Uğrayan Çocuk ve Ergenlerde Psikopatoloji ve İlişkili Risk Etkenleri. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(4), 294-300.
- Ayvaz, M., & Aksoy, M. C. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Ortopedik Yönleri. *Acta Medica*, 35(1), 27-33.
- Barth, J., Bermetz, L., Heim, E., Trelle, S., & Tonia, T. (2013). The Current Prevalence of Child Sexual Abuse Worldwide: a Systematic Review and Meta-Analysis. *International journal of Public Health*, 58(3), 469-483.
- Breiner, S. J. (2013). *Slaughter of the Innocents: Child Abuse through the Ages and Today*. Germany: Springer.

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

Bywaters, P., Bunting, L., Davidson, G., Hanratty, J., Mason, W., McCartan, C., & Steils, N. (2016). *The Relationship between Poverty, Child Abuse and Neglect: An Evidence Review*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Cashmore, J., & Shackel, R. (2013). *The Long-Term Effects of Child Sexual Abuse* (p. 11). Melbourne: Australian Institute of Family Studies.

Caslini, M., Bartoli, F., Crocamo, C., Dakanalis, A., Clerici, M., & Carrà, G. (2016). Disentangling the Association between Child Abuse and Eating Disorders: a Systematic Review and Meta-Analysis. *Psychosomatic Medicine*, 78(1), 79-90.

CDA (2019). “Kamu Geliştirme Otoritesi”, <https://www.cda.gov.ae/en/pages/default.aspx>, Erişim Tarihi: 31.08.2019.

Chan, K. L., Yan, E., Brownridge, D. A., & Ip, P. (2013). Associating Child Sexual Abuse with Child Victimization in China. *The Journal of Pediatrics*, 162(5), 1028-1034.

Conley, A., & Duerr Berrick, J. (2010). Community-Based Child Abuse Prevention: Outcomes Associated with a Differential Response Program in California. *Child Maltreatment*, 15(4), 282-292.

Demirci, Ş., Doğan, K. H., Erkol, Z., & Deniz, İ. (2008). Konya’da Cinsel İstismar Yönünden Muayenesi Yapılan Çocuk Olguların Değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 5(2), 43-49.

Dilsiz, H., & Mağden, D. (2015). Öğretmenlerin Çocuk İstismar ve İhmali Konusunda Bilgi ve Risk Tanıma Düzeylerinin Tespit Edilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2, 678-694.

Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özcan, Ö. Ö., Yüksel, T., Demir, A. Ç., Bayhan, P. Ç., & Miniksar, D. Y. (2014). Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergen Olgularımızın Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri. *Journal of Turgut Ozal Medical Center*, 21(1), 44-48.

ECPAT (2019). “ECPAT Kurumu”, <https://www.ecpat.org>, Erişim Tarihi: 31.08.2019.

Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş, Çev: Süleyman İrvan, 5. Baskım, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Fontes, L. A., & Plummer, C. (2010). Cultural Issues in Disclosures of Child Sexual Abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 19(5), 491-518.

Gölge, Z. B., Hamzaoglu, N., & Türk, B. (2012). Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarı ve İhmal Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi, *Adli Tıp Dergisi*, 26(2), 86-96.

Guiraud, P. (2016). *Göstergebilim*, Çev., Mehmet Yalçın. 3. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Heim, C., Shugart, M., Craighead, W. E., & Nemeroff, C. B. (2010). Neurobiological and Psychiatric Consequences of Child Abuse and Neglect. *Developmental Psychobiology*, 52(7), 671-690.

Hornor, G. (2010). Child Sexual Abuse: Consequences and Implications. *Journal of Pediatric Health Care*, 24(6), 358-364.

Igarashi, H., Hasui, C., Uji, M., Shono, M., Nagata, T., & Kitamura, T. (2010). Effects of Child Abuse History on Borderline Personality Traits, Negative Life Events, and Depression: A Study Among a University Student Population in Japan. *Psychiatry Research*, 180(2-3), 120-125.

ILO (2019). “Uluslararası Çalışma Örgütü’nün İnsan Ticareti İstatistiki”, <https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang--en/index.htm>, Erişim Tarihi: 01.09.2019.

İmren, S. G., Ayaz, A., Yusufoglu, C., & Arman, A. R. (2013). Cinsel İstismara Uğrayan Çocuk ve Ergenlerde Klinik Özellikler ve İntihar Girişimi ile İlişkili Risk Etmenleri. *Marmara Medical Journal*, 26(1), 11-16.

Jernbro, C., Svensson, B., Tindberg, Y., & Janson, S. (2012). Multiple Psychosomatic Symptoms can Indicate Child Physical Abuse—Results from a Study of Swedish Schoolchildren. *Acta Paediatrica*, 101(3), 324-329.

Ji, K., & Finkelhor, D. (2015). A Meta-Analysis of Child Physical Abuse Prevalence in China. *Child Abuse & Neglect*, 43, 61-72.

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

Kara, Ö., Çalışkan, D., & Suskan, E. (2014). Ankara İlinde Görev Yapan Çocuk Asistanları, Uzmanları ve Pratisyen Doktorların Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi Düzeyleri ve Yaklaşımlarının Karşılaştırılması. *Türk Ped Arş*, 49, 57-65.

Karanfil, R., Akçan, R., & Orhan, Ö. (2011). Çocuğun Cinsel İstismarı İle İlgili Asılsız İddialar ve Paranoid Bozukluk: İki Olgu Sunumu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(1), 1-5.

Katz, C., Hershkowitz, I., Malloy, L. C., Lamb, M. E., Atabaki, A., & Spindler, S. (2012). Non-Verbal Behavior of Children Who Disclose or do not Disclose Child Abuse in Investigative Interviews. *Child Abuse & Neglect*, 36(1), 12-20.

Kaya, A., Karadayı, B., Uygun, S., Karadayı, Ş., & Afşin, H. (2015). Acil Servislerde Isırık İzlerinin Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi. *Medical Bulletin of Haseki/Haseki Tip Bulteni*, 53(3), 181-186.

Keser, N., Odabaş, E., & Elibüyük, S. (2010). Ana-Babaların Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4(3), 150-157.

Kimbrough, E., Magyari, T., Langenberg, P., Chesney, M., & Berman, B. (2010). Mindfulness Intervention for Child Abuse Survivors. *Journal of Clinical Psychology*, 66(1), 17-33.

Klevens, J., Barnett, S. B. L., Florence, C., & Moore, D. (2015). Exploring Policies for the Reduction of Child Physical Abuse and Neglect. *Child Abuse & Neglect*, 40, 1-11.

Koçak, C., & Büyükgönenc, L. (2011). Toplumdaki Bireylerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Görüşleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 89-104.

Lalor, K., & McElvaney, R. (2010). Child Sexual Abuse, Links to Later Sexual Exploitation/High-Risk Sexual Behavior, and Prevention/Treatment Programs. *Trauma, Violence, & Abuse*, 11(4), 159-177.

MacMillan, H. L., Tanaka, M., Duku, E., Vaillancourt, T., & Boyle, M.

H. (2013). Child Physical and Sexual Abuse in a Community Sample of Young Adults: Results from the Ontario Child Health Study. *Child Abuse & Neglect*, 37(1), 14-21.

Manchikanti Gómez, A. (2011). Testing the Cycle of Violence Hypothesis: Child Abuse and Adolescent Dating Violence as Predictors of Intimate Partner Violence in Young Adulthood. *Youth & Society*, 43(1), 171-192.

Maniglio, R. (2011). The Role of Child Sexual Abuse in the Etiology of Suicide and Non-Suicidal Self-Injury. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 124(1), 30-41.

Martin, J., & Alaggia, R. (2013). Sexual Abuse Images in Cyberspace: Expanding the Ecology of the Child. *Journal of Child Sexual Abuse*, 22(4), 398-415.

Mendelson, T., & Letourneau, E. J. (2015). Parent-Focused Prevention of Child Sexual Abuse. *Prevention Science*, 16(6), 844-852.

Moylan, C. A., Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2010). The Effects of Child Abuse and Exposure to Domestic Violence on Adolescent Internalizing and Externalizing Behavior Problems. *Journal of Family Violence*, 25(1), 53-63.

Nemeroff, C. B. (2016). Paradise Lost: the Neurobiological and Clinical Consequences of Child Abuse and Neglect. *Neuron*, 89(5), 892-909.

PBC (2019). “Çocuk İstismarı İstatistik”, [https:// www. pbc2019 .org/ protection -of- minors /child -abuse- on- the- global- level](https://www.pbc2019.org/protection-of-minors/child-abuse-on-the-global-level), Erişim Tarihi: 31.08.2019.

Pérez-Fuentes, G., Olsson, M., Villegas, L., Morcillo, C., Wang, S., & Blanco, C. (2013). Prevalence and Correlates of Child Sexual Abuse: a National Study. *Comprehensive Psychiatry*, 54(1), 16-27.

Powell, A. (2018). *Paedophiles, Child Abuse and the Internet: a Practical Guide to Identification, Action and Prevention*. The United States: CRC Press.

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

- Pösö, T. (2011). Combatting Child Abuse in Finland: From Family to Child-Centered Orientation. Child Protection Systems. *International Trends and Orientations*, 112-130.
- Prefeitura (2019). “Belo Horizonte Belediyesi”, [https:// prefeitura. pbh. gov. br](https://prefeitura.pbh.gov.br), Erişim Tarihi: 31.08.2019.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Robboy, J., & Anderson, K. G. (2011). Intergenerational Child Abuse and Coping. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(17), 3526-3541.
- Sağır, M., & Gözler, A. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüşleri ve Farkındalık Düzeyleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 67-102.
- Salvation Army (2019). “Kurtarma Ordusu”, [https://www. salvationarmy. org/](https://www.salvationarmy.org/), Erişim Tarihi: 31.08.2019.
- Save The Children (2019). “Çocukları Kurtarın Vakfı”, [https:// www. sa- vethechildren. net](https://www.savethechildren.net), Erişim Tarihi: 31.08.2019.
- SFF (2019). “İnsan Ticareti’ne Karşı Florida Birliği”, [https:// slavefreeflo- rida. org/](https://slavefreeflorida.org/), Erişim Tarihi: 31.08.2019.
- Sığırcı, İ. (2016). *Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Smallbone, S., Marshall, W. L., & Wortley, R. (2013). *Preventing Child Sexual Abuse: Evidence, Policy and Practice*. London: Willan.
- Sousa, C., Herrenkohl, T. I., Moylan, C. A., Tajima, E. A., Klika, J. B., Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2011). Longitudinal Study on the Effects of Child Abuse and Children’s Exposure to Domestic Violence, Parent-Child Attachments, and Antisocial Behavior in Adolescence. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(1), 111-136.
- Soylu, N., Şentürk Pılan, B., Ayaz, M., & Sönmez, S. (2012). Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve Ergenlerde Ruh Sağlığını Etkileyen Etkenlerin

Araştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 292-298.

Stalker, K., & McArthur, K. (2012). Child Abuse, Child Protection and Disabled Children: A Review of Recent Research. *Child Abuse Review*, 21(1), 24-40.

Stein, A. (2013). *Prologue to Violence: Child Abuse, Dissociation, and Crime*. The United Kingdom: Routledge.

Sugaya, L., Hasin, D. S., Olfson, M., Lin, K. H., Grant, B. F., & Blanco, C. (2012). Child Physical Abuse and Adult Mental Health: a National Study. *Journal of Traumatic Stress*, 25(4), 384-392.

Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.

Tiyyagura, G., Gawel, M., Koziel, J. R., Asnes, A., & Bechtel, K. (2015). Barriers and Facilitators to Detecting Child Abuse and Neglect in General Emergency Departments. *Annals of Emergency Medicine*, 66(5), 447-454.

Turla, A. (2010). Çocuk İstismarı ve İhtimali Olgularında Tıbbi Yaklaşım. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 19(4), 291-300.

UNICEF (2019). "UNICEF'in Kamu Spotu Reklamı", [https:// www. unicef. org](https://www.unicef.org), Erişim Tarihi: 31.08.2019.

Üstündağ, A., Şenol, F., & Mağden, D. (2015). Ebeveynler Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi ve Bilinçlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 212-227.

WHO (2019a). "Çocuk İstismarı", [https:// www. who. int/ news- room / fact -sheets /detail /child -maltreatment](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment), Erişim Tarihi: 02.09.2019.

WHO (2019b). "Çocuk İstismarında Şiddet, Yaralanma ve Önleme", [https:// www. who. int/ violence _injury _prevention /violence /child/ en/](https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/child/en/), Erişim Tarihi: 02.09.2019.

Yılmaz, B., & Çalışkan, D. (2015). Bir Hastanede Çalışan Hemşirelerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Bilgi ve Yaklaşımlarının İncelenmesi.

*İnsan Ticaretine Karşı Hazırlanan Uluslararası Kamu Spotu Reklamları:
Çocuk İstismarı Üzerine İnceleme*

Sağlık Akademisi Kastamonu, 4(2), 1-15.

Zeuthen, K., & Hagelskjær, M. (2013). Prevention of Child Sexual Abuse: Analysis and Discussion of the Field. *Journal of Child Sexual Abuse*, 22(6), 742-760.

İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği

Emre ALAKUŞ *

Yıldız UZAN**

Öz

Eski tarihlerden bu yana göç hareketlerinin ana nedenlerini, savaşlar, doğal afetler ve hayatta kalmaya yetecek beslenme olanaklarına ulaşma çabası gibi zorlayıcı sebepler oluşturmuştur. Göç motivasyonunun zor koşullarının yanı sıra, göçmenlerin büyük bir bölümü göç yolunda veya hedef ülkede insanlık dışı muameleler ve hayati tehlikeler ile karşı karşıya kalabilmektedir. Kölelik ve benzeri uygulamaların tarihteki yeri düşünüldüğünde öz anlamı bakımından yeni bir durumu ifade etmeyen insan ticareti olgusu günümüzde kapsam olarak genişlemiş, türleri, yöntemleri, gerçekleşme biçimleri farklılaşmıştır. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinde de son yıllarda önemli bir artış yaşanmıştır. Kayıt dışı olmaları dolayısıyla sınır dışı edilme korkusu duyan ve bu sebeple güvenlik güçlerine başvurmaktan çekinen düzensiz göçmenler, insan ticareti mağduru olma bakımından diğer göçmenlere göre daha korumasız ve sömürüye açıktır. Düzensiz göç ve insan ticareti ile mücadele çalışmaları birbirini desteklemektedir. Bu anlamda Türkiye, düzensiz göç ve insan ticareti ile mücadele için mevzuat geliştirmiş ve yeni kurumlar oluşturmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün operasyonel hale geldiği 2014 yılı sonrasında bir yandan yakalanan düzensiz göçmen sayısı diğer taraftan tespit edilen insan ticareti mağdurlarının sayısı önemli oranda artmıştır. Güncel istatistiksel veriler Türkiye'de bulunan Afgan düzensiz göçmenlerin iş gücü istismarına dayalı insan ticareti mağduru olma potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Düzensiz göç, insan ticareti, emek sömürüsü, Afgan düzensiz göçmenler

* İl Göç Uzmanı, İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü, e-posta: emre.alakus@goc.gov.tr

** İl Göç Uzmanı, Osmaniye İl Göç İdaresi Müdürlüğü, e-posta: yildiz.uzan@goc.gov.tr

Turkey's Reality of Illegal Afghan Immigrants in Terms of Being A Subject to Potential Human Trafficking

Emre ALAKUŞ *

Yıldız UZAN**

Abstract

Compelling reasons such as inadequate nutrition, wars, and natural disasters have been the main causes of migration movements since ancient times. In addition to the severe conditions of migration motivation, most immigrants may face inhuman treatment and life-threatening situations on the way to or in the destination country. The human trafficking phenomenon, which does not essentially express a new term considering the place of slavery and similar practices in history, has expanded in scope and differentiated in terms of types, methods, and ways of realizations. Migration flows to Turkey has have a significant increase in recent years like the increase in the rest of the world. Irregular migrants who are fearful of being deported due to their informality and are afraid to resort to security forces are more vulnerable and exploitable than other immigrants in terms of being trafficked. The fight against irregular migration and human trafficking complement each other. In this sense, Turkey has adopted legal texts and established new institutions to cope with irregular migration and human trafficking. The number of irregular migrants detained on the one hand and the number of victims of human trafficking identified on the other hand has significantly increased after 2014 when the General Directorate of Migration Management became operational. Illegal Afghan immigration to Turkey has been the fastest-growing immigrant group according to the official statistics and current statistical data has shown that illegal Afghan immigrants are very likely to be a victim of human trafficking in terms of labor exploitation.

Keywords: *Irregular migration, human trafficking, labor exploitation, Afghan irregular immigrants*

* Provincial Migration Expert, İstanbul Provincial Directorates of Migration Management,
e-mail: emre.alakus@goc.gov.tr

** Provincial Migration Expert, Osmaniye Provincial Directorates of Migration Management,
e-mail: yildiz.uzan@goc.gov.tr

Giriş

Göç olarak adlandırılan nüfus hareketliliği tarih boyunca çeşitli biçimlerde yaşanmıştır. Ulus devletlerin ortaya çıkışı ve ulusal sınırların belirginleşmesi sonrasında uluslararası göçün de önemi artmıştır. Ülkelerin refah düzeyleri arasındaki büyük farklılıklar, savaşlar ve diğer güvenlik sorunları, küreselleşme süreci ile birlikte bilgiye ve teknolojik olanaklara ulaşmanın kolaylaşması, yasal veya yasal olmayan ulaşım ağlarının genişlemesi gibi nedenler uluslararası göçün her türünün son yıllarda hızla artmasına neden olmaktadır. Türkiye coğrafi konumu bakımından gelişmiş Batılı ülkeler ile savaşlar ve yoksulluk gibi çeşitli sebeplerle göç hareketlerinin kaynağı olan Suriye, Irak, Afganistan ve diğer bazı ülkeler arasında bir köprü olarak nitelendirilmektedir. Türkiye'ye veya Batılı ülkelere yönelik göçleri kaynak ülkesine göre sınıflandırmak mümkündür. Sözgelimi 2011 yılı ve sonrasında Türkiye'ye gelen Suriyelilerin temel göç nedeni ülkede devam eden iç savaş iken Afganistan ve Irak gibi ülkelerde ise yıllardır devam eden güvenlik problemleri ile birlikte yaşanan ekonomik istikrarsızlık göçe neden olmaktadır. Uluslararası hukuka göre de göçmenin hedef veya transit ülkedeki statüsünü belirleyecek temel unsur, göç etmesinin gerçek nedenidir. Uluslararası hukuk metinleri mülteciler ile ekonomik göçmenleri, düzensiz göçmenleri veya insan ticareti mağdurlarını birbirinden ayırmaktadır. Bu ayırım uluslararası sözleşmelerde imzası bulunan devletlerin göçmenlere yönelik uygulamalarının çerçevesini belirlemektedir.

Türkiye'ye yönelik göç hareketleri incelendiğinde çok farklı göç ve göçmen türleri ile karşılaşmaktadır. 2011 yılı ve sonrasında Suriye'de yaşanan iç savaş Türkiye'ye yönelik sığınmacı göçünü artırmıştır. Irak ve Afganistan da Türkiye'ye yönelik göçlere kaynaklık eden diğer ülkelerdendir. Türkiye'de tespit edilen düzensiz göçmenlerin en büyük bölümünü oluşturan Afganistan uyruklular, genellikle ekonomik sebeplerle ve yasal olmayan yollarla Türkiye'ye gelerek izinsiz çalışmaktadırlar. Kayıtsız ve izinsiz olarak genellikle enformel sektörde çalışmakta olan Afgan düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilme korkusu duymaları sebebiyle, emek sömürsüne dayalı insan ticareti mağduru olma potansiyeli yüksektir. Türkiye'de İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün (GİGM) kurulması ve operasyonel hale gelmesi sonrasında hem düzensiz göç hem de

insan ticareti ile mücadelenin hız kazandığı istatistiksel verilerden anlaşılmaktadır. İnsan ticareti ile mücadele konusunda gerekli yönetsel ve yasal değişiklikler yapılmıştır. Ancak göçmen sayısının artmasının insan ticareti mağduru olabilecek yabancı sayısını da artırdığı düşünüldüğünde konunun bütün boyutlarıyla kapsamlı olarak ele alınması gerektiği anlaşılabacaktır. Modern kölelik olarak da adlandırılan insan ticareti ile kapsamlı bir şekilde mücadele edebilmek için denetimlerin artırılması tek başına yeterli değildir. Bir yandan insan ticaretine neden olabilecek kaynakları kurutmak diğer taraftan göç sonucunda birlikte yaşamak durumunda olan yerleşik halde bulunan veya sonradan gelen herkesin insan ticareti konusundaki bilinç düzeyini artırmak gerekmektedir.

Bu çalışmada insan ticaretine konu olma potansiyeli bakımından Türkiye'ye gelen Afganistan uyruklu düzensiz göçmenler incelenmektedir. Bu amaçla ilk olarak Türkiye'de düzensiz göç ve Afganistan uyruklu düzensiz göçmenler ele alınmaktadır. İkinci olarak insan ticareti konusu ile insan ticaretinin bir türü olan emek sömürüsü ve düzensiz göç ilişkisi açıklanmaktadır. Son olarak ise Türkiye'nin insan ticareti ile mücadelesi ve insan ticaretine konu olma bakımından Türkiye'de bulunan Afgan düzensiz göçmenler üzerinde durulmaktadır. Çalışma gerçekleştirilirken konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. GİGM ve uluslararası kuruluşların istatistikî verilerinin analiz edilmesi ve anlamlandırılması yoluyla Türkiye'de bulunan Afganistan uyruklu düzensiz göçmenlerin insan ticareti mağduru olma potansiyeli açıklanmıştır.

Düzensiz Göç ve Afgan Düzensiz Göçmenler

Göç kavramı insanların bir yerden başka bir yere hareket etmesi anlamında kullanılmaktadır. Göçün uluslararası sınırların aşarak gerçekleştirilmesi ve sınırları ihlal edilen devletin iç hukuku gereği belirttiği şartları taşımamış olması ise düzensiz göç, yasa dışı göç veya kayıt dışı göç olarak adlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2016, s.110). Düzensiz göç hareketi sınırlar arasındaki geçişin yasal olmayan yöntemlerle sağlanması ile gerçekleşebileceği gibi yasal yollarla ülkeye giriş gerçekleştikten sonra o ülkede kalış hakkını devam ettirecek olanaklara sahip olunmaması veya kalış amacı dışında bir faaliyet gerçekleştirilmesi sonucu da ortaya çıkabilmektedir (Akçadağ,

2012). Dolayısıyla düzensiz göçmeni açıklarken sadece yasal giriş veya çıkış hükümlerini ihlal edenler ile sınırlı olmayan, daha geniş kapsamlı bir tanım ortaya konulması gerekmektedir. Uluslararası bir sınır geçilirken yasal olan göçmen ülkeye girdikten sonra da düzensiz göçmen haline gelebilmektedir. Bu çerçevede bir ülkeye giriş yaptıktan sonra orada kalabilmek amacıyla formalite evlilik veya iltica başvurusu yapılması da kişinin düzensiz göçmen olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir. Bir kısım düzensiz göçmen ise kaçakçılık yollarına başvurarak insan ticareti mağduru olabilmektedir. Bu sebeplerle belgesiz (*undocumented*) veya yetkisiz (*unauthorized*) göçmen olarak da adlandırılan düzensiz göçmenler ile sığınmacı, mülteci ve ekonomik göçmeni birbirinden ayırt etmek güçleşmiştir (Rittersberger-Tılıç, 2015, s.85).

Uluslararası Göç Örgütüne göre düzensiz göç sadece hedef ülke açısından yaşanan bir yasa dışılık durumu değildir. Aynı zamanda kaynak ve transit ülkelerin de düzenleme normları dışında gerçekleşen göç hareketidir. Gerekli pasaport veya seyahat belgesi alınmaksızın ülkeden çıkılması veya ülkeden ayrılmak için gerekli idari şartların yerine getirilmemesi kaynak ülke açısından düzensiz göçü ifade etmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Kaynak ülke ve hedef ülke arasında gerçekleşen düzensiz göç hareketinin üzerinden geçtiği ülkeler transit ülke olarak adlandırılmaktadır. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) düzensiz göçü Türkiye'ye giriş ve çıkış yapılırken yasal yollara başvurulmaması, Türkiye'de bulunuşun yasal yollarla sağlanmaması ve Türkiye'de izinsiz çalışılması olarak tanımlamaktadır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Yasa dışı göç kavramı ile yasa dışı göçmen kavramı anlam bakımından birbirinden ayıramaz. Göçmenlerin yasa dışı olmaları ile suçlu olmalarının aynı anlama geldiği, yasa dışı göçmenlerin yakalanarak yargılandığı, suçlu bulunduğu, gözaltına alındığı, hapse konulduğu veya sınır dışı edildiği ifade edilmektedir (Atasü Topcuoğlu, 2016, s.8). Oysa bu durum adli işlem ve idari işlem arasındaki temel farklılıkla açıklanabilmektedir. Uluslararası Göç Örgütüne göre gözetim altında tutma adli ve idari olmak üzere iki türdür. Adli bir suç işlenmesi halinde ilgili kişi adli (cezai) gözetim altına alınmaktadır. Diğer taraftan idari gözetimde kişiler daha çok

sınır dışı etme gibi bir işlemin gerçekleştirilmesini güvence altına alma amacıyla gözetim altına alınmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Dolayısıyla düzensiz göçmenlerin aynı zamanda adli bir suçlu gibi görülmesi sorunlu bir yaklaşımdır.

Bir ülkeye yasa dışı yollarla giriş yapan, orada yasa dışı olarak bulunan ve geçimini yasa dışı çalışma ile sağlayan kişilerin istismara en açık kişiler olduğu söylenebilir. Düzensiz göçmenler herhangi bir hak kaybı ya da sömürü ile karşı karşıya kaldıklarında sınır dışı edilme korkusu duymaları sebebiyle kendilerine koruma sağlayabilecek bir resmi kurumla veya kamu görevlileri ile temas kurmak istemezler. Dolayısıyla düzensiz göçmenlerin korumaya daha çok ihtiyacı olduğu ve eğitim, sağlık gibi temel haklardan yararlandırılmaları gerektiği kabul edilebilir. Başka bir görüşe göre ise düzensiz göçmenlere eğitim ve sağlık gibi temel hakları sunmak bir yandan potansiyel düzensiz göçmenlerin göçe isteklerini azaltma amacına hizmet edecek diğer taraftan işverenler için düzensiz göçmenleri daha cazip olmaktan çıkararak istismara dayalı çalışma ilişkilerinden uzaklaştıracaktır (Bartram, V. Poros ve Monforte, 2017, s.312,313).

Sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin Türkiye'yi Batı'ya ulaşmak için bir sıçrama tahtası olarak kullanmasının birçok nedeni vardır. En önemli husus benzersiz bir coğrafi konuma sahip olmasıdır. Tarihsel süreçte Türkiye her zaman Doğu ile Batı ve Kuzey ile Güney arasında bir köprü işlevi görmüştür. Türkiye doğusunda siyasi çatışmalar ve etnik bölünmeler yaşayan Kafkaslar, Irak ve İran gibi ülkelerle ortak bir sınırı paylaşmaktadır. Diğer tarafta ise Yunan adaları ve Avrupa Birliği çevresi yer almaktadır (Mannaert, 2003, s.5). Türkiye'ye yönelik göçler iş gücü bakımından değerlendirildiğinde göçe kaynaklık eden ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmişlik seviyesi, göçmenlerin yasal durumlarını ve içinde oldukları göç hareketinin türünü büyük oranda açıklamaktadır. Buna göre Türkiye'ye yönelik göç hareketleri ve göçmen türleri genel olarak üçe ayrılmaktadır. Gelişmiş ülke vatandaşları yasal olarak ülkeye giriş yaparak ve gerekli yasal çalışma ve oturma izinlerini alarak düzenli göçmen iş gücü grubunu oluşturmaktadır. İkinci olarak yasal gereklilikleri yerine getirmeden çalışma piyasasına katılanlar düzensiz göçmen iş gücü grubunu oluşturmaktadır. Üçüncü grup ülkelerindeki olumsuzluklardan kaçarak

Türkiye'ye gelen ve uluslararası korumaya gereksinim duyan sığınmacı ve mültecilerden oluşmaktadır (Kaya, 2015, s.17,18). Ancak bu sınıflandırmadaki grupların kesin çizgiler ile birbirinden ayıramayacağı ifade edilmelidir. Sözelimi yasal olmayan yollarla Türkiye'ye gelen bir düzensiz göçmen aynı zamanda iltica başvurusunda bulunabilir.

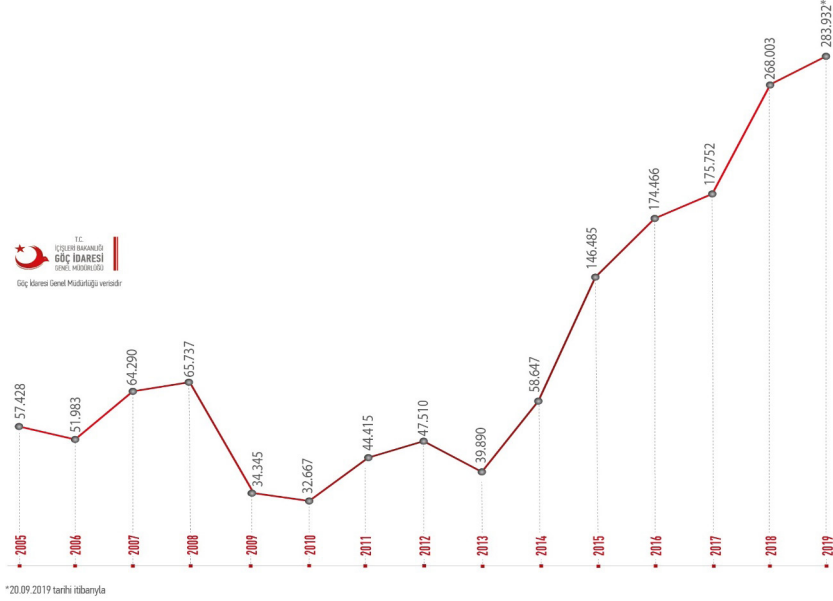
Türkiye'de düzensiz göçmen olarak bulunan yabancılar üç ayrı grupta değerlendirilmektedir. İlk grup Türkiye'yi Avrupa'ya veya görece gelişmiş Batı ülkelerine ulaşmak için geçiş ülkesi olarak görenlerden oluşmaktadır. İkinci grup düzensiz göçmenler yasal olmayan yollarla Türkiye'ye giriş yapan, Türkiye'de bulunan ve çalışanlardan oluşmaktadır. Son gruptaki düzensiz göçmenler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olup başvurusu olumsuz değerlendirilen yabancılardan ülkeyi terk etmeyenlerdir (İçduygu ve B. Aksel, 2012, s.21). Dolayısıyla Türkiye düzensiz göçmenlerin bir kısmı tarafından transit bir ülke diğer kısmı tarafından ise hedef ülke olarak görülmektedir. Türkiye'ye gelen Afgan düzensiz göçmenler ilk olarak Türkiye'yi gelişmiş Batı ülkelerine ulaşmak için bir aşama olarak görmüştür. Bunun yanında özellikle son yıllarda Türkiye'ye gelen ve enformel sektörde çeşitli biçimlerde çalışma piyasasına katılan Afgan düzensiz göçmenler Türkiye'de uzun süre kalmak istemekte ancak yasal olmayan yollarla giriş yapmış olmaları sebebiyle ikamet izni alamadıkları için uluslararası koruma başvurusu yapmaktadırlar.

GİGM tarafından yayınlanan 2005-2019 yılları arasını kapsayan Türkiye'nin düzensiz göç istatistikleri Grafik 1'de gösterilmiştir. Buna göre kolluk kuvvetleri tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayısı 2005 yılında 57.428 iken 2013 yılında 39.890'a gerilemiştir. Yakalanan düzensiz göçmen sayısı 2014 yılı ve sonrasında sürekli olarak artarak 2019 yılında 20.09.2019 tarihi itibarıyla 283.932'ye ulaşmıştır. Yılın geri kalanında da yakalamaların devam edeceği düşünüldüğünde son yıllarda yakalanan düzensiz göçmen sayısında önemli ve sürekli bir artış yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu artışın GİGM'nin kurularak faaliyete başladığı 2014 yılı ve sonrası gerçekleşmesinin iki önemli sebebi vardır. İlk olarak son yıllarda dünya genelinde düzensiz göç hareketlerinde yaşanan artış Türkiye'yi de etkilemektedir. İkinci sebep ise özel olarak göç yönetimi alanında görev yapmak ve uzmanlaşmak üzere kurulan GİGM'nin ve güvenlik güçlerinin düzensiz

İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği

göç ile mücadele konusundaki istikrarlı ve kararlı uygulamaları sonucunda tespit edilen düzensiz göçmen sayısının artırılmasıdır.

Grafik 1: Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı

Kaynak: GİGM.(2019a), “Düzensiz Göç”, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, 26.09.2019 tarihinde erişildi.

2018 yılında yakalanan düzensiz göçmenler uyruklarına göre incelendiğinde 100.841 düzensiz göçmen ile Afganistan ilk sırayı almıştır. 11.09.2019 tarihi itibarıyla düzensiz göçmenlerin uyruklara göre dağılımına bakıldığında 117.437 düzensiz göçmen ile Afganistan’ın ilk sırada olduğu, Pakistan’ın 43.204 ile ikinci sırada ve Suriye’nin 29.796 düzensiz göçmen ile üçüncü sırada olduğu görülmektedir (Düzensiz Göç, 2019). Söz konusu veriler ışığında Türkiye’de bulunan düzensiz göçmenlerin en büyük bölümünü Afganistan uyrukluların oluşturduğu ve ikinci sıradaki Pakistan uyruklu düzensiz göçmenlerin yaklaşık iki katı kadar Afganistan uyruklu düzensiz göçmen yakalandığı anlaşılmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (BMMYK) Küresel Eğilimler Raporu’nda belirtildiği üzere 32 yıldır Afganistan en çok mülteci üreten ülke olarak ilk sırada yer almaktadır. Ortalama her dört mülteciden biri Afganistan uyrukludur (Küresel Eğilimler Raporu, 2019). Türkiye’ye yönelen göç

hareketlerinde her bir kaynak ülkenin vatandaşı Türkiye'ye geliş amacını farklı olarak değerlendirmektedir. Genel olarak bu göçmenlerin çoğunluğu kendi ülkelerine dönmeden veya üçüncü bir ülkeye gitmeden önce Türkiye'de geçici kalma niyeti ile hareket etmektedir. Örneğin Burma uyruklu yabancıların çoğunluğu doğrudan Avrupa'ya gitmeyi amaçlarken çok az bir bölümü Türkiye'de geçici ya da kalıcı olarak kalma amacındadır. Afganistan uyruklu düzensiz göçmenlerin göç profiline bakıldığında doğrudan Avrupa'ya gitmek isteyen yabancılar ile Türkiye'de geçici veya kalıcı olarak yaşamak isteyenlerin arasındaki farkın daha az olduğu ifade edilmektedir (Çiçekli ve Demir, 2015, s.24).

İnsan Ticareti, Emek Sömürüsü ve Düzensiz Göç İlişkisi

Son yıllarda köleliğin ortadan kalkmış olduğuna dair yaygın bir düşünce hâkim olsa da uluslararası göçle birlikte yaygınlaşan insan ticareti (*human trafficking*) köleliğin yeni bir formu olarak değerlendirilmektedir. Toplumunu ekonomik, sosyal ve insani boyutlarıyla etkileyen insan ticareti, kişilerin çeşitli biçimlerde istismar edilerek temel hak ve hürriyetlerine ulaşmalarının engellenmesi ile ortaya çıkmaktadır. İnsan ticaretine konu olan kişi insan onuruna yakışmayacak muameleler ile karşılaşmaktadır. İnsan ticaretinde insan, alım satımına konu olan bir eşya gibi görülmektedir (Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu, 2009). Türkiye'nin de 13 Aralık 2000 tarihinde imzaladığı Palermo Protokolü'nde¹ tanımlanan haliyle insan ticareti,

Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir.

Bu tanımdan hareketle insan ticaretinin çok geniş kapsamlı bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. Burada hangi eylemin ya da hangi durumun insan ticareti olarak değerlendirilmesi gerektiği ve insan ticaretinin koşulları detaylı olarak açıklanmalıdır. Palermo Protokolü'ne göre istismar terimi ise "asgari olarak, başkalarının istismar edilmesini veya cinsel istismarın baş-

1 Birleşmiş Milletler Çerçevesinde 12-13 Aralık 2000 Tarihlerinde Palermo'da Düzenlenen Konferansta Kabul Edilen "Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol", Madde 3(a).

ka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını” içermektedir. Yine Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi’nde Palermo Protokolü’nde yer alan insan ticareti tanımı aynen kabul edilmiştir.

İnsan ticareti ile ilgili temel kavramlardan mağdur; insan ticareti faaliyeti sebebiyle zarar, baskı veya kötü muamele gören kişidir. Tacir ise aldatma ve zorlama gibi çeşitli sömürü vasıtalarıyla mağduru sömürerek çıkar elde eden kişiyi ifade eder. İnsan ticaretinin ortaya çıkmasındaki ana unsurlardan biri olan angaje etme, üç farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki mağdurların güç kullanarak zorla (cebir) kaçırılmasıdır. Kısmen kandırmaya dayalı angaje etme durumunda mağdurlar belirli bir faaliyette istihdam edileceklerini bilmekte iken hangi şartlar altında çalışacakları hakkında bilgi sahibi değildir. Son durumda mağdurlar gelir elde etme ve iş sahibi olma gibi beklentileri kullanarak asıl hedeflerine ulaşmak isteyen tacirler tarafından tamamen kandırılmaktadır (Barbaros, 2014, s.2,3). Çağdaş kölelik olarak da adlandırılan insan ticareti suçunda insan ticaretine konu olan mağdurların cebir altında olmaları veya gerçek dışı birtakım vaatler, olaylar ve kişiler ile inandırılmaları söz konusudur. Mağdur ile mağduru çalıştırarak haksız kazanç elde eden tacirler arasındaki ilişki gönüllülük esasına bağlı olmayıp baskı ile sağlanmaktadır (Adıgüzel, 2016, s.118). Çıkar elde etmek için mağdurlar tehdit, cebir, hile, aldatma ve çaresizliklerinden yararlanma yoluyla zorla çalıştırılmakta, fuhşa zorlanmakta veya esaret altında bırakılmaktadır. Birçok çeşidi olan insan ticaretinin en yaygın türü mağdurların cinsel istismar yoluyla zorla çalıştırılmasıdır. İkinci yaygın insan ticareti türü ise zorla çalıştırılmadır. Zorla çalıştırmada fiziksel tehdit, psikolojik zorlama, kanunların kötüye kullanılması veya yorumlanması gibi yollara başvurulmaktadır (Güvenlik Terimleri Sözlüğü, 2017). İnsan ticaretinde mağduru veya tacirin yabancı uyruklu olması veya uluslararası sınırların aşılması zorunluluğu yoktur. Tanımı itibarıyla ülke içindeki vatandaşlar arasında da gerçekleşebilmektedir. Ancak düzensiz göçmen durumunda olan yabancılar yasal olmayan bir biçimde başka bir ülkede buldukları için sınır dışı edilme korkusu duymakta ve bu sebeple kanunların kötüye kullanılması veya yorumlanması yoluyla psikolojik zorlamaya maruz bırakılabilmektedir. Düzensiz göçmen

çalıştırarak sosyal yükümlülüklerden kurtulmak ve ucuz emek elde etmek isteyen işverenlerin kanunlara aykırı olarak işçi çalıştıran bir işveren olmaları ile insan ticareti suçunun faili olmaları arasında oldukça ince ve saydam bir çizgi bulunmaktadır.

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı göçe olanak sağlayan ve genellikle ekonomik getirisi olan yasa dışı faaliyetleri sembolize etmektedir. Ancak insan ticareti ile göçmen kaçakçılığı arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Göçmen kaçakçıları kaçak ya da belgesiz göçmenlerin sınırları aşmalarını sağlarken, insan tacirleri kendi çıkarları için göçmenlere bir nesne gibi davranmakta ve göçmenlere yönelik aldatma ve zorlamayı kapsayan faaliyetlerde bulunmaktadır (Bartram vd., 2017, s.173). Göçmen kaçakçılığında kaçakçılar ile göçmen arasındaki ilişki sınırın yasa dışı yollarla geçilmesi ile sona ermektedir. İnsan ticaretinde ise mağdur ile tacir arasındaki sömürüye dayalı ilişki mağdurun rızası dışında devam etmektedir. İnsan ticareti suçu kişilere karşı işlenmekte ve ağır insan hakları ihlallerine neden olmakta iken göçmen kaçakçılığı göçmenin de rızası veya iradesi ile devlete karşı işlenen bir suçtur. İnsan ticareti belirli bir ülke sınırları içerisinde gerçekleşebileceği gibi mağdurların iradeleri dışında başka bir ülkeye götürülmeleri ile de gerçekleşebilmekte iken göçmen kaçakçılığı her zaman sınır aşarak gerçekleştirilmektedir (Adıgüzel, 2016, s.118). Göçmen kaçakçılığında insan ticaretinden farklı olarak zorlama, sömürü veya insan haklarının ihlal edilmesi söz konusu değildir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

Sömürü (*exploitation*) genel anlamda bir şeyden ya da bir kişiden çıkar sağlanmasıdır. Özellikle kişinin kendi çıkarları için başka bir kişiden fayda sağlamayı hedefleyen davranışı olarak tanımlanmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Sömürü faydalanılan kişinin rızası dışında veya iradesini göz ardı ederek gerçekleştirilmektedir. Kişisel mahremiyetleri ve temel insan hakları ihlal edilen kişi fiziksel, psikolojik ve duygusal açıdan zarar görmektedir. Cinsel istismar, zorla çalıştırma ve kölelik benzeri uygulamalar birer sömürü örneğidir. Zorla çalıştırma kişilerin ücret almadan çalıştırılması veya kişinin çaresizliği ve kimsesizliğinden faydalanarak az bir ücret karşılığında çalıştırılması olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir (Barbaros, 2014, s.3,4). Dolayısıyla zorla çalıştırmanın

aynı zamanda emek sömürsü olduğu ifade edilebilir. Kişi içinde bulunduğu koşullardan faydalanılarak iradesi veya rızası dışında çalıştırılmaktadır. Modern köleliğin bir türü olarak da nitelendirilen emek sömürsünü engellemek, insan ticareti mağdurunun çaresizliğinden yararlanarak rızası ile gerçekleştirilmesi sebebiyle oldukça güçtür. Emek sömürsüne uğrayan mağdurlar şartlar ne olursa olsun çalışmaya razıdır. Yerli işçilerin çalıştırmayacağı kadar düşük ücretler karşılığında, iş güvenliğine ihtiyaç duyulmayan ortamlarda çok fazla mesai yapmaya zorlanarak çalıştırılmaktadırlar (Sayın, 2018, s.87).

Düzensiz veya kaçak göçmenler üzerine suç, kaçakçılık rotaları veya gündelik yaşam pratikleri gibi birçok farklı alanda araştırma yapılmaktadır. Buna karşılık göçmen çalıştıran işveren ve işyerleri, göçmenlerin yasa dışı şekilde çalıştırıldığı sektörler ve yasa dışı göçmen emeği kullanımının bu sektörlerdeki yeri üzerine yapılmış araştırma sayısı pek fazla değildir (Atasü Topcuoğlu, 2016, s.16). Düzensiz çalışma durumu her zaman olmasa da sıklıkla düzensiz göçmen olma durumu ile ilişkilendirilir. Düzensiz emek göçünün en kötü biçiminin aynı zamanda insan ticaretinin bir bölümünü oluşturduğu ifade edilmektedir (Rittersberger-Tılıç, 2015, s.90). Buradan hareketle düzensiz göçmenlerin emek sömürsüne dayalı olarak insan ticareti mağduru olma olasılıklarının diğer göçmenlere göre daha yüksek olduğu ileri sürülebilir. Bazı ülkeler özellikle tarım ve inşaat sektörlerinde işvereni sosyal yükümlülüklerden ve göçmeni koruyan giderlerden kurtarmak için düzensiz göç hareketlerini görmezden gelmektedir (Abadan Unat, 2006, s.351).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi tarafından hazırlanan 2018 Küresel İnsan Ticareti Raporu'nda 2016 yılında dünya genelinde insan ticareti mağduriyeti yaşanan ülke sayısı 97, insan ticareti mağduru sayısı yaklaşık 25.000, ülke başına ortalama mağdur sayısı ise 254 olarak belirtilmiştir. Ülke başına ortalama mağdur ve toplam mağdur sayıları 2003-2016 yılları arasında tespit edilmiş en yüksek sayılardır. İnsan ticareti mağduriyetinin sebeplerine bakıldığında rapora göre %59'luk bir oran ile cinsel sömürü ilk sırada yer almaktadır. Zorla çalıştırma ise %34'lük oran ile cinsel sömürüyü takip etmektedir. Geriye kalan %7'lik dilimi ise farklı nedenlerle insan ticareti mağduru olanlar oluşturmaktadır. Cinsel sömürü

nedeniyle insan ticaretinin en büyük mağduru kadınlar, zorla çalıştırılma nedeniyle insan ticaretinin en büyük mağduru yetişkin erkeklerdir. Zorla çalıştırılma sebebiyle insan ticaretine maruz kalanların ise %55'ini yetişkin erkekler oluştururken, %20'sini kadınlar, %15'ini kız çocukları ve %10'unu erkek çocukları oluşturmaktadır (Global Report on Trafficking Persons, 2018). Dünya genelinde insan ticaretinin toplam %93'lük bir oran ile büyük bir çoğunluğunun cinsel sömürü ve zorla çalıştırma şeklinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. İnsan ticareti ile mücadele çalışmalarının artırılması ve güçlendirilmesiyle tespit edilen mağdur sayılarının artacağı ve türlere göre dağılımın değişebileceği ifade edilebilir. Teoride oldukça kolay ve açık bir biçimde tanımlanabilen cinsel sömürü ve zorla çalıştırmanın fiili durumda tespit edilmesinin güçlüğü düşünüldüğünde insan ticareti ile mücadele çalışmalarının zorluğu ve önemi anlaşılacaktır.

Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadele ve Afgan Düzensiz Göçmenler

Türkiye kadın, erkek ve çocukların cinsel sömürü ve iş gücü sömürsüne dayalı insan ticaretinde hedef ve transit ülke olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanında Türkiye'nin daha düşük seviyelerde de olsa söz konusu suçlar için bir kaynak ülke olduğu ileri sürülmektedir (Avrupa Komisyonu 2019 Türkiye Raporu, s.49). Palermo Protokolü taraf devletleri kendi ceza kanunlarında insan ticaretini bir suç olarak kabul etmeleri yükümlülüğüne tabi tutmuştur. Palermo Protokolü'ne uygun olarak Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde insan ticareti eylemleri suç olarak kabul edilmiştir. Buna göre (Türk Ceza Kanunu, 2004),

Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası verilir.

İnsan ticaretinde mağdur durumunda olan kişilerin birçoğu mağduriyetlerinin farkında olamamaktadır. Bu sebeple yetkili makamların tespit çalışmaları oldukça önemlidir. Türkiye’de 17.03.2016 tarihinde

yürürlüğe giren İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik, mağdur tespitine dair iş ve işlemler ile insan ticareti ile mücadelede takip edilecek diğer usulleri belirlemiştir. Buna göre insan ticareti suçundan mağdur olduğunu beyan eden veya bu durumdan haberi olanlar tarafından yazılı, sözlü veya elektronik olarak YİMER 157 (Yabancılar İletişim Merkezi-157 İnsan Ticareti Mağdurları Acil Yardım Hattı)² acil yardım ve ihbar hattına, Cumhuriyet Başsavcılıklarına veya kolluk birimlerine ihbar edilir. YİMER 157 hattında, İl Göç İdaresi Müdürlüklerine veya GİGM'ye yapılan ihbar ve şikâyetler derhal Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa bildirilir (Türkiye İnsan Ticareti İle Mücadele Yıllık Raporu, 2017). YİMER 157 hattının düzensiz göçlerin analiz edilmesi için bir laboratuvar gibi düşünülebileceğini belirten YİMER 157 personeli, zaten fazlasıyla sağlıksız ve zor koşullarda çalışan ve çalışma izni bulunmayan göçmen işçilerden işverenler tarafından sömürüldüklerini belirten çağrılar alındığını ifade etmektedir (Rittersberger-Tılıç, s.90-91).

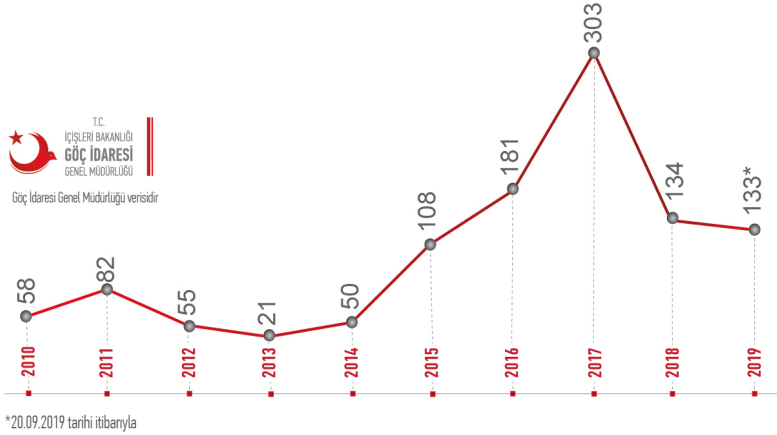
İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre, İl Göç İdaresi Müdürlüğünde görevli uzman personel tarafından ihbar edilen muhtemel insan ticareti mağdurları ile mülakat gerçekleştirilir. Mülakat neticesinde ilgili yabancıнын mağdur olduğuna karar verilmesi halinde ilk olarak mağdurun barınma, güvenlik, sağlık, psikolojik, sosyal ve hukuki destek gibi ihtiyaçlarının karşılanacağı mağdur destek programı uygulanır. Mağdur destek programından yararlanmak istemediğini bildiren mağdurların, gönüllü ve güvenli geri dönüş programından yararlandırılarak kendi ülkesine veya gitmek istediği üçüncü bir ülkeye güvenli bir şekilde çıkışları sağlanır. Bütün bu süreçlerde söz konusu yabancıнын yasal olmayan yollarla Türkiye'ye giriş yapmış olması veya yasal kalış hakkının sona ermiş olması ihtimali bulunmaktadır. Bu kapsamda 6458 sayılı YUKK ile düzenlenen ikamet izinlerinden biri de insan ticareti mağduru ikamet iznidir. YUKK'ye göre "İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce

² YİMER 157 hattının iki temel işlevi vardır. İlk işlevi yabancıların vize, ikamet izni, uluslararası koruma ve geçici koruma gibi alanlardaki sorularını yanıtlamaktır. İkinci olarak ise insan ticareti ve göçmen kaçakçılığında ihbar hattı olarak kullanılmaktadır.

otuz gün süreli ikamet izni verilir. Bu ikamet izinlerinde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.” Buradan hareketle yetkili birimlerin insan ticaretinden haberdar olması durumunda izlenecek usullerin yasal ve yönetsel çerçevesinin belirlendiği anlaşılmaktadır. Ancak tespit edilebilen insan ticareti mağduru sayısını artırabilmek için ihbarların ve denetimlerin artırılması ve kayıt dışı olarak ülkede bulunan yabancıların kayıt altına alınma çalışmalarının hızlandırılması gerekmektedir.

GİGM tarafından yayınlanan 2010-2019 yılları arasında tespit edilen insan ticareti mağduru sayısı Grafik 2’de gösterilmiştir. Buna göre 2010-2014 yılları arasında tespit edilen mağdur sayısının inişli çıkışlı bir seyir izlemekle birlikte 2015 ve sonrasında göre düşük olduğu ifade edilebilir. 2017 yılında zirveye ulaşan mağdur sayısı 303 olarak tespit edilmiştir. 2018 yılında 134 olarak tespit edilen mağdur sayısı 2019 yılında 20.09.2019 tarihi itibarıyla 133 olarak belirlenmiştir.

Grafik 2: Yıllara Göre İnsan Ticareti Mağduru Sayısı

Kaynak: GİGM.(2019b), “İnsan Ticareti ile Mücadele”, <https://www.goc.gov.tr/insan-ticareti-ile-mucadele-istatistik>, 25.09.2019 tarihinde erişildi.

2018 Küresel İnsan Ticareti Raporu’nda son yıllarda Batı ve Güney Avrupa’da tespit edilen Doğu Avrupa ve Orta Asyalı insan ticareti mağduru sayısında artış yaşandığı, bir kısım Doğu Avrupa ve Orta Asyalı mağdurla-

*İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından
Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği*

rın ise çoğunlukla Türkiye’de rapor edildiği belirtilmektedir. Aynı raporda 2003-2016 yılları arasında dünya genelinde tespit edilen toplam insan ticareti mağduru sayısının ülke başına ortalaması yer almaktadır. Buna göre 2010 yılında ülke başına ortalama 150 insan ticareti mağduru tespit edilmiştir. Bu sayı yıldan yıla artarak 2011 yılında 170, 2012 yılında 179 ve 2013 yılına gelindiğinde ise 216’ya ulaşmıştır. 2014 yılı ve sonrasında ise dünya genelinde ülke başına tespit edilen ortalama insan ticareti mağduru sayısı sürekli artarak 2016 yılında 254’e ulaşmıştır (Global Report on Trafficking Persons, 2018, s.7). 2010-2014 yılları arasında Türkiye’de tespit edilen insan ticareti mağduru sayıları ise Grafik 2’den anlaşılacağı gibi 21 ile 82 arasında değişmektedir. Dolayısıyla söz konusu yıllarda dünya ortalamasının gerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. GİGM’nin operasyonel hale geldiği 2014 yılı sonrasında Türkiye’nin insan ticareti ile mücadelede durum önemli ölçüde değişmiştir. 2015 yılında 108, 2016 yılında 181 ve 2017 yılında ise 303 insan ticareti mağduru ile 2016 yılındaki ülke başına ortalama insan ticareti mağduru sayısının üzerine çıkmıştır. Dolayısıyla GİGM’nin kuruluşundan sonra insan ticareti ile mücadelenin belirli bir ivme kazanarak hızlandığı anlaşılmaktadır. Tespit edilen insan ticareti mağduru sayısı ve bu sayıdaki değişiklikler insan ticareti ile mücadelenin başarısını ortaya koymaktadır.

Tablo 1’de Türkiye’de 2014-2017 yıllarında tespit edilen insan ticareti mağdurlarının istismar şekillerine göre dağılımı gösterilmektedir. Buna göre 2014 ve 2017 yılları arasında tüm istismar türlerinde tespit edilen mağdur sayısı artmıştır. Tespit edilen toplam 642 mağdurun yaklaşık %72’lik bir bölümüne karşılık gelen 460’ı cinsel istismara maruz kalmıştır. İkinci olarak iş gücü istismarı veya emek sömürsüne dayalı gerçekleşen insan ticaretinde ise mağdur sayısı yaklaşık %17’lik bir oran ile 108 olarak tespit edilmiştir. Buradan hareketle dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de en yaygın insan ticareti türünün cinsel istismar olduğu, ikinci yaygın türün ise iş gücü istismarı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: İnsan Ticareti Mağdurlarının İstismar Şekilleri (2014-2017)

Yıl	Cinsel İstismar	İş Gücü İstismarı	Zorla Dilendirme	Toplam
Toplam	460	108	74	642
2014	43	7	-	50
2015	88	19	1	108
2016	143	30	8	181
2017	186	52	65	303

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı “ 2017 Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu” Yayın No:49 Şubat 2018 s.68.

Tablo 2’de insan ticareti mağdurlarının uyruk bazında istismar şekilleri gösterilmektedir. 2017 yılı itibarıyla zorla dilendirme yoluyla insan ticareti mağduru olanların tümü Suriye uyruklu yabancılardan oluşmaktadır. 2011 yılı ve sonrasında yaşanan iç savaş sebebiyle Türkiye’ye gelen ve Türkiye’de bulunan Suriyeli sayısı³ düşünüldüğünde Suriyeli mağdurların tespit edilenler arasında sayısal olarak ilk sırada olması daha iyi anlaşılacaktır. Cinsel istismara maruz kalan mağdurlar ağırlıklı olarak Kırgızistan ve Özbekistan gibi Orta Asya ülkelerinden ve Suriye’den Türkiye’ye gelen yabancılardan oluşmaktadır.

Tablo 2: İnsan Ticareti Mağdurlarının Uyruk Bazında İstismar Şekilleri (2014-2017)

Uyruk	Cinsel İstismar	İş Gücü İstismarı	Zorla Dilendirme	Toplam
Toplam	460	108	74	642
Suriye	54	7	74	135
Kırgızistan	98	-	-	98
Özbekistan	76	2	-	78
Fas	25	18	-	43
Afganistan	-	43	-	43
Moldova	37	-	-	37
Ukrayna	28	3	-	31
Rusya	26	-	-	26

3 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019c) istatistiklerine göre Türkiye’de 26.09.2019 tarihi itibarıyla geçici koruma kapsamında kayıt altına alınmış 3.667.435 Suriyeli yabancı bulunmaktadır.

*İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından
Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği*

Azerbaycan	20	1	-	21
Türkmenistan	16	-	-	16
Diğer	80	34	-	114

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı “2017 Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu” Yayın No:49 Şubat 2018 s.68.

İş gücü istismarı mağdurlarının büyük çoğunluğunun Afganistan ve Fas uyruklu yabancılardan oluştuğu görülmektedir. Fas uyruklu 25 mağdurun cinsel istismara, 18 mağdurun ise iş gücü istismarına uğradığı tespit edilmiştir. 2017 yılında tespit edilen 43 Afganistan uyruklu insan ticareti mağdurunun ise tümü iş gücü istismarına veya başka bir ifade ile emek sömürsüne maruz kalmıştır. Dolayısıyla Afganistan uyruklu yabancılardan emek sömürsü veya iş gücü istismarı ile öne çıktığı anlaşılmaktadır. Türkiye’de 2018 ve 2019 yıllarında yakalanan düzensiz göçmenlerin en büyük bölümünün Afganistan uyruklu yabancılardan oluştuğu ve düzensiz göçmenlerin herhangi bir istismara maruz kaldıklarında sınır dışı edilmekten korkmaları sebebiyle yetkililerden koruma talep etmekten çekindikleri yukarıda ifade edilmiştir. Buradan hareketle Türkiye özelinde iş gücü istismarına maruz kalarak insan ticareti mağduru olan Afganistan uyruklu yabancılardan büyük çoğunluğunun düzensiz göçmenlerden oluştuğu ileri sürülebilir. Hatta koruma talep edemeyen veya üçüncü kişiler tarafından henüz yetkili makamlara bildirilmemiş iş gücü istismarına dayalı Afgan insan ticareti mağdurlarının bulunabileceği söylenebilir.

Düzensiz göçmenlerin insan ticareti mağduru olmasına engel olabilmek için düzensiz göçle mücadele çalışmalarını güçlendirmek gerekmektedir. Kayıt altına alınamamış her yabancının çeşitli biçimlerde insan ticareti mağduru olma olasılığı yüksektir. Her devlet sınırlarını güvence altına almak için ulusal mevzuatınca gerekli düzenlemeler yapmaktadır. Bu kapsamda YUKK’nin dördüncü bölümünün “Sınır dışı etme kararı alınacaklar” başlıklı 54. maddesinde hangi yabancılar hakkında sınır dışı kararı alınacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre “Türkiye’ye yasal giriş veya Türkiye’den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler”, “Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler” ve “Türkiye’ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar” gibi düzen-

siz göçmen olarak nitelendirilebilecek yabancılar hakkında sınır dışı kararı alınacaktır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Düzensiz göçle mücadele devletin ulusal sınırlarını ve bu sınırlar içerisinde kamu düzeni ve kamu güvenliğini koruma amacını taşımaktadır. Ancak her düzensiz göçmen hakkında sınır dışı kararı alınması gerektiği şeklindeki bir yaklaşım da doğru kabul edilemez.

Yasal veya yasal olmayan yollarla Türkiye'ye gelen düzenli ve düzensiz göçmenlerden 1951 Cenevre Sözleşmesi ve YUKK'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları taşıyanlar, sığınmacı olarak uluslararası koruma kapsamında değerlendirilebilecektir. Uluslararası koruma talebi bulunan ve gerekli şartları taşıyan düzensiz göçmenler bir yandan ülkelerinde maruz kalacakları zulümden korunmuş olacak diğer taraftan kayıt altına alınacakları için Türkiye'de istismara maruz kaldıklarında yetkili makamlara başvurmaktan çekinmeyecektir. Bu durum kişinin hak ve yükümlülüklerini, Türkiye'de kalış süresini ve kişiye sunulacak hizmetleri doğrudan etkilemektedir. YUKK'nin 65. maddesine göre "Makul bir süre içinde valiliklere kendiliğinden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar hakkında; yasa dışı girişlerinin veya kalışlarının geçerli nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye'ye yasal giriş şartlarını ihlal etmek veya Türkiye'de yasal şekilde bulunmaktan dolayı cezai işlem yapılmaz." Kanun'un 62. maddesine göre (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013),

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir.

Tablo 3: 2015, 2016 ve 2018 Yıllarında Yapılan Uluslararası Koruma Başvuruları

	2015 Yılı		2016 Yılı		2018 Yılı	
	Yüzelik Dilim (%)	Sayı	Yüzelik Dilim (%)	Sayı	Yüzelik Dilim (%)	Sayı
İrak	% 65,64	42.162	% 47,64	31.523	% 59,47	68.117
Afganistan	% 17,75	11.405	% 32,41	21.445	% 33,04	37.854
İran	% 13,27	8.527	% 16,88	11.172	% 4,39	5.036
Diğer	% 3,32	2.138	% 3,06	2.027	% 3,08	3.530
Toplam	% 100	64.232	% 100	66.167	% 100	114.537

NOT: Bu tablo Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 2016 Türkiye Göç Raporu ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2019d). https://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararasi-koruma_363_378_4712 internet adresinin 12.07.2019 tarihli verilerinden uyarlanmıştır.

Tablo 3’de uyruklarına göre Türkiye’de 2015, 2016 ve 2018 yıllarında uluslararası koruma başvurusu yapan kişilerin sayıları ve oranları yaklaşık olarak gösterilmektedir. Buna göre her üç yılda da Irak uyruklu sığınmacılar ilk sırada yer alırken Afganistan ikinci sırada yer almaktadır. BMMYK verileri incelendiğinde ise Türkiye’de kayıt altına alınmış sığınmacıların sayısı 10 Eylül 2018 itibarıyla 368.230’a ulaşırken bunların %46’sının Afganistan, %39’unun Irak ve %15’inin de diğer ülke vatandaşlarından oluştuğu görülmektedir (Türkiye: Kilit Veriler ve Sayılar, 2019). Buradan anlaşıldığı gibi GİGM verileri ile BMMYK verileri arasında önemli bir farklılık bulunmaktadır. Bmmyk’ye başvuran sığınmacılarda sayısal çoğunluk olarak ilk sırada Afganistan uyruklu, ikinci sırada Irak uyruklular yer alırken GİGM kayıtlarında ilk sırada Irak, ikinci sırada Afganistan uyruklu yabancılar yer almaktadır. Tablo 3’teki oranlar ve sayılar arasındaki farklar incelendiğinde böyle bir farklılığın küçük sapmalardan kaynaklanmadığı açıkça ifade edilebilir. Türkiye’de bulunan Afganistan uyruklu kişilerin önemli bir bölümünün Bmmyk’ye sığınma başvurusu yaptığı ancak bulunduğu ildeki İl Göç İdaresi Müdürlüğüne giderek uluslararası koruma başvurusu yapmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum ise Afganistan uyruklu yabancıların önemli bir bölümünün kayıt dışı olarak Türkiye’de bulunduğunu göstermektedir.

Kayıt altına alınmamış Afganistan uyruklu yabancılar bir şekilde çalışma piyasasına katılarak insan ticareti mağduru olma olasılığı yüksek olan düzensiz/izinsiz göçmen iş gücünü oluşturmaktadır. Diğer taraftan uluslararası koruma kapsamındaki yabancıların iş gücü piyasasına katılmalarına ilişkin usul ve esaslar “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik” ile düzenlenmiştir. Yönetmeliğe göre statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci ve ikincil koruma statüsü verilen kişiler statü almalarından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilmektedir. Mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde çalışacak uluslararası koruma başvuru ve şartlı mülteci statü sahipleri çalışma izni almaktan muaf tutulmuştur. Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvuruları uluslararası koruma başvuru tarihinden itibaren altı ay sonra yapılabilmektedir (Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik, 2016). Türkiye’de Afganistan uyruklu yabancıların uluslararası koruma başvuruları kayıt altına alınarak çalışma izni muafiyeti kapsamına alınmaları insan ticareti ile mücadele bakımından oldukça önemli bir konudur. Yine söz konusu Afganistan uyruklu düzensiz göçmenlerden Bm-myk’ye sığınma başvurusu olanların kayıt altına alınmalarını hızlandırmak amacıyla çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvurusu yapılabilmesi için gerekli olan altı aylık sürenin kısaltılmasının faydalı olacağı ileri sürülebilir.

Sonuç

Son yıllarda dünya genelinde düzensiz göç hareketlerinde artış yaşanmaktadır. Yasal olmayan yollarla bir ülkeye giriş yaparak orada bulunan düzensiz göçmenler, devletler tarafından istenmeyen göçmen türlerinin başında gelmektedir. Düzensiz göç konusuna ve düzensiz göçmenlere çoğunlukla güvenlik ve kamu düzeni eksenli bir bakış açısıyla yaklaşılmaktadır. Oysa düzensiz göçmenleri adli bir suçlu gibi görmek doğru değildir. Fiili durumda bir düzensiz göçmen, aynı zamanda uluslararası koruma arayan bir sığınmacı olabilmektedir. Kayıt dışı olarak başka bir ülkede bulunan ve izinsiz olarak çalışan düzensiz göçmenler, durumlarının tespit edilmesinden ve sınır dışı edilmelerinden endişe duyarlar. Herhangi bir baskı ve istismara maruz kaldıklarında yetkililerden koruma talep etmekten çekinebilmek-

tedirler. Bu nedenlerle düzensiz göçmenlerin aynı zamanda insan ticareti mağduru olma olasılığı yüksektir. Ülkelerinden ayrılarak uzun ve zorlu göç yolunu geçen düzensiz göçmenlerin belirlenen rotayı geçebilmeleri için göçmen kaçakçılara da para verdikleri düşünüldüğünde, çaresizlik ile düşük ücrete razı olarak çalışmaya başlayacakları öngörülebilecek bir durumdur. Düşük ücret ile sömürülen mağdurların durumlarından şikâyetçi olmaması, insan ticareti mağduru oldukları gerçeğini değiştirmemekle birlikte mağduriyetlerinin resmi makamlar tarafından tespit edilmesini zorlaştırmaktadır. Çoğu zaman zor ve tercih edilmeyen işlerde çalışıyor olmaları bazı ülkeler tarafından düzensiz göçmenlerin göz ardı edilmelerine sebep olmakta ve istismar edilmelerinin önünü açmaktadır.

Modern kölelik olarak adlandırılan insan ticareti; kişilerin aldatılması, çaresizliklerinden yararlanılması, tehdit edilmesi ve psikolojik baskı altında tutulması yollarıyla istismar edilmesidir. 2018 Küresel İnsan Ticareti Raporu'na göre 2016 yılında dünya genelinde 97 ülkede yaklaşık olarak 25.000 insan ticareti mağduru tespit edilmiştir. Dünya'da ve Türkiye'de insan ticaretinin büyük çoğunluğu cinsel sömürü şeklinde gerçekleşmektedir. İkinci yaygın insan ticareti türü ise zorla çalıştırma, iş gücü istismarı veya emek sömürüsü olarak adlandırılmaktadır. Cinsel sömürü, zorla çalıştırma ve diğer insan ticareti türlerinin fiili durumda kolayca tespit edilebilmesi her zaman mümkün olamamaktadır. İnsan ticaretinde mağdura yönelik tehdit ve baskıların ortaya çıkarılamaması ve yeterli koruma sağlanamaması, mağdurun maruz kaldığı sömürüyü açıklamasının önünde engel oluşturacaktır. İnsan ticareti için alınacak önemlerin doğrudan düzensiz göç ile mücadele çalışmalarına etki edeceği açık bir şekilde ifade edilebilir. Bu durum düzensiz göç ile mücadele çalışmalarının insan ticaretini azaltacağı şeklinde tersinden de okunabilir. Sonuç olarak kayıt dışılık ile mücadele edilmesi, hem düzensiz göç hem de insan ticareti ile mücadele edilmesi anlamına gelecektir. Kayıt altına alınan her göçmen insan tacirlerinin tehdidine karşı sığınacakları resmi bir kurumun varlığından haberdar olacak ve istismara maruz kaldığında yetkililere başvurmadan çekinmeyecektir.

Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayısı her geçen yıl artış göstermektedir. Güncel veriler incelendiğinde tespit edilen düzensiz göç-

menler içerisinde Afganistan uyruklu yabancıların çoğunluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu Afgan düzensiz göçmenler, Türkiye'deki ekonomik ve sosyal şartların Afganistan'a göre iyi durumda olması ve Avrupa ülkelerine ulaşmanın güçleşmesi nedenleriyle Türkiye'yi hedef ülke olarak görmeye başlamıştır. GİGM'ye operasyonel hale geldiği 2014 yılı sonrasında bir yandan yakalanan düzensiz göçmenlerin diğer taraftan tespit edilen insan ticareti mağdurlarının önemli oranda artmış olması, GİGM'ye düzensiz göç ve insan ticareti ile mücadelesindeki başarısını ortaya koymaktadır. 2017 yılı itibarıyla Türkiye'de tespit edilen 43 Afganistan uyruklu insan ticareti mağdurunun tamamı iş gücü istismarına maruz kalmıştır. Buradan hareketle Türkiye'de bulunan Afganistan uyruklu göçmenlerin iş gücü istismarına dayalı insan ticareti mağduru olma olasılığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. 2018 yılı itibarıyla Türkiye'de BMMYK ve GİGM tarafından kayıt altına alınan uluslararası koruma başvuruları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde GİGM'ye iltica başvurusu yapan Afganistan uyruklu yabancı sayısının Bmmyk'ye başvuru yapanlara göre önemli oranda az olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kayıt dışı olarak Türkiye'de bulunduğu anlaşılan Afganistan uyruklu yabancıların kayıt altına alınabilmesi için gerekli denetimler yapılmalıdır. Bunun yanında uluslararası koruma başvuru veya statü sahibi kişilerin çalışma izi veya çalışma izni muafiyeti alabilmeleri için gerekli sürenin kaldırılması veya kısaltılması ya da buna benzer düzensiz göçmenleri kayıt altında olmaya teşvik edecek diğer uygulamaların gerçekleştirilmesi düzensiz göç ve insan ticareti ile mücadele bakımından oldukça faydalı olacaktır.

Kaynakça

AB Genişleme Politikasına İlişkin 2019 Bilgilendirmesi 2019 Türkiye Raporu. (2019). Erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2019_trkiye_raporu-_tr.pdf (15.09.2019).

Abadan-Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel yayıncılık.

Akçadağ, E. (2012). *Yasa Dışı Göç ve Türkiye*. Araştırma Raporu. Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi. İstanbul.

Atasü-Topcuoğlu, R. (2016). Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama. *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 34, s. 1-20.

Barbaros, H. (2014). İnsan Ticareti: Temel Kavramlar. İnsan Ticareti Mağdurlarıyla Sosyal Hizmet. İçinde (s. 1-6). Antalya: Aile Danışmanları Derneği.

Bartram, D., V. Poros, M. ve Monforte P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Çev. İtir Atabeyoğlu Tuncay. Ankara: Hece Yayınları.

Çiçekli, B. ve Demir, O. Ö. (2015). Türkiye'nin Düzensiz Göçle ve Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele Alanındaki Deneyimi. *Türkiye'nin Avrupa Birliği Katılım Süreci Bağlamında Düzensiz Göçle Mücadele Konferansı 15 Kasım 2013*. İçinde (s. 11-26). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2017). *2016 Türkiye Göç Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

(2018). *2017 Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.

(2019a). Düzensiz Göç. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (25.09.2019).

(2019b) İnsan Ticareti İle Mücadele. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/insan-ticareti-ile-mucadele-istatistik> (25.09.2019).

(2019c). Geçici Koruma. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-ko>

ruma5638 (03.10.2019).

(2019d) Uluslararası Koruma. Erişim adresi: https://www.goc.gov.tr/icerik3/uluslararası-koruma_363_378_4712 (12.07.2019).

Göç Terimleri Sözlüğü (2009). Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Yayını.

Güvenlik Terimleri Sözlüğü (2017). Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları.

İçduygu, A.ve Aksel, D. B.(2012). *Türkiye’de Düzensiz Göç*. Araştırma Raporu. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye. Ankara.

Kaya, A. (2015). Farklı Göç Türlerini Yaşayan Ülke: Türkiye. Südaş İ. ve Körükmez L. (Der.) *Göçler Ülkesi* içinde (s.15-26). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Mannaert, C. (2003). Irregular migration and asylum in Turkey. *UNHCR Evaluation and Policy Analysis Unit*. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/research/working/3ebf5c054/irregular-migration-asylum-turkey-ceilia-mannaert.html?query=irregular%20migration> (18.09.2019).

Rittersberger-Tılıç, H. (2015). ‘Managing’ Irregular Labor Migrants in Turkey. *Göç Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 1, Sayı: 1, s. 80-107.

Sayın, H. (2018). Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt: 2 Sayı:2, s.79-102.

Sınırtaşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (2003, 4 Şubat). Resmi Gazete (Sayı: 25014). Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html> (02.10.2019).

Türk Ceza Kanunu (2004, 13 Ekim). Resmi Gazete (Sayı: 25611). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm> (28.09.2019).

Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı (2. Baskı). (2009). Ankara.

*İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından
Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği*

Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik (2016, 26 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 29695). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160426-1.htm> (29.08.2019).

UNHCR (2019). Küresel Eğilimler Raporu. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/12402-kuresel-egilimler-raporu.html> (03.10.2019).

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2019). Türkiye: Kilit Veriler ve Sayılar. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>. (26.09.2019)

United Nations Office on Drugs and Crime. (2018). *Global Report on Trafficking Persons 2018*. New York: United Nations.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, 4 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 28615). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm> (26.09.2019).

İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme

Gül ÇAKI*

Öz

Son yıllarda dünya genelinde gerek resmi gerekse sivil toplum kuruluşları tarafından insan ticaretini önlemeye yönelik halkla ilişkiler kampanyaları başlatılmıştır. Bu kampanyalar içerisinde özellikle insan ticaretinin kadınlara yönelik olumsuz boyutunu ele alan halkla ilişkiler kampanyalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Çalışmada amaçlı örneklem metodu kullanılarak belirlenen insan ticaretinde kadınları konu alan dört halkla ilişkiler kampanyası (Gözyaşı, Kurban, Özgürlük, Dikkat) üzerinden kadınların mağduriyetine yönelik verilen mesajların açıklanmasına çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmada ABD’li dilbilimci Charles Sanders Peirce’in göstergebilim kavramları üzerinden halkla ilişkiler kampanyalarında kullanılan posterlerin göstergebilimsel analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda insan ticareti ile birlikte kadınların özgürlüklerini kaybettikleri, toplumdan dışlandıkları, bedensel olarak sömürüye maruz kaldıkları mesajlarının verildiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan ticareti, kadın, halkla ilişkiler, kampanya, göstergebilim

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: gulcaki06@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-6228-6313

An Examination on Public Relations Campaigns Regarding Women to Prevent Human Trafficking

Gül ÇAKI*

Abstract

In recent years, the public relations campaigns aiming to prevent human trafficking have been prepared by both official and non-governmental organizations around the world. Among these campaigns, it has seen that public relations campaigns, which deal with the negative dimension of human trafficking especially for women, come to the forefront. In this study, four public relations campaigns (Tears, Sacrifice, Freedom, Attention) determined using purposeful sampling method were used to explain the messages about the victimization of women. For this purpose, posters used in public relations campaigns were examined using semiotic analysis through the concepts of semiotics of American linguist Charles Sanders Peirce. As a result of the study, it was found that women lost their freedom, they were excluded from the society and they subjected to physical exploitation because of human trafficking.

Keywords: Human trafficking, women, public relations, campaign, semiotics

*Postgraduate Student, Atılım University, Institute of Social Sciences, e-mail: gulcaki06@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-6228-6313

Giriş

Dünya genelinde ulusal ve uluslararası pek çok kurum insan ticaretine karşı mücadele etmektedir. İnsan ticaretine karşı mücadelede kitlelerin bilinçlendirilmesi ve desteğinin sağlanabilmesi için de son dönemde sıklıkla halkla ilişkiler kampanyalarının yapıldığı görülmektedir. Halkla ilişkiler kampanyalarında özellikle kadınların insan ticareti sürecinde yaşadıkları mağduriyetlerin aktarılması ve bu yolla kadın mağdurlara yönelik duyarlılığın oluşturulması amaçlanmaktadır. Son yıllarda insan ticaretinde kadınları konu alan halkla ilişkiler kampanyalarında verilmek istenen mesajların ortaya çıkarılması, çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Böylece kadınların insan ticaretinde yaşadıkları mağduriyetlere halkla ilişkiler kampanyalarında nasıl ve ne yönde ışık tutulduğunun açıklanması amaçlanmıştır. Bu açıdan çalışmada “İnsan ticaretini konu alan halkla ilişkiler kampanyalarında kadınların mağduriyetleri nasıl sunulmaktadır?” sorusuna yanıt aranmaya çalışılmıştır.

İnsan ticaretinde kadınları konu alan tüm halkla ilişkiler kampanyaları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Buna karşın tüm halkla ilişkiler kampanyalarına ulaşmanın güçlüğünden dolayı çalışmada örneklem kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Womanstats’ın verilerine göre kadınların güvende olduğu belirtilen iki ülke (ABD ve İngiltere) ile kadınların güvenlik sorunu yaşadığı iki ülkede (Meksika ve Kolombiya) hazırlanan toplam dört halkla ilişkiler kampanyası çalışmanın örnekleme olarak belirlenmiştir (Womanstats, 2019). Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışmada kampanyalarda kullanılan posterler ABD’li dilbilimci Charles Sanders Peirce’in görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge kavramları üzerinden analiz edilmiştir.

Uluslararası alanda yapılan akademik çalışmalarda insan ticaretinde kadınların mağduriyetlerini inceleyen önemli akademik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar içerisinde; Hughes ve Denisova (2001), uluslararası siyasi suç bağlamında Ukraynalı kadın ticaretini; Tsutsumi vd. (2008), Nepal’deki insan tacirlerinden kurtulan kadınların ruh sağlığını; Siegel ve De Blank (2010), Hollanda örneğinde kadınların insan

ticaretinde üstlendiği rolleri; Deshpande ve Nour (2013), insan ticaretinin kadınlar üzerinde oluşturduğu sağlık sorunlarını; Luty (2009), Güney Afrika özelinde insan ticaretinde kadınları; Hodge ve Lietz (2007), uluslararası seks ticaretinde kadınların durumunu; Stewart ve Gajic-Veljanoski (2005), Kanada özelinde insan ticaretinde kadınların durumunu; Gajic-Veljanoski ve Stewart (2007), insan ticaretinde kadınların sağlık durumunu ve insan haklarını; Kligman ve Limoncelli (2005), Doğu Avrupa ülkeleri boyutunda kadın ticaretini; Outshoorn (2005), kadın ticareti üzerine siyasi tartışmaları; Paul ve Hasnath (2000), insan ticaretinde Bangladeşli kadınları; Corrin (2005), Orta ve Doğu Avrupa'dan gelen kadın ticaretini; Ugarte vd. (2004), Meksika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kadın ticaretini; Raphael vd. (2010), Chicago özelinde kadın ticaretini; Askola (2007), Avrupa Birliği içerisinde kadın ticaretini incelemiştir.

Ulusal alanda yapılan çalışmalara bakıldığında Coşkun (2014), "Türkiye'de Göçmen Kadınlar ve Seks Ticareti" adlı çalışmasında insan ticareti boyutunda göçmen kadınların sorunlarını ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada kadınların kayıt dışı sektörde çalışmaya zorlandığı ve cinsel şiddete karşı savunmasız bırakıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine Coşkun (2016), "Türkiye'nin Göç Rejiminde Toplumsal Cinsiyet Faktörü: Ugandalı Göçmen Kadınlar Örneği" adlı çalışmada Ugandalı göçmen kadınların göç deneyimleri üzerine incelemede bulunmuştur. Çalışma bulgularında Ugandalı göçmen kadınların işyerlerinde genel olarak ırkçılık, emek sömürüsü, cinsel taciz ve ayrımcılığa maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Şeker (2016), "Göç Sürecinde Kadın" adlı çalışmada göç odaklı olarak kadınların cinsiyete bağlı mağduriyetlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulardan kadınların uluslararası göç ve insan ticareti sürecinde cinsel sömürü ve istismara daha açık hale geldiği saptanmıştır. Barın (2015), "Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmada Suriyeli göçmen kadınların toplumsal sorunlarını incelemiştir. Çalışmada Suriyeli göçmen kadınların pek çok farklı konudan dolayı mağdur olduğu, buna karşın buldukları ülkenin dilini bilmediklerinden dolayı mağduriyetlerini aktarmada problemler yaşayabildikleri ortaya çıkarılmıştır. Jahic ve Karan (2006) "Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş Amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşa-

nan Sorunlar” adlı çalışmada insan ticareti kavramını fuhuş boyutunda hukuksal açıdan ele almış ve yapılan çalışmada insan ticareti mağdurlarının ifade süreçlerinde genel olarak avukat yardımıyla yararlanma oranlarının oldukça düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Yılmaz (2019) “Göç ve Kadın: Göçün Feminizasyonu ve Kadın Göçmenlerin Durumu” adlı çalışmada kadın göçmenlerin ne gibi risklerle karşılaştıklarını ve göçün ne gibi etkileri olduğunu incelemiştir. Çalışmada göçmen kadınların cinsel tacize maruz kalabildiği ve kimi zaman yeterli sağlık hizmetine erişememekten dolayı sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Sever (2018), “Türkiye’de Kadın Ticaretine Yönelik Politikaların İncelenmesi” adlı çalışmada kadın ticaretine yönelik incelemede bulunmuştur. Çalışma sonucunda kadın ticaretinin önlenmesine yönelik ulusal müdahalelerden ziyade uluslararası kapsamlı bir müdahalenin gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan bu literatür taraması sonucunda insan ticaretinde kadınların mağduriyetlerini inceleyen alanda önemli çalışmalar yapıldığı gözlemlenmiştir. Buna karşın ulusal çalışmalar içerisinde insan ticaretinde kadınları konu alan halkla ilişkiler kampanyaları konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu açıdan çalışma insan ticareti bağlamında incelediği konunun özgünlüğü ve alana katkısı bakımından önem taşımaktadır.

1. İnsan Ticaretinde Kadınların Durumu

İnsan ticareti fiziksel, psikolojik ve cinsel sömürü, zorla çalıştırma veya organ ticareti olarak bireyin iradesi dışında yürütülen yasa dışı faaliyetleri tanımlamaktadır. Bireyin rızası olmadan faaliyette bulunduğu için insan ticareti kavramı günümüzde modern kölelik olarak adlandırılmaktadır. İnsan ticareti dünya genelinde yasal bir suç olarak kabul edilmekte ve pek çok ülkenin yasasında ağır şekilde cezalandırılmaktadır. 2000 yılından bu yana, insan ticareti sorununu ele almak için politikalar oluşturulmaya başlanmıştır (Gulati, 2011, s. 363). Bu kapsamda insan ticareti ile mücadelede bir dönüm noktası teşkil eden ve Palermo Protokolü olarak kısaca ifade edilen “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” imzaya açılmıştır.

Protokol, insan ticaretini önlemeyi ve insan tacirlerine karşı mücadele etmeyi, insan ticareti mağdurlarını korumayı ve desteklemeyi, aynı zamanda insan ticaretine karşı ülkeler arasında iş birliği oluşturmayı amaçlamaktadır. İnsan ticaretinde öncelikle kadın ve çocuklara odaklanılmaktadır (Alvarez ve Alessi, 2012, s. 142).

Protokol kapsamında “özellikle kadınlar ve çocuklar” ibaresine yer verildiği görülmektedir. Böylece protokol, insan ticareti konusunda en çok mağdur olan iki grubun çocuklar ve kadınlar olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle insan ticareti konusunda en fazla mağduriyeti erkeklere oranla kadınlar yaşamaktadır. Nitekim 1990’lardan bu yana Avrupa’da cinsel sömürü amacıyla insan ticaretinde kadın mağdurların sayısında önemli bir artış yaşanmıştır (Friesendorf, 2007, s. 379). Kadınlar insan ticaretinde, fiziksel ve zihinsel olarak pek çok farklı açıdan sömürüye uğramaktadır. Özellikle insan ticareti kadınların cinsel yönden sömürüsüne yol açabilmektedir (Brysk, 2009, s. 8). Kadınlar insan ticaretinde baskı, kandırma veya borçlanma yoluyla fuhşa zorlanabilmektedir. İnsan tacirleri kurdukları sistemler yoluyla kadınların cinsel sömürü düzeninden kaçmasına izin vermemekte ve bu kadınların dış dünya ile bağlantılarını koparmalarına neden olmaktadır. Diğer yandan maddi açıdan zorluk çeken ve ailelerine bakmak zorunda olan kadınlar, insan tacirleri için hedef olabilmektedir. İnsan tacirleri, kadınları ikna edebilmek için pek çok farklı yöntem kullanabilmektedir. Bunların başında iş vaadi gelmektedir. Kadınların çalışmak zorunda olması durumunda insan tacirleri iyi bir maaş ve çalışma koşulları ön plana sürerek kadınları kendileri ile birlikte çalışmaya ikna edebilmektedir. Kadın mağdurlar, iyi bir iş fırsatı olarak değerlendirdikleri insan tacirlerinin tekliflerini kabul etmekte ve kimi zaman yasal kimi zaman da kaçak yollardan farklı ülkelerde çalışmak üzere ülkelerinden ayrılabilirler. Bu durumda mağdur kadınlar iş göçüne maruz kalmaktadırlar (Kempadoo, 2015, s. 8). Farklı ülkeye giden mağdur kadınlar, vaat edilen iş yerine seks işçiliği ile karşı karşıya kalabilmektedir. Mağdur kadınların çalışmayı reddetmesi ve ülkelerine geri dönmek istemeleri üzerine tacirler kadınların pasaportlarına ve diğer kimlik belgelerine el koymakta ve kadınları çalışmaya zorlayabilmektedirler. Diğer yandan mağdur kadınlar seks işçiliğinin yanında tanınmadıkları kişiler ile zorla evlendirilebilmekte

ve bu zorla evlilik sürecinde insan tacirleri tarafından para karşılığı zorla başkasına satılabilmektedirler. Özellikle çocuk yaştaki kadınlar, para karşılığında ve zorla gayri resmi evliliklere maruz kalabilmektedirler.

İnsan ticaretinde kadınların cinsel sömürü ile birlikte en sık maruz kaldıkları durum emek sömürüsüdür (Aradau, 2004, s. 251). İnsan tacirleri, yoksulluk ve işsizliğin yoğun olarak yaşandığı bölgelerdeki kadınlara tıpkı cinsel sömürüde olduğu gibi iyi bir iş teklif etmekte ve kadınların kendileri ile birlikte çalışmalarını sağlamaktadır. Buna karşın kadınlar buldukları ülkelerde beklentilerinin çok altında bir maaş ve çalışma koşullarında çalışabilmektedir. Mağdur kadınlar, buldukları ülkede insan tacirlerinin etkisinden kurtulma ve başka bir işte çalışmayı tercih etme durumunda tehdit ile karşılaşabilmektedir. Özellikle buldukları ülkede kaçak işçi olarak çalışan kadınlar, insan tacirleri tarafından polise ihbar edilip, sınır dışı edilmekle tehdit edilmektedir. Bu aşamada yasa dışı göç de insan ticareti riskini arttırmaktadır (Mahmoud ve Trebesch, 2010, s. 173). Mağdur kadınlar, buldukları ülkelere çıkarıldıkları takdirde tüm gelirlerini kaybetme korkusuna kapıldıkları için insan tacirlerinin denetiminde çalışmaya devam edebilmektedir. Bu süreç mağdur kadınların emek sömürüsünün devam etmesine yol açmaktadır. İnsan tacirleri son dönemde cinsel sömürü, zorla evlilik ve emek sömürüsü gibi konularda sosyal medya platformları üzerinden hedef kitleleri ile doğrudan iletişim kurma olanağı elde etmiştir. Bu süreçte sosyal medya platformları insan ticareti konusunda sınırların kalkmasına ve kıtalar arasında insan ticaretine yönelik faaliyetlerin sürdürülmesine neden olmuştur. İnsan tacirleri internet yoluyla hem kadın kurbanlarına ulaşarak onları ikna edebilmekte hem de insan ticaretini gerçekleştirdiği hedef gruplar ile iletişime geçebilmektedir.

2. İnsan Ticaretini Konu Alan Halkla İlişkiler Kampanyaları

İnsan ticaretine karşı ulusal ve uluslararası alanda yürürlüğe konulan kanunların yanında başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere pek çok farklı kurum ve kuruluş tarafından insan ticaretine yönelik halkla ilişkiler kampanyaları başlatılmıştır (Nieuwenhuys ve Pécoud, 2007, s. 1674). Özellikle Birleşmiş Milletler tarafından insan ticareti ile mücadele çabalarının ön plana çıkarılması gerektiğine yönelik protokolden bu yana insan ticareti

*İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan
Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme*

suçuna halkın dikkatini çekmek için çok sayıda kampanya başlatılmıştır (O'Brien, 2016, s. 205). Bu kampanyalarla insanların insan ticaretine karşı bilinçlendirilmesi, insan tacirlerine bilmeden yaptıkları yardımların önlenmesi ve insan tacirlerinin kurduğu tuzaklara düşmelerinin engellenmesi amaçlanmaktadır. Kampanyalar kapsamında televizyon ve billboardlarda kamu spotu reklamları hazırlanmakta, gazete ve dergilere reklamlar verilmekte, basın bültenleri gönderilmektedir. Özellikle son dönemde sosyal medya platformları üzerinden oluşturulan kampanyalarla geniş kitlelere ulaşılması amaçlanmaktadır.

İnsan ticaretinde kadın ve çocukların mağduriyetine yönelik kampanyalar yapılmaktadır (Gould, 2010, s. 31). Özellikle son yıllarda insan ticaretine karşı yürütülen halkla ilişkiler kampanyalarında kadın mağdurların sıklıkla ön plana çıkarıldıkları görülmekte ve bu şekilde insan ticaretinde kadınların maruz kaldığı zorluklara yönelik kamuoyunda farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Kampanyalarda kadın mağdurların yaşadıkları, baskı, sömürü ve zor şartlar pek çok farklı açıdan yansıtılarak kitlelerin insan ticaretine karşı daha duyarlı hareket etmeleri hedeflenmektedir. Kampanyalarda insan ticaretinde kadınların seks işçiliği üzerinde durulmaktadır (Andrijasevic, 2007, s. 24). İnsan ticaretinde kadın mağduriyetine yönelik kadın seks işçiliği, tecavüz ve cinsel taciz konularına vurgu yapılarak kadınların cinsel yönden sömürülmesinin önüne geçilmesi istenmektedir. Kadınlara zorla fuhuş yaptırılmasını önlemeye ve kitlelerin insan ticareti ile karşılaştıklarında yetkililer ile iletişime geçmelerini sağlamaya yönelik faaliyetler yürütülmektedir (McDonald, 2014, s. 125). Özellikle dünya genelinde feminist gruplar tarafından halkla ilişkiler kampanyaları desteklenmekte ve resmi makamlarca kampanyaların düzenlenmesine yönelik de baskı oluşturulmaktadır. Feminist gruplar tarafından planlanan kampanyalar kapsamında insan ticaretinde kadınların mağduriyetinin giderilmesi ve kadınların insan tacirlerinin tuzağına düşmelerini önlemek için kalıcı çözümlerin üretilmesi hedeflenmektedir. Böylece kampanyalar feministlerin çalışmalarına katkı sağlayabilmektedir (McDonald, 2004, s. 143). Bu amaçla kampanyalarda kadınların insan ticareti konusunda eğitilmesi, ekonomik sıkıntı içerisinde olan kadınlara yönelik istihdam olanaklarının artırılması, mikro kredilerin sağlanması, kadın dayanışmasını

sağlayabilmek için kadınları birbirine bağlayan yardımlaşma gruplarının tesis edilmesi gibi uygulamalara ağırlık verilmesi planlanmaktadır. İnsan ticaretine karşı yürütülen kampanyaların radyo, gazete, televizyon gibi geleneksel medya araçları üzerinden yürütülmesinin oldukça maliyetli olması nedeniyle kurumların halkla ilişkiler kampanyalarını yürütmelerinde sosyal medya avantajlı alternatif bir platform haline gelmiştir. Bu süreçte kampanyalar yoluyla dünya genelinde geniş kitlelere ulaşılabilen ve insan ticaretine karşı kitlelerin örgütlenmeleri için girişimlerde bulunulabilmektedir. Diğer yandan sosyal medya platformları üzerinden yürütülen kampanyalar kapsamında açılan sayfalar yoluyla insan ticareti mağduru kadınlara ulaşılabilen ve onların sorunlarına doğrudan çözüm bulunmaya çalışılabilmektedir.

3. Analiz

3.1. Göstergebilim ve Charles Sanders Peirce

Gösterge, bir kavramın başka bir kavram yerine kullanılmasını ve soyut kavramların somutlaştırılmasını ifade etmektedir (Çetin ve Elif Eşiyok, 2015, s. 199). Göstergebilim ise göstergeler yoluyla inşa edilen anlamları ortaya koymaya çalışan bilim dalıdır (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018, s. 295). 20. yüzyılda göstergebilim, dilbilimciler Ferdinand de Saussure ve Charles Sanders Peirce'in çalışmaları ile bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır (Rifat, 2013, s. 178). Saussure, göstergebilimi gösteren ve gösterilen olmak üzere iki temelde ele almıştır (Gazi ve Çakı, 2018, s. 53). Peirce ise, göstergebilimi nesne, gösterge ve yorumlayan olmak üzere üç aşamalı analiz etmiştir. Peirce'in göstergebilimsel analizinde gösterge, bir nesneyi tanımlayan ve temsil eden kavramı ifade etmektedir. Yorumlayan ise göstergeyi zihinsel süreci içerisinde anlamlandırmaya çalışan kişiyi açıklamaktadır. Peirce'in göstergebilim analizinde bu kavramların bir alt boyutu olan görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge kavramları ön plana çıkmaktadır (Fiske, 2017, s. 131). Görüntüsel gösterge, göstergenin doğrudan temsil ettiği nesne ile benzer şekilde olmasıdır. Örneğin; fotoğraf ve resimler. Belirtisel gösterge ise bir durumun başka durumun nedenini açıklamasıdır. Örneğin; gök gürültüsünün yağmurun yağacağını önceden haber vermesi. Simgesimge ise, gösterge ve nesne arasında hiçbir benzerliğin olmamasıdır. Örneğin; sözcükler ve rakamlar.

3. 2. İnsan Ticaretinde Kadınları Konu Alan Halkla İlişkiler Kampanyalarının Göstergebilimsel Analizi

Çalışmanın bu kısmında İngiltere'nin gözyaşı, ABD'nin kurban, Meksika'nın özgürlük ve Kolombiya'nın dikkat konulu halkla ilişkiler kampanyalarının posterleri göstergebilimsel olarak analiz edilmiştir.

3. 2. 1. İngiltere'nin insan ticaretini konu alan halkla ilişkiler kampanyası

İngiltere'nin gözyaşı konulu halkla ilişkiler kampanyasının birinci görselinde görüntüsel gösterge olarak insan ticaretinden mağdur olan kadının (veya temsilen yer alan oyuncunun) fotoğrafının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Posterdeki görsel kodlarda kadının ağladığı aktarılmaktadır. Posterin üzerinde İngilizce “İnsan ticaretini durdurun, gözyaşlarınızı durdurun”, ortasında “Her gün kadınlar ve çocuklar satılıyor ve satın alınıyor, günümüzde kölelik (insan ticareti) bölgenizde devam ediyor, insan ticareti büyük bir problem, ahlaki olarak kabul edilemez ve yasa dışı, insan ticareti mağdurları köleleştiriliyor, kötüye kullanıyor ve sömürüyor, kadınlar ve kızlar zorla fuhşa maruz kalıyor” ve altında da “Ortadan kaldırmamıza yardım edin” yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 1. Gözyaşı Kampanyasının Birinci Posteri

Purple Teardrop Campaign Ltd Company Registration No: 07480024 Registered Charity No: 1141400

(Kaynak: Purple Teardrop, 2019)

Gözyaşı kampanyasının birinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde, posterde insan ticareti yoluyla kadınların köleleştirildiğinin ve insan ticaretinin kadınların cinsel yönden sömürülmesine yol açtığı vurgulandığı görülmektedir. Bu aşamada posterde yer alan gözyaşı, insan ticaretinde kadınların yaşadıkları mağduriyeti simgelemektedir. Halkla ilişkiler kampanyasında insan ticaretine dikkat çekilerek insan ticaretinin kadınların yaşamı üzerinde ne gibi olumsuz sonuçlara neden olabileceği aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu amaçla posterdeki yazılı kodlarda insan ticareti kavramı ile kadınların köleleştirilmeleri, fuşşa zorlanmaları ve fiziksel olarak sömürülmeleri aynı kavramlar şeklinde yansıtılmaktadır. Kampanyanın sloganında da insan ticaretinin sonlandırılması ile kadınların gözyaşlarının dindirileceği yani mağduriyetlerinin giderileceği belirtilmektedir. Kampanya kapsamında insan ticareti üzerinden farkındalık oluşturularak kitlelerin insan ticaretine karşı doğrudan desteğinin alınması amaçlanmaktadır.

Tablo 1. Gözyaşı Kampanyasının Birinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	İnsan ticaretinden mağdur olan kadının (veya temsilen yer alan oyucunun) fotoğrafı
Belirtisel Gösterge	Kadınların köleleştirildiği ve cinsel yönden sömürüldüğü
Simge	Gözyaşı

Gözyaşı kampanyasının ikinci görseli görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde posterde insan ticaretinden mağdur olan kadının (veya temsilen yer alan oyucunun) fotoğrafına yer verildiği görülmektedir. Posterde, ilk posterdekinden farklı bir kadına yer verilmesine karşın ilk posterde olduğu gibi ikinci posterde de kadının ağlamakta olduğu yansıtılmaktadır. Posterin üstünde İngilizce “İnsan ticaretini durdurun, gözyaşlarını durdurun, mahallenizde bu işaretleri arayın”, ortasında “Mahallenizdeki bir yerde alışılmadık sayıda ziyaretçi, erkekler tarafından sıkça ziyaret edilen yerler, gündüzleri kapalı perdelerle bakımsız, harap, boş görünen kiralık bir ev / daire, farklı kadınların kısa süreliğine orada yaşamak için ortaya çıkması, kadınların dışarıda asla yalnız görülmemeleri, daima onlara eşlik edilmesi”, altında ise “Ortadan kaldırmamıza yardım edin” yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 2. Gözyaşı Kampanyası

Purple Teardrop Campaign Ltd Company Registration No. 07488034 Registered Charity No. 1141365

(Kaynak: Purple Teardrop, 2019)

Gözyaşı kampanyasının ikinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde insanların çevrelerinde yaşanan değişikliklerin, insan ticaretinin bir işareti olabileceği üzerinde durulduğu aktarılmaktadır. Bu posterde de gözyaşı, insan ticaretinde kadınların yaşadıkları mağduriyeti simgelemektedir. Kampanyanın ikinci posterinde yer alan yazılı kodlarda ise kitlelere karşılaşılabilecekleri insan tacirleri ve insan ticareti mağdurları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Bu süreçte insanların insan ticareti ile ilgili hangi durumlarda şüpheli davranmaları gerektiği aktarılmaktadır. Böylece kitlelerin çevrelerinde yaşanan olaylara daha duyarlı olmaları, her an bir insan ticareti vakası ile karşılaşılabilecekleri belirtilmektedir. Kampanyada kitlelerin insan ticaretine karşı harekete geçmesinin sağlanabilmesi için de görseller üzerinden hüznün duygusu oluşturulmakta ve insan ticaretinde kadınların daha fazla mağdur olmamaları için insanların daha duyarlı hareket etmeleri istenmektedir.

Tablo 2. Gözyaşı Kampanyasının İkinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	İnsan ticaretinden mağdur olan kadının (veya temsilen yer alan oyucunun) fotoğrafı
Belirtisel Gösterge	İnsanların çevrelerinde yaşanan değişiklikler
Simge	Gözyaşı

3. 2. 2. ABD'nin insan ticaretini konu alan halkla ilişkiler kampanyası

ABD'nin kurban konulu halkla ilişkiler kampanyasının birinci görselinde insan ticareti mağdurlarının resim ve fotoğraflarına yer verilmemiş ve görüntüsel gösterge kullanılmamıştır. Bunun yerine insan ticaretinde kadınların yaşadıkları mağduriyet rakamlar ve şekiller üzerinden verilmiştir. Bu açıdan şekiller üzerinden insan ticareti mağdurları simgelemiştir. Posterin üstünde İngilizce “Kurbanların %80'i kadındır”, altında ise “İnsan ticareti, insanlığa karşı dünyanın en büyük suçlarından biridir. Buna karşın toplumun çoğunluğu tarafından fark edilmemektedir” yazılı kodu bulunmaktadır.

Resim 3. Kurban Kampanyasının Birinci Posteri

(Kaynak: Behance, 2019)

Kurban kampanyasının birinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde, posterde insan şekillerinin sayısı üzerinden insan ticaretindeki kadınların oranının yüksek olduğunun vurgulandığı ortaya çıkmaktadır. Kampanyada mesajların simgeler üzerinden verildiği ve insan ticaretinde ağırlıklı olarak kadınların mağdur olduğunun aktarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Böylece insan ticaretinde kadınların mağdurluğuna karşı

*İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan
Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme*

farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Nitekim posterde yer alan yazılı kodlarda da insan ticaretinin dünya genelindeki en büyük suçlardan biri olduğu, buna karşın bu suçun insanlar tarafından yeterince fark edilmediği aktarılmaktadır. Kampanyada kullanılan rakam, kelime ve şekillerle kitlelerin dikkatinin doğrudan insan ticareti olgusuna çekilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 3. Kurban Kampanyasının Birinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	Görüntüsel gösterge kullanılmamıştır
Belirtisel Gösterge	İnsan şekillerinin sayısı
Simge	Şekiller

Kurban kampanyasının ikinci görselinde de insan ticareti mağdurlarının resim ve fotoğraflarına yer verilmeyerek görüntüsel gösterge kullanılmamıştır. Yine şekiller üzerinden insan ticareti mağdurları simgelenmiştir. Posterin üzerinde İngilizce “İnsan ticaretinin kurbanlarının %50’si 16 yaşından küçüktür”, altında ise “İnsan ticareti, insanlığa karşı dünyanın en büyük suçlarından biridir. Buna karşın toplumun çoğunluğu tarafından fark edilmemektedir” yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 4. Kurban Kampanyasının İkinci Posteri

(Kaynak: Behance, 2019)

Kurban kampanyasının ikinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde insan şekillerinin büyüklük küçüklük oranına göre insan ticaretindeki çocuk oranının yüksek olduğunun vurgulandığı görülmektedir. Kampanyanın ikinci görseli, birinci görseli ile uyumlu olarak hazırlanmış ve insan ticaretindeki mağdurların önemli bir bölümünün kadın

ve 16 yaş altında olduğu mesajının verilmesi amaçlanmıştır. Böylece insan ticaretinden olumsuz olarak etkilenen kitle hakkında farkındalık oluşturulması istenmektedir.

Tablo 4. Kurban Kampanyasının İkinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	Görüntüsel gösterge kullanılmamıştır
Belirtisel Gösterge	İnsan şekillerinin büyüklük küçüklük oranı
Simge	Şekiller

3. 2. 3. Meksika'nın insan ticaretini konu alan halkla ilişkiler kampanyası

Meksika'nın Özgürlük konulu halkla ilişkiler kampanyasının birinci görse-
linde görüntüsel gösterge olarak doğrudan insan ticareti mağduru kadının
resminin kullanıldığı görülmektedir. Posterde genç kadının transparan bir
kıyafet giydiği ve çevresinde ona doğru yönelen ellerin olduğu resmedil-
mektedir. Ellerden iki tanesinin para uzatmakta olduğu, bir tanesinin genç
kadına dokunmaya çalıştığı, bir tanesinin de genç kadını işaret ettiği ak-
tarılmaktadır. Genç kadının elinde tuttuğu kâğıtta ise genç kadının evinin
önünde, okul kıyafetleri içerisinde, elinde okul kitaplarının olduğu yansı-
tılmaktadır. Posterin üstünde İspanyolca "Ne aldığını düşünüyorsun?", al-
tında ise "İstediklerinizin arkasında, parçası olmak istemediğiniz bir hikâ-
ye olabilir. Cinsel hizmetler için ödenen para, insan ticareti ve suçunun en
büyük tetikleyicilerinden biridir" yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 5. Özgürlük Kampanyasının Birinci Posteri

(Kaynak: CNDH, 2019)

*İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan
Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme*

Özgürlük kampanyasının birinci görseli belirtisel gösterge boyutunda incelendiğinde, posterde insanların genç kadına para uzatması ile kadının cinsel yönden sömürüldüğü mesajının verildiği görülmektedir. Posterin çevresinde yer alan eller, insan ticaretinde kadınların mağdur edilmesini simgelemektedir. Kampanyada kitlelerin insan ticareti konusunda daha dikkatli davranması istenmektedir. İnsan ticaretinde kadınların cinsel yönden sömürüldükleri ve kitlelerin mağdur kadınlar ile para karşılığında yaşayacakları beraberliklerin insan ticaretini daha da güçlendireceği aktarılmaktadır. Bu süreçte kitlelerin istemeden insan ticaretine destek verebildikleri vurgulanmaktadır. Kitlelere insan ticaretinde kadınların nasıl mağdur olduğunu aktarabilmek için de genç bir kadının iki farklı yaşamının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Kampanyada insan ticaretinden dolayı mağdur edilen kadınlardan cinsel hizmet almaya devam edildiği takdirde bu kadınların evlerinden uzak, eğitimlerini yarıda bırakmış ve mutsuz bir yaşam içerisinde olacakları mesajı verilmektedir. Böylece oluşturulan hüznün duygusu ile kitlelerin insan ticaretine istemeden de olsa destek vermesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 5. Özgürlük Kampanyasının Birinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	İnsan ticareti mağduru kadının resmi kullanılmaktadır
Belirtisel Gösterge	İnsanların genç kadına para uzatması
Simge	Posterin çevresinde yer alan eller

Özgürlük kampanyasının ikinci görselinde görüntüsel gösterge olarak insan ticareti mağduru kadının resminin kullanıldığı görülmektedir. Posterde mağdur kadın oğlu ile birlikte resmedilmektedir. Görsel kodlarda kadının elinde süpürge olduğu, saçlarının dağıldığı ve arkasında yaprakların uçuştuğu aktarılmaktadır. Diğer yandan kadının elinde tuttuğu kâğıtta kadın saçları toplu ve bir evin içerisinde yansıtılmaktadır. Posterin üstünde İspanyolca “Topluluğunuzdan uzakta çekici bir istihdam sunuyorlar mı?”, altında ise “Aradığınız işin arkasında içinde olmak istemediğiniz bir hikâye olabilir. İnsan ticaretinin en yaygın ve tanımlanması da zor biçimlerinden biri, kadın ve çocukların ev işlerinde sömürü amacıyla çalıştırılmasıdır” yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 6. Özgürlük Kampanyasının İkinci Posteri

(Kaynak: CNDH, 2019)

Özgürlük kampanyasının ikinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde, posterde kadının yüz hatlarındaki değişim ile insan ticareti sürecinde yaşadığı üzüntünün vurgulandığı görülmektedir. Bu açıdan kitlelerin posterdeki kadının iki farklı sunumu üzerinden insan ticareti sürecinde kadının uğradığı değişimi ve yaşadığı mağduriyeti anlamaları amaçlanmaktadır. Poster, ikinci görselden farklı olarak cinsel sömürü yerine emek sömürüsü üzerinden insan ticareti ile ilgili mağduriyeti vurgulamaya çalışmaktadır. Posterde yer alan süpürge, insan ticareti mağduru kadının emeğini simgelemektedir. Kadının evinden uzakta, yaşam mücadelesi içerisinde olduğu ve çocuğu ile birlikte zor zamanlar geçirdiği aktarılmaktadır. Kampanyada kitlelerin insan ticareti sonucu gelen kadınları ev işlerinde çalıştırarak, insan ticaretine yardım ettikleri mesajı verilmektedir. Böylece insanların, evlerinde kadınları çalıştırmaları ile onları daha fazla mağdur ettikleri yansıtılmaktadır.

Tablo 6. Özgürlük Kampanyasının İkinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	İnsan ticareti mağduru kadın ve çocuğun resmi kullanılmaktadır
Belirtisel Gösterge	Kadının yüz hatlarındaki değişim
Simge	Posterde yer alan süpürge

3. 2. 4. Kolombiya'nın insan ticaretini konu alan halkla ilişkiler kampanyası

Kolombiya'nın Dikkat konulu halkla ilişkiler kampanyasının birinci görselinde görüntüsel gösterge olarak insan ticareti mağduru kadının (veya onu temsil eden oyuncunun) fotoğrafının kullanıldığı görülmektedir. Posterde

*İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Olarak Kadınları Konu Alan
Halkla İlişkiler Kampanyaları Üzerine Bir İnceleme*

kadının elleriyle yüzünü kapadığı aktarılmaktadır. Diğer yandan bir elin, kadının omzundan tuttuğu gösterilmektedir. Posterin üstünde İspanyolca “İdeal bir iş ve maaş için seyahat etmeyi mi teklif ettiler? Yolculuk, konaklama ve yemek için onlar para mı ödüyor?”, altında ise “Vatandaş, risk altında olabilirsin!” yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 7. Dikkat Kampanyasının Birinci Posteri

(Kaynak: Terminal Pasto, 2019)

Dikkat kampanyasının birinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterdeki kadının üzüntüsü ile kadınların insan ticareti sürecinde yaşadıkları mağduriyetin ifade edilmekte olduğu görülmektedir. Görsel kodlar üzerinden kadının insan ticareti sonucunda yaşadığı üzüntü aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu açıdan kadının elleri ile yüzünü kapaması insan ticareti sonucu yaşanan üzüntüyü simgelemektedir. Posterdeki yazılı kodlarda da insan ticareti kurbanları ile ilgili bilgiler verilmeye çalışılmaktadır. Kampanya kapsamında insanların hangi durumlarda insan tacirlerinin ellerine düşebileceklerinin ve mağdur edilebileceklerinin aktarıldığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında çalışma kapsamında incelenen bu kampanyada diğer kampanyalardan farklı olarak kadınların doğrudan insan ticareti mağduru olmamasına yönelik mesajların verildiği görülmektedir. Posterde yer verilen mağdur fotoğrafı ile kitlelerin insan ticaretinde benzer bir duruma düşmemeleri istenmektedir.

Tablo 7. Dikkat Kampanyasının Birinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	İnsan ticareti mağdurunun (veya onu temsil eden oyuncunun) fotoğrafı
Belirtisel Gösterge	Posterdeki kadının üzüntüsü
Simge	Kadının elleri ile yüzünü kapaması

Dikkat kampanyasının ikinci görseli görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, posterde insan ticareti mağdurunun (veya onu temsil eden oyuncunun) fotoğrafının kullanıldığı görülmektedir. Posterde kadın, yazılı kodların bulunduğu bir kâğıt parçasını yüzünü kapayacak şekilde tutmaktadır. Posterin üstünde İspanyolca “Biri size başka bir şehre veya ülkeye kolayca ve hızlı bir şekilde seyahat etmeyi mi teklif etti?”, altında ise “Vatandaş, risk altında olabilirsin!” yazılı kodları bulunmaktadır.

Resim 8. Dikkat Kampanyasının İkinci Posteri

(Kaynak: Terminal Pasto, 2019)

Dikkat kampanyasının ikinci görseli belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde yazılı kodların bulunduğu kâğıdın gösterilmesi ile kitleler nezdinde insan ticaretine yönelik duyarlılık oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Kadının kâğıt parçası ile yüzünü kapaması insan ticareti sonucu yaşanan dışlanma korkusunu simgelemektedir. Posterde ilk görseldekinin benzeri şekilde insan ticaretinde bireylerin nasıl ikna edildikleri aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu açıdan posterde doğrudan ülkedeki vatandaşların insan ticareti konusunda uyarılarak diğer insan ticareti mağdurları ile benzer duruma düşmemeleri amaçlanmaktadır.

Tablo 8. Dikkat Kampanyasının İkinci Posteri

Görüntüsel Gösterge	İnsan ticareti mağdurunun (veya onu temsil eden oyuncunun) fotoğrafı
Belirtisel Gösterge	Posterin merkezinde yazılı kodların bulunduğu kâğıdın gösterilmesi
Simge	Kadının elleri ile yüzünü kapaması

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen halkla ilişkiler kampanyalarında insan ticareti konusunda kadınların mağduriyetlerinin farklı açılardan yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kampanyalarda kadınların mağduriyetleri kimi zaman fotoğraf, kimi zaman resim, kimi zaman da şekiller üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tüm kampanyaların temel amacının insan ticareti konusunda farkındalık oluşturmak olduğu görülmüştür. Aynı zamanda kampanyalarda insan ticaretinin günümüzün en büyük insanlık suçlarından biri olduğuna yönelik algının oluşturulması amaçlanmıştır.

ABD ve İngiltere'deki halkla ilişkiler kampanyalarında kadınların insan ticaretinden cinsel istismar ve emek sömürüsü şeklinde olumsuz etkilendikleri vurgulanmıştır. İngiltere'nin kampanyasında kitleler insan ticaretine karşı uyarılmış ve insanların yaşadıkları mahallelerde karşılaşılabilecekleri olası insan ticareti vakalarını yetkililere bildirmeleri istenmiştir. Bu açıdan kampanyada doğrudan insan ticaretine karşı kitleler ile iş birliği içerisinde girilmesinin amaçlandığı görülmüştür. Böylece insan ticareti konusunda yetkililerin işlerinin kolaylaştırılmasının hedeflendiği sonucu ortaya çıkarılmıştır. Diğer yandan ABD'nin halkla ilişkiler kampanyasında ise insan ticareti konusunda kitleler nezdinde doğrudan farkındalık oluşturulmasının amaçlandığı görülmüştür. Bu amaçla insan ticaretinde genel olarak genç kadınların mağdur edildiğinin vurgulandığı aktarılmış, kitlelerin konuya ilgisinin çekilebilmesi için de şekil ve rakamlardan yararlanılmıştır. Böylece kampanya ile insan ticareti konusunda ülke genelinde kadınların yaşadıkları mağduriyet ön plana çıkarılarak insanların zihinlerinde insan ticaretinin büyük bir suç olduğuna yönelik algı oluşturulmaya çalışılmıştır.

İnsan ticareti konusunda en fazla kurban veren ülkelerden Meksika ve Kolombiya'nın halkla ilişkiler kampanyalarında, ABD ve İngiltere'den

daha farklı mesajların verildiği ortaya çıkarılmıştır. Meksika'nın halkla ilişkiler kampanyasında dolaylı yollardan insan ticaretine katkı sağlayanlara mesajın verildiği görülmüştür. Kampanya kapsamında kitlelere, para karşılığında insan ticareti sonucunda çalıştırılan insanlardan cinsel yönden ve emek odaklı talepte bulunulmaması gerektiği aktarılmıştır. Kadınların insan ticareti suçu nedeniyle mağdur edildikleri, zor şartlar altında çalıştırıldıkları vurgulanarak, insanların istemeden de olsa insan ticaretine katkı sağlamaması istenmiştir. Böylece kampanyada insan ticaretinin önlenmesine yönelik insan ticareti ile dolaylı yoldan bağlantılı olan kişilerin desteğinin alınması hedeflenmiştir. Kolombiya'nın halkla ilişkiler kampanyasında ise kitlelerin insan ticareti kurbanı olmamaları için mesajlar verildiği görülmüştür. Kolombiya'nın insan ticaretinde en fazla mağdur veren ülkelerden biri olması, kampanyanın mesajı üzerinde doğrudan etki oluşturmuştur. Kampanya, Kolombiya halkına insan tacirlerinin hangi söylemler üzerinden insanları etkilediği hakkında bilgi vermiş, bu yolla kitlelerin insan ticareti konusunda bilinçlendirilmesini amaçlamıştır.

Çalışma kapsamında incelenen halkla ilişkiler kampanyaları, insan ticareti konusunda farkındalık oluşturmaları bakımından büyük önem taşımaktadır. Buna karşın kampanyalarda doğrudan insan ticareti mağdurlarının söylemlerine atıfta bulunulması, mağdurların yaşadıkları zor şartların ve yerlerin fotoğraflarına veya resimlerine yer verilmesi yoluyla kitlelere iletilmek istenen mesajın etkisinin arttırılabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan insan ticaretinden kurtarılarak, daha iyi bir yaşam standardına kavuşturulan mağdurlar hakkında bilgi verilmesi de kampanyalarda oluşturulmak istenen farkındalığı güçlendirebilecektir.

Çalışmada incelenen halkla ilişkiler kampanyalarında genel olarak hüznün duygusu oluşturularak kitlelerin insan ticaretine karşı harekete geçmesinin amaçlandığı ortaya çıkarılmıştır. İncelenen konunun özgünlüğüne karşın çalışmada yalnızca dört halkla ilişkiler kampanyasının analiz edilmesi ve elde edilen bulgular kapsamında genellemelerde bulunulması çalışmanın temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların konuyla ilgili olarak farklı ülke örneklemeleri üzerinden, mevcut çalışmada elde edilen bulgular ile karşılaştırmalı olarak incelemede bulunulmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alvarez, M. B., & Alessi, E. J. (2012). Human Trafficking is More Than Sex Trafficking and Prostitution: Implications for Social Work. *Affilia*, 27(2), 142-152.
- Andrijasevic, R. (2007). Beautiful Dead Bodies: Gender, Migration and Representation in Anti-Trafficking Campaigns. *Feminist Review*, 86(1), 24-44.
- Aradau, C. (2004). The Perverse Politics of Four-Letter Words: Risk and Pity in the Securitisation of Human Trafficking. *Millennium*, 33(2), 251-277.
- Askola, H. (2007). Violence against Women, Trafficking, and Migration in the European Union. *European Law Journal*, 13(2), 204-217.
- Barın, H. (2015). Türkiye’deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, (2), 10-56.
- Behance (2019). “ABD’nin Halkla İlişkiler Kampanyası”, [https:// www.behance.net/gallery / 3387001/ Human- Trafficking- Public- Awareness-Campaign- Poster](https://www.behance.net/gallery/3387001/Human-Trafficking-Public-Awareness-Campaign-Poster), Erişim Tarihi: 23. 06. 2019.
- Brysk, A. (2009). Beyond Framing and Shaming: Human Trafficking, Human Security and Human Rights. *Journal of Human Security*, 5(3), 8-21.
- CNDH (2019). “Meksika’nın Halkla İlişkiler Kampanyası”, [http:// www.cndh.org.mx/ Campana _Trata](http://www.cndh.org.mx/Campana_Trata), Erişim Tarihi: 23. 06. 2019.
- Corrin, C. (2005). Transitional Road for Traffic: Analysing Trafficking in Women from and through Central and Eastern Europe. *Europe-Asia Studies*, 57(4), 543-560.
- Coşkun, E. (2014). Türkiye’de Göçmen Kadınlar ve Seks Ticareti. *Çalışma ve Toplum*, 42(3), 185-206.
- Coşkun, E. (2016). Türkiye’nin Göç Rejiminde Toplumsal Cinsiyet Faktörü: Ugandalı Göçmen Kadınlar Örneği. *Fe Journal: Feminist Critique/Fe Dergi: Feminist Elestiri*, 8(1). 91-104.

- Çetin, M., & Sönmez, E. E. (2015). Sosyal Temsil Kuramı Bağlamında Kurumsal Reklamlar: Türk Hava Yolları Örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 1(39), 191-207.
- Deshpande, N. A., & Nour, N. M. (2013). Sex Trafficking of Women and Girls. *Reviews in Obstetrics and Gynecology*, 6(1), 22-27.
- Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş. Çev., Süleyman İrvan. 5. Basım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Friesendorf, C. (2007). Pathologies of Security Governance: Efforts Against Human Trafficking in Europe. *Security Dialogue*, 38(3), 379-402.
- Gajic-Veljanoski, O., & Stewart, D. E. (2007). Women Trafficked into Prostitution: Determinants, Human Rights and Health Needs. *Transcultural Psychiatry*, 44(3), 338-358.
- Gazi, M. A., Çakı, C. (2018). Siyahi Ayrımcılığa Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları. *International Journal of Labour Life and Social Policy*, 1 (2), 48-62.
- Gould, C. (2010). Moral panic, Human Trafficking and the 2010 Soccer World Cup. *Agenda*, 24(85), 31-44.
- Gulati, G. J. (2011). News Frames and Story Triggers in the Media's Coverage of Human Trafficking. *Human Rights Review*, 12(3), 363-379.
- Hodge, D. R., & Lietz, C. A. (2007). The International Sexual Trafficking of Women and Children: A Review of The Literature. *Affilia*, 22(2), 163-174.
- Hughes, D. M., & Denisova, T. A. (2001). The Transnational Political Criminal Nexus of Trafficking in Women from Ukraine. *Trends in Organized Crime*, 6(3-4), 43-67.
- Jahic, G., & Karan, U. (2006). Türk Ceza ve Ceza Usul Hukuku ve Fuhuş amaçlı İnsan Ticareti Suçunda Yaşanan Sorunlar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 67, 97-110.
- Kempadoo, K. (2015). The Modern-day White (wo) Man's Burden: Trends in Anti-Trafficking and Anti-Slavery Campaigns. *Journal of Human Trafficking*, 1(1), 8-20.

- Kligman, G., & Limoncelli, S. (2005). Trafficking Women after Socialism: From, to, and through Eastern Europe. *Social Politics: International Studies in Gender, State and Society*, 12(1), 118-140.
- Lutya, T. M. (2009). Epi-Criminological Responses to Human Trafficking of Young Women and Girls for Involuntary Prostitution in South Africa. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 10(S1), 59-78.
- Mahmoud, T. O., & Trebesch, C. (2010). The Economics of Human Trafficking and Labour Migration: Micro-Evidence from Eastern Europe. *Journal of Comparative Economics*, 38(2), 173-188.
- McDonald, W. F. (2004). Traffic Counts, Symbols & Agendas: A Critique of the Campaign against Trafficking of Human Beings. *International Review of Victimology*, 11(1), 143-176.
- McDonald, W. F. (2014). Explaining the Under-Performance of the Anti-Human-Trafficking Campaign: Experience from the United States and Europe. *Crime, Law and Social Change*, 61(2), 125-138.
- Nieuwenhuys, C., & Pécout, A. (2007). Human Trafficking, Information Campaigns, and Strategies of Migration Control. *American Behavioral Scientist*, 50(12), 1674-1695.
- O'Brien, E. (2016). Human Trafficking Heroes and Villains: Representing the Problem in Anti-Trafficking Awareness Campaigns. *Social & Legal Studies*, 25(2), 205-224.
- Outshoorn, J. (2005). The Political Debates on Prostitution and Trafficking of Women. *Social Politics: International Studies in Gender, State and Society*, 12(1), 141-155.
- Paul, B. K., & Hasnath, S. A. (2000). Trafficking in Bangladeshi Women and Girls. *Geographical Review*, 90(2), 268-276.
- Purple Teardrop (2019). "İngiltere'nin Halkla İlişkiler Kampanyası", <http://www.purpleteardrop.org.uk/resources/>, Erişim Tarihi: 23. 06. 2019.
- Raphael, J., Reichert, J. A., & Powers, M. (2010). Pimp Control and Violence: Domestic Sex Trafficking of Chicago Women and Girls. *Women & Criminal Justice*, 20(1-2), 89-104.

- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sever, M. (2018). Türkiye’de Kadın Ticaretine Yönelik Politikaların İncelenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(2), 32-42.
- Siegel, D., & De Blank, S. (2010). Women Who Traffic Women: the Role of Women in Human Trafficking Networks–Dutch Cases. *Global Crime*, 11(4), 436-447.
- Stewart, D. E., & Gajic-Veljanoski, O. (2005). Trafficking in Women: the Canadian Perspective. *Cmaj*, 173(1), 25-26.
- Şeker, D. (2016). Göç Sürecinde Kadın. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 199-214.
- Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). Adolf Hitler’in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 290-306.
- Terminal Pasto (2019). “Kolombiya’nın Halkla İlişkiler Kampanyası”, <http://terminalpasto.gov.co/campana-esoesuento-2/>, <http://www.purpleteardrop.org.uk/resources/>, Erişim Tarihi: 23. 06. 2019.
- Tsutsumi, A., Izutsu, T., Poudyal, A. K., Kato, S., & Marui, E. (2008). Mental Health of Female Survivors of Human Trafficking in Nepal. *Social Science & Medicine*, 66(8), 1841-1847.
- Ugarte, M. B., Zarate, L., & Farley, M. (2004). Prostitution and Trafficking of Women and Children from Mexico to the United States. *Journal of Trauma Practice*, 2(3-4), 147-165.
- Womanstats (2019). “Ülkelere Göre Kadınların Güvenlik Durumları”, <http://www.womanstats.org/>, Erişim Tarihi: 23. 06. 2019.
- Yılmaz, A. (2019). Göç ve Kadın: “Göçün Feminizasyonu” ve Kadın Göçmenlerin Durumu. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 383-400.

İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme

Mehmet Ozan GÜLADA*

Öz

Çocuk evliliği veya bir diğer adıyla erken yaşta evlilik, 18 yaşın altındaki bir bireyin evlendirilmesini ifade etmektedir. İnsan ticareti boyutunda değerlendirildiğinde ise çocuk evlilikleri günümüzde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim insan ticaretinde çocuklar kimi zaman zorla, kimi zaman da ailelerinin rızası alınarak farklı ülkelerde bulunan yetişkinlere satılmaktadır. Erken yaşta evlendirilen bireyler, çocukluk dönemlerini yaşamaktan mahrum olmakta, eğitimlerini sürdürmeleri engellenmekte ve ağır iş yükü altına girebilmektedir. Bu süreçte erken yaşta evliliğe son vermek amacıyla pek çok uluslararası kuruluş tarafından kampanyalar yürütülmektedir. Kampanya yürüten bu kurumların başında da Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) gelmektedir. Çalışmada insan ticareti sonucu meydana gelen çocuk evliliklerini önlemeye yönelik UNICEF tarafından hazırlanan altı kamu spotu reklamı, gösterebilimsel analiz yöntemi kullanılarak ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, kamu spotu reklamlarında genel olarak istatistiki verilerin ön plana çıkarılarak çocuk evliliğinin büyüklüğü konusunda farkındalık oluşturulmasının amaçlandığı görülmektedir. Diğer yandan çocuk evliliği nedeniyle çocukların çocukluk dönemlerini yaşamadıklarına ve çocuk evlilikleri sonucunda yaşanan sağlık sorunlarına da dikkat çekilmeye çalışıldığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan ticareti, çocuk evliliği, kamu spotu reklamı, UNICEF

* Öğr. Gör., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Akçadağ Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, e-posta: mehmet.gulada@ozal.edu.tr ORCID: 0000-0001-8233-2321

The Examination on Public Service Announcements Prepared by UNICEF for Preventing Child Marriage in the Context of Human Trafficking

Mehmet Ozan GÜLADA*

Abstract

Child marriage or early marriage refers to the marriage of an individual under 18 years of age. Today, child marriage has been an important problem in the context of human trafficking. As a matter of fact, children are sold to adults in different countries, sometimes by force, sometimes with the consent of their families in human trafficking. Individuals who are married at an early age are deprived of their childhood, are prevented from continuing their education and maybe under a heavy workload. In this process, campaigns have been carried out by many international organizations in order to end marriage at an early age. The United Nations Children's Aid Fund (UNICEF) is one of them. In this study, 6 public service announcements prepared by UNICEF to prevent child marriages were examined by using the semiotic analysis method. As a result of the study, it was seen that public service announcements aim to raise awareness about the size of child marriage by bringing statistical data to the forefront. On the other hand, it was found that children could not live their childhood due to child marriage and experienced health problems as a result of child marriages were tried to be drawn attention.

Keywords: *Human trafficking, child marriage, public service announcements, UNICEF*

**Lecturer, Malatya Turgut Ozal University, Akçadağ Vocational School, Department of Management and Organisation, e-mail:mehmet.gulada@ozal.edu.tr ORCID: 0000-0001-8233-2321

Giriş

Çocuk evlilikleri, insan ticaretinin gerçekleştirilmesinin temel nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Çocuk evliliklerinde çocuklar, kimi zaman ailelerinin rızasıyla kimi zaman da ailelerinden habersiz olarak para karşılığında belirli kişiler ile evlendirilmeye zorlanmaktadırlar. Çocuk evlilikleri sonucunda bireylerde fiziksel ve psikolojik açıdan olumsuz etkiler meydana gelebilmektedir. Çocuklar, sağlık problemleri yaşayabilmekte, çocukluk dönemlerini yaşayamadan toplum tarafından yetişkin birey gibi muamele görebilmekte, eğitimlerini tamamlamaları engellenebilmekte, pek çok özgürlükleri kısıtlanabilmekte, erken yaşta anne olarak pek çok sorumluluğun altına girebilmektedirler. Çocuk evlilikleri bazı Asya ve Afrika ülkelerinde gelenek haline geldiğinden günümüzde de sık rastlanan bir durumdur. Bunun yanında insan ticareti boyutunda çocuklar, farklı ülkelerdeki yetişkin bireyler ile evlendirilebilmektedirler.

Gerek resmi gerekse resmi olmayan kurumlar tarafından çocuk evliliğinin önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu aşamada 18 yaşın altındaki bireylerin evlenmesinin yasaklanması ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik yasal yaptırımlar getirilmektedir. Çocuk evliliğine izin verenler, çocukları para karşılığında zorla evlendirmeye çalışanlar ve onlara yardımcı olanlar kanunlar çerçevesinde cezalandırılmaktadır. Buna karşın çocuk evliliği ile ilgili yasal yaptırımlar, dünya genelinde çocuk evliliklerinin sonlanmasını engellemekte yetersiz kalmaktadır. Nitekim Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonunun (UNICEF) 2019 yılında açıkladığı son istatistikte dünya genelinde kadınların %21'inin 18 yaşının altında evlendiği, aynı zamanda her yıl 12 milyon genç kızın da 18 yaşın altında evlendiği belirtilmektedir. Diğer yandan UNICEF, 2030 yılına kadar 150 milyondan fazla genç kızın da 18 yaşın altında evlilik yapacağını bildirmiştir (UNICEF Statistics, 2019). Bu aşamada dünya genelinde pek çok örgüt çocuk evliliğini sonlandırabilmek için çocuk evliliğinin ortaya koyduğu olumsuzluklar konusunda kitleleri bilinçlendirmek adına kampanyalar düzenlemektedir. Bu kampanyalar kapsamında hazırlanan kamu spotu reklamlarında çocuk evliliğine karşı kamuoyunda duyarlılık oluşturulması amaçlanmaktadır. Kamu spotu reklamları, insanların istenilen yönde etkilenmesi için kullanılmaktadır (Arpa ve Çakı, 2018a, s. 156).

Özellikle UNICEF tarafından hazırlanan kamu spotu reklamlarında çocuk evliliğine karşı yerel ve evrensel mesajlar verilmektedir.

İnsan ticareti boyutunda çocuk evliliğini inceleyen alanda önemli akademik çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan bazılarında; Mikhail (2002), çocuk evliliği ve çocuk fuhşunu; Chowdhury (2004), çocuk evliliğinin sosyo-kültürel bağlamını; Warner (2004), kadın ticaretinin bir şekli olarak çocuk evliliğini; Nour (2006), Afrika’da çocuk evliliğinin sağlık sonuçlarını; Nour (2009), insan hakları sorununu ve çocuk evliliğini; Raj vd. (2009), Hindistan’da genç kadınların doğurganlığı ve çocuk evliliğinin yaygınlığını; Erulkar ve Muthengi (2009), Etiyopya’da çocuk evliliğini; Gangoli vd. (2009), zorla evlendirme boyutunda çocuk evliliğini; Hampton (2010), kız çocuklarının sağlığı boyutunda çocuk evliliğini; Gaffney-Rhys (2011), çocuk evliliğiyle mücadele aracı olarak uluslararası hukuku; Le Strat vd. (2011), Amerika Birleşik Devletleri’nde çocuk evliliği ve kadınlarda ruh sağlığı ile ilişkisini; Raj vd. (2012), Güney Asya’da kız çocuk evliliğini; Lee-Rife vd. (2012) ve Svanemyr vd. (2012) çocuk evliliğini önlemeyi; Nguyen ve Wodon (2012), çocuk evliliğini ölçümlemeyi; Gaffney-Rhys (2012), insan hakları boyutunda çocuk evliliğini; Raj ve Boehmer (2013), kız çocuk evliliği ile HIV, anne sağlığı ve bebek ölüm oranlarının ilişkisini; Godha vd. (2013), üreme sağlığı ve çocuk evliliğini; Gage (2013), çocuk evliliği boyutunda Etiyopya’da ergen kız çocuklarında intihar düşünceleri ve girişimlerini; Nasrullah vd. (2014), kız çocuğunun evliliği ve doğurganlığa etkisini; Braimah (2014), çocukların çocuk evliliğine karşı korunmasını; Parsons (2015), çocuğun evliliğinin ekonomik etkilerini; Fayokun (2015), Nijerya’da çocuk evliliğinin yasallığını; Kamal vd. (2015), Bangladeş’te çocuk evliliğini; Maswikwa vd. (2015), evlilik yaşı yasaları ve çocuk evliliği ile ergen doğum sıklığını; Nguyen ve Wodon (2015), çocuk evliliğinde küresel ve bölgesel eğilimleri; Kalamar vd. (2016), düşük ve orta gelirli ülkelerde gençler arasında çocuk evliliğini önlemeye yönelik müdahaleleri; Wodon vd. (2016), eğitim ve çocuk evliliğini; Wodon (2016), çocuk evliliği üzerinden aile bağlamında erken çocukluk gelişimini incelemiştir.

Çocuk evliliği üzerine yapılan çalışmalarda genel olarak çocuk evliliğinin çocukların sağlığı üzerindeki rolü üzerinde durulmuştur. Diğer

yandan çocuk evliliği toplum, kültür, ekonomi, eğitim ve insan hakları boyutlarında da ele alınmıştır. Bu açıdan çocuk evliliği ile ilgili akademik literatürün konu ve içerik bakımından oldukça zengin olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna karşın çocuk evliliği ile ilgili akademik literatüre bakıldığında çocuk evliliği üzerine hazırlanan kamu spotlarını inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışma kapsamında çocuk evliliklerine karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarında hangi mesajların verildiği, çocuk evliliğinin nasıl sunulduğu ve hangi görsel ve yazılı kodlar üzerinden çocuk evliliği ile ilgili verilmek istenen mesajların etkisinin artırılmasının amaçlandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla dünya genelinde çocuk haklarının savunulmasında ve çocuk evliliğinin önlenmesinde en etkili kurum olan UNICEF'in kamu spotu reklamları incelenmiştir. UNICEF'in kamu spotu reklamlarına UNICEF'in resmi Youtube hesabından ulaşılmıştır. UNICEF'in resmi Youtube hesabına da UNICEF'in resmi websitesi üzerinde bulunan Youtube linkinden erişilmiştir. Çalışmada "UNICEF'in kamu spotu reklamlarında çocuk evliliği nasıl sunulmaktadır?" şeklindeki sorunun cevaplanılmasına çalışılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ışığında, kamu spotu reklamlarının çocuk evliliklerinin önlenmesi konusunda oynadıkları rolün ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu yolla çalışmanın, Türkiye'de resmi ve resmi olmayan kurumlar tarafından çocuk evliliğinin önlenmesine karşı hazırlanması planlanan kamu spotları ile ilgili kaynak teşkil etmesi hedeflenmiştir.

1. Çocuk Evliliğine Genel Bakış

Çocuk evliliği, pek çok ülkenin yasalarına göre, 18 yaşın altındaki bir bireyin başka bir bireyle evlendirilmesini ifade etmektedir. Dünya genelinde kanunlar -belirli istisnalar dışında- 18 yaşın altında bireylerin evlenmesine izin vermemektedir. Bu yaş sınırlaması kimi ülkelerde daha aşağı da olabilmektedir. Çocuk evliliği hem erkek hem de kız çocuklarını kapsamaktadır. Buna karşın kız çocukları arasında çocuk evlilikleri daha yaygın görülmektedir. Pek çok ülkede çocuk evliliği kanunlarda yasak olmasına karşın geçmişten gelen kültürel alışkanlıklar nedeniyle çocuk evliliklerine dünya genelinde yaygın olarak rastlanabilmektedir. Çocuk evliliklerinin gizli olarak yürütülmesi, bu sayının yüksek olmasında önemli bir etkidir. Diğer yandan çocuk yaşta sayılabilecek bireylerin hamileliği gibi durumlar, kimi

zaman bireylerin erken yaşta evlenmesine de yol açabilmektedir. Çocuk evliliklerinde aile rızası önemli rol oynamaktadır. Bu aşamada ailenin ekonomik durumunun kötü olması, çocukların yüksek fiyatlarda satılması, toprak, ev vb. çeyiz alınması, eğitimsizlik gibi pek çok etken ailenin çocuk evliliğine izin vermesine yol açabilmektedir (Ferdousi, 2014, s. 1). Aileler arasında ilişkilerin güçlendirilmesi için akrabalık oluşturulması amacıyla da çocuk evlilikleri gerçekleştirilmektedir.

Çocuk evliliği geçmiş dönemlerden günümüze yaygın olarak sürdürülen bir uygulamadır. Özellikle dünya genelinde çocuk evliliklerine Asya, Afrika ve Güney Amerika kıtasında sık rastlanabilmektedir (Nour, 2009, s. 51). Günümüzde pek çok toplum geçmişten gelen alışkanlıklarını sürdürme eğilimindedir. Bunların başında da çocuk evliliği gelmektedir. Toplumlar çocuk evliliğini sıradan bir uygulama olarak görebilmekte ve çocuk evliliğini sürdürmektedir.

Çocuk evliliklerinin bireyler üzerinde pek çok olumsuz etkisi olduğu savunulmaktadır. Bunlardan ilki sağlık temellidir. Çocuk evliliği, çocukların yetişkin bir bireyin sorumluluğu altına girmesine neden olmaktadır. Bu nedenle çocuk gelin, evlilikle birlikte özgür yaşama olanağını kaybedebilmektedir. Diğer yandan çocuk evliliği, zaman içerisinde çocuk gelinin belirli sağlık sorunları yaşamasına yol açabilmektedir (Le Strat vd., 2011, s. 524). Özellikle kadınların doğurganlığı üzerinden çocuk evliliğinin olumsuz yansımaları ortaya çıkabilmektedir. Nitekim doğum, genç yaşta bireyler için önde gelen ölüm nedenlerinden biri olabilmektedir.

Çocuk evliliğinin bazı bölgelerde yaygınlık kazanmasının en önemli nedenlerinden biri başlık parası kavramıdır. Başlık parası, kızların belirli bir para veya mülk karşılığında bir aileye gelin olarak verilmesini ifade etmektedir. Bu durumda başlık parası kavramı bazı kültürlerde sıradan bir uygulama olarak değerlendirilebilmektedir. Böylece kızların çocuk yaşta başlık parası karşılığında başka ailelere verilmesi günümüzde de söz konusu olabilmektedir. Bazı aileler bunu önemli bir gelir kaynağı olarak değerlendirebilmektedir. Bu nedenle bu aileler, başlık parasından mahrum olmamak için çocuk evliliklerinin sürmesini destekleyebilmektedir (Chowdhury, 2004, s. 244). Başlık parası kavramı çocukların genç yaşta

evlenmesine ve çocuk ticaretinin günümüzde de sürmesine yol açan önemli bir neden olmaktadır.

Çocuk evlilikleri, çocukların eğitim almalarını engelleyebilmektedir (Wodon, 2016, s. 54). Çocuk evliliği sonucunda çocuklar, ev işleri ve çocuk yetiştirme gibi sorumlulukların altına girmektedirler. Eğitimlerini sürdüremeyen çocuk gelinler, ilerleyen dönemde maddi özgürlüklerini elde edecekleri iyi bir işe sahip olma fırsatını da kaybedebilmektedir. Bu süreçte çocuk gelinler, maddi olarak eşlerine bağımlı hale gelebilmektedir. Bu nedenle çocuk gelinler, eşlerine karşı daha savunmasız halde olabilmektedirler. Çocuk gelinler, evlilikleri döneminde yetişkin olarak evlenen eğitilmiş kadınlara göre haklarını savunmada zorluk yaşayabilmektedirler. Bu aşamada kimi zaman çocuk gelinler, aile içi şiddete maruz kalabilmektedir. Çocuk gelinlerin, eşlerinin evinde ve eşlerinin ailesiyle birlikte yaşamak zorunda kalmaları, yardıma ihtiyaç duyduklarında sosyal açıdan kendilerine destek bulmalarını engelleyebilmektedir. Diğer yandan çocuk gelinler evlilik içi tecavüzlerde de haklarını savunmaktan ziyade çekingen kalmayı seçebilmektedir. Tüm bu süreç çocuk gelinlerin uzun süreli psikolojik sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir.

2. Çocuk Evliliğine Karşı Yürütülen Faaliyetler ve UNICEF

Çocuk evliliklerinin önüne geçebilmek amacıyla dünya genelinde resmi ve resmi olmayan kurumlar tarafından pek çok farklı konu ve içerikte faaliyet yürütülmektedir. Gerçekleştirilen faaliyetlerde genel olarak çocuk evliliğinin uluslararası yasalarca suç kabul edildiği ve çocuk evliliği sonucunda çocukların maruz kaldığı problemler üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından uluslararası alanda çocuk evliliğine karşı dikkatin çekilmesi için önemli faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Özellikle Asya ve Afrika kıtalarında çocuk evliliklerinin yüksek olduğu ülkelerde çocuk evliliklerine karşı duyarlılık oluşturulmasını amaçlayan kampanyalar yürütülmektedir. Bu kampanyalar erken evliliği azaltmayı, kızların okulda kalmalarına yardımcı olmayı ve aynı zamanda toplumsal gelişmeyi de destekleyebilmektedir (Kamal, 2015, s. 120). STK'ler tarafından yürütülen kampanyalar kimi zaman ulusal ve uluslararası resmi kurumlar tarafından da desteklenmektedir. Kampanyalar, kültürel olarak çocuk evliliğinin sıradan kabul edildiği bölgelerde, algıları değiştirmeye

odaklanmaktadır. Nitekim kimi zaman kanunların çocuk evliliklerinin önüne geçmede yetersiz kalması, STK'ler tarafından çocuk evliliğine karşı yürütülen kampanyaları daha önemli hale getirebilmektedir.

STK'lerin çocuk evliliği karşıtı kampanyaları pek çok farklı kitle iletişim aracı üzerinden yürütülmektedir. Özellikle bu süreçte sosyal medya platformları STK'ler tarafından kitleleri bilinçlendirmek adına etkin bir şekilde kullanılabilir. Sosyal medya platformlarını kullanmak günümüz çocuklarının ve ergenlerinin en yaygın aktiviteleri arasındadır (O'Keeffe ve Clarke-Pearson, 2011, s. 800). STK'ler sosyal medya platformları üzerinden çocuk evliliğine karşı gündem oluşturabilmekte ve çocuk evliliğinin yasal bir suç olduğuna yönelik kitleleri uyurabilmektedir. Kampanyalar kapsamında çekilen kamu spotu reklamlarında çocuk evliliği sonucunda bireylerin yaşadıkları sıkıntıların gözler önüne serilmesi amaçlanmaktadır. Kamu spotu reklamları kadın ve çocuk hakları, trafik kurallarına uyma, ilaç kullanımı gibi toplumsal düzeni sağlamaya yönelik bilgilendirici mesajları kapsamaktadır (Gazi ve Çakı, 2018, s. 53). Kamu spotu reklamları kitleleri belirli bir konu üzerinde ikna etmede önemli rol oynayabilmektedir (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018, s. 291). Çocuk evliliği ile ilgili hazırlanan kamu spotu reklamlarında da toplum nezdinde oluşturulacak olan duyarlılıkla yeni çocuk evliliklerinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Çocuk evliliğine karşı kamu spotu reklamlarını en etkili kullanan kurumların başında UNICEF gelmektedir. UNICEF'in kamu spotu reklamları özellikle çocuk evliliğinin yoğun olduğu Nijer, Çad ve Bangladeş gibi ülkeler üzerine yoğunlaşmaktadır. UNICEF'in kamu spotu reklamlarında, çocukların eğitimlerini devam ettirmeleri üzerine mesaj verilmekte, bu amaçla çocuk evliliğinin önüne geçilmesi gerektiği savunulmaktadır. UNICEF, kampanyalarındaki mesajları çocuk evliliği ile ilgili istatistiki veriler ile zenginleştirmeye çalışmaktadır (Wardlaw, 2013, s. 3). Böylece UNICEF, çocuk evliliğinin dünya genelinde ulaştığı rakamlara dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Çocuk evliliklerine karşı hazırlanan kampanyalarda özellikle insan ticareti üzerinde durulmaktadır. İnsanların bir eşya gibi para karşılığında satılmamasını savunan kampanyalarda, insan ticaretinin olumsuz boyut-

larına da dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Kampanyalar kapsamında çocukların, para karşılığında kendilerinden yaşça büyük insanlarla evlendirilmesinin ve akabinde eğitimlerinin sonlandırılmasının hatalı bir tutum olduğuna vurgu yapılmaktadır. Aynı zamanda çocuk evlilikleri, insan ticareti bağlamında ele alınarak, çocukların özgürlüklerinin sonlandırıldığına dikkat çekilmektedir. Farklı ülkelerden getirilen çocukların, tanımadıkları ülkelerde, tanımadıkları kültürler içerisinde yaşamaya zorlandıkları ve çocukluk dönemlerini yaşamalarına izin verilmediği aktarılmaktadır. Böylece kampanyalarda çocuk evlilikleri üzerinden insan ticaretinin de eleştirisi yapılmaktadır. Kampanyalarda insan ticaretinin, bireylerin köleleştirilmesine neden olduğu ve çocuk evliliklerinin de bu süreçte bireyleri çocuk yaştan itibaren köleliğe zorladığı üzerinde durulmaktadır.

3. Yöntem

Çalışma kapsamında UNICEF'in kamu spotu reklamları, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Göstergebilim, göstergeler arası anlam inşasını inceleyen bilim dalıdır (Rifat, 2013, s.100). Gösterge ise bir kavramın başka bir kavram ile ifade edilmesidir. İnsanlar göstergeler yoluyla inşa ettikleri anlamlar ile iletişim kurmaktadır. Bu süreçte göstergelere belirli mesajlar yüklenmektedir. Göstergebilim de bu anlamları ortaya koymaya çalışmaktadır (Gazi ve Çakı, 2019, s. 58). Diğer bir deyişle göstergebilim, gösterene yüklenen ikinci anlamı açıklama çabası içerisindedir (Arpa ve Çakı, 2018b). Göstergebilim, 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan ve daha sonra sosyal bilimler alanında kullanılmaya başlayan bir yöntem olmuştur. Göstergebilim, başlarda dilbilimin bir alt dalı olarak nitelendirilmiştir (Gülada vd. 2019, s. 1086; Gazi vd., 2018, s. 15). Buna karşın göstergebilim, ilerleyen dönemde dilbiliminin sınırları dışında da kullanılmaya başlanmıştır. Göstergebilim alanında çalışan ve alana farklı modeller kazandıran pek çok uzman bulunmaktadır (Sığırcı, 2016, s. 50). ABD'li dilbilimci Charles Williams Morris (1901- 1979) de bunlardan biridir (Çakı ve Dündar, 2019, s. 23). Morris, göstergelerin sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel boyutlarda çözümlendiğini belirtmektedir. Sözdizimsel boyut, göstergelerin insanlar tarafından nasıl bir araya getirildiğini açıklamaktadır. Diğer bir deyişle belirli anlamların ortaya konabilmesi için oluşturulan anlam dizgelerini ifade

etmektedir. Anlambilimsel boyut, göstergeler yoluyla ortaya çıkarılan anlamı belirtmektedir. Bu süreçte hangi göstergenin veya hangi göstergeler dizgesinin ne anlam taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Son olarak edimbilimsel boyutta göstergeler dizgesiyle meydana getirilmek istenen amaç araştırılmaktadır. Yani göstergeler yoluyla gönderenin gönderilene ne tür mesaj verdiği sorgulanmaktadır (Kalkan Kocabay, 2008, s. 23).

Çalışma kapsamında da UNICEF'in kamu spotu reklamları Morris'in göstergebilime kazandırdığı üç boyut üzerinden analiz edilmiştir.

4. UNICEF'in Çocuk Evliliğini Konu Alan Kamu Spotu Reklamlarının Göstergebilimsel Analizi

Çalışmanın bu kısmında UNICEF'in çocuk evliliğini konu alan “Düğün Konulu Hikâye Kitabı”, “Çocuklukları Çalınanlar”, “Her Zaman, Çocuk Evliliğini Ortadan Kaldır” ve “Okul” isimli beş kamu spotu reklamının göstergebilimsel analizi yapılmıştır.*

4. 1. “Düğün Konulu Hikâye Kitabı” Kamu Spotu Reklamı

‘Düğün Konulu Hikâye Kitabı’ kamu spotu reklamı UNICEF tarafından 2016 yılında Youtube hesabından paylaşılmıştır (UNICEF, 2019a). Sözdizimsel açıdan incelendiğinde, kamu spotu reklamında bir kız çocuğunun yetişkin bir erkek ile düğün töreninin konu edildiği görülmektedir. Spotun birinci sekansında çocuk gelinin düğün töreni için hazırlık yaptığı aktarılmaktadır. Bu aşamada düğün sandalyelerinden birinde “*She belongs to me* (O, bana ait)” yazısının olduğu görülmektedir. Sekansta nikâh salonu farklı açılardan yansıtılmaktadır. Spotun ikinci sekansında ise küçük kızın nikâhının kıyıldığı aktarılmaktadır. Küçük kızın başını yetişkin eşinin omzuna dayadığı ve ağladığı yansıtılmaktadır. Bu sekansta genel olarak küçük kızın mutsuzluğu üzerinde durulduğu görülmektedir. Spotun üçüncü sekansında ise küçük kızın nikâh salonunun bir köşesinde gelin ve damat resmi yaptığı aktarılmaktadır. Küçük kız elindeki boya kalemiyle damat resmini karalamaktadır. Spotun dördüncü ve son sekansında ise küçük kızın oyuncak ayısına sarıldığı ve mutsuz olduğu gösterilmektedir. Spotta “Bu

* Çalışma kapsamında incelenen kamu spotu reklamlarının haricinde UNICEF tarafından Bangladeş'teki çocuk evliliklerini konu alan toplam beş kamu spotu reklamı hazırlanmıştır. Beş kamu spotu reklamının içerik ve konu bakımından birbirine benzer olması nedeniyle çalışmada yalnızca bir tanesi (Okul) incelenmiştir.

Yıl 15 milyon kız çocuğu evlenecek... 18. doğum gününden önce" yazısı bulunmaktadır.

Sekans 1. 1.

Sekans 1. 2.

Sekans 1. 3.

Sekans 1. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, spotta çocukların çocuk evlilikleri nedeniyle çocukluklarını yaşayamadıkları aktarılmaktadır. Spotta yer alan küçük kızın düğün salonunda resim çizmesi ve nikâhtan sonra oyuncak ayısına sarılması ile evlenen kişinin bir gelin olmasından çok çocuk olduğuna vurgu yapılmaktadır. Diğer yandan küçük kızın resim çizerken damat resmini karalaması, küçük kızın evlenmek istemediğinin bir işareti olarak yansıtılmaktadır. Küçük kızın damadın omzunda ağlaması ile de benzer şekilde küçük kızın evlendiği için mutsuz olduğu mesajı verilmektedir. Sandalyenin üzerinde yer alan "o bana ait" yazısı, küçük kızın evlilikle birlikte özgürlüğünü kaybettiği algısını oluşturmaktadır. Edimbilimsel boyutta analiz edildiğinde spotta çocuk evliliği ile ilgili mesajın doğrudan toplumun geneline verildiği görülmektedir. Spotta, insanlardan çocukların çocukluk dönemlerini özgürce yaşayabilmeleri için çocuk evliliklerine izin vermemeleri istenmektedir. Nitekim spotta oluşturulan hüznü duygusu ile insanların etkilenmesi ve çocuk evliliklerine karşı harekete geçmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Tablo 1. “Düğün Konulu Hikâye Kitabı” Kamu Spotu Reklamı

Sözdizimsel Boyut	Küçük kızın nikâh salonunda bulunması, ayıçığına sarılması, resim çizmesi
Anlambilimsel Boyut	Çocuk gelinler, evlenseler bile çocuk olarak kalmaktadır
Edibilimsel Boyut	Çocukların çocukluk dönemlerini yaşayabilmeleri için evlenmelerine izin verilmemelidir

4. 2. “Çocuklukları Çalınanlar” Kamu Spotu Reklamı

“Çocuklukları Çalınanlar” kamu spotu reklamı UNICEF tarafından 2019 yılında Youtube hesabından paylaşılmıştır (UNICEF, 2019b). Sözdizimsel açıdan incelendiğinde, kamu spotu reklamında Nijerli genç bir kızın düğününün konu edildiği görülmektedir. UNICEF’in spotu Afrika ülkesi Nijer özelinde hazırlanmıştır. Spotun birinci sekansında genç kızın düğün anı aktarılmaktadır. Sekansta Nijer yerel kıyafetleri içerisindeki insanlar küçük kızın düğününü kutlamaktadır. Spotun ikinci sekansında ise genç kızın siyahlar içerisinde çöllerde olduğu aktarılmaktadır. Genç kız mutsuz bir şekilde çöllerde dolaşmaktadır. Spotun üçüncü sekansında siyahlar içerisinde dolaşmakta olan kıza doğru yeşil renkli elbise içinde bir kadın gelmektedir. Kadın Nijerli genç kızın üzerinden siyah elbisesini çıkararak ona yeşil bir elbise vermektedir. Nijerli genç kız da yeşil elbiseleri giyince mutlu olmaktadır. Spotun dördüncü ve son sekansında da yeşiller giymekte olan kızların çöllerde koşturmakta olduğu yansıtılmaktadır. Her birinin mutlu olduğu aktarılmaktadır. Ayrıca spotta “Her yıl 12 milyon kızın evlendiği tahmin ediliyor. Nijer, dünyadaki en yüksek çocuk evliliğine sahip ülkedir. Nijerli kızların 4’te 3’ü, 18 yaşından önce evlenir. Kızları çocuk evliliğinden korumak için hepimiz birlik olalım” yazılarına da yer verilmiştir.

Sekans 2. 1.

Sekans 2. 2.

Sekans 2. 3.

Sekans 2. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, spotta Nijerli kızın nikâh töreninde mutsuz olması, evlenmek istemediği algısını oluşturmaktadır. Diğer yandan düğün esnasında siyahlar içerisinde çöllerde olması ile de küçük kızın evlilikle birlikte hayatının mutsuzluk içerisinde olacağı mesajı verilmektedir. Küçük kızın çöllerde gezerken karşısına çıkan yeşiller içerisindeki kadın da küçük kıza toplum tarafından gelen desteği anlatmaktadır. Yeşiller içindeki kadının, küçük kızın üzerindeki siyah elbiseyi çıkarması, toplumun çocuk yaşta evliliğe izin vermediğini göstermektedir. Diğer yandan yeşiller içerisindeki kadının küçük kıza yeşil elbise giydirmesi de onun küçük kızın hayatını mutlu hale getirmesinin bir temsili olarak yansıtılmaktadır. Benzer şekilde diğer kızların da yeşiller içerisinde olması, spottaki genç kız gibi diğer kızların da çocuk yaşta evlendirilmedikleri takdirde mutlu olacakları mesajını oluşturmaktadır. Edimbilimsel boyutta analiz edildiğinde spotta yine çocuk evliliğine karşı mesajın toplumun geneline verilmek istendiği görülmektedir. UNICEF, her ne kadar spotu Nijer özelinde hazırlamış olsa da vermek istediği mesajı evrensel bir şekilde sunmaktadır. Spotta çocuk evliliğinin çocukların özgürlüklerini elinden aldığı ön plana çıkarılarak hüznün duygusu oluşturulmaya çalışılmaktadır. Oluşturulan hüznün duygusu ile birlikte de insanların çocuk evliliklerine karşı ortak hareket etmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 2. “Çocuklukları Çalınanlar” Kamu Spotu Reklamı

Sözdizimsel Boyut	Nijerli genç kızın düğün töreni sırasında siyahlar içerisinde çöllerde gösterilmesi ve yeşiller giyen bir kadının gelmesi
Anlambilimsel Boyut	Çocuk evliliği çocukları mutsuzlaştırmakta ve onlara esaret yaşatmaktadır
Edimbilimsel Boyut	Çocuk evliliklerinin durdurulabilmesi için insanların ortak hareket etmesi gerekmektedir

4. 3. “Her Zaman” Kamu Spotu Reklamı

“Her Zaman” kamu spotu reklamı UNICEF tarafından 2015 yılında Youtube hesabından paylaşılmıştır (UNICEF, 2019c). Sözdizimsel açıdan incelendiğinde, kamu spotu reklamında Çadlı bir genç kızın çocuk evliliği nedeniyle başına gelen olumsuzluklar anlatılmaktadır. UNICEF’in spotu Afrika ülkesi Çad özelinde hazırlanmıştır. Spottaki olaylar geçmişten günümüze şeklinde ters bir akışla ilerlemektedir. Spotun birinci sekansında hastanede yatmakta olan Çadlı bir genç kız gösterilmektedir. Çevresinde ise genç kızın yakınları bulunmaktadır. Genç kız aniden hayatını kaybetmekte ve çevresindekiler de üzülmemektedir. Tam bu sırada genç kızın yaşantısı tersine şekilde yaşanmaya başlanmaktadır. Spotun ikinci sekansında genç kız ve eşi doğrudan evlerine gitmektedir. Genç kızın işleri yaptığı aktarılmaktadır. Bu süreçte genç kız evinin camından öğrenci kıyafetleri içerisindeki Çadlı kızlara bakmakta ve onlar gibi olmanın hayalini kurmaktadır. Spotun üçüncü sekansında ise genç kızın nikâhına dönülmektedir. Burada insanlar eğlenirken genç kız üzüntülü durmaktadır. Spotun dördüncü ve son sekansında Çadlı genç kızın gelin olarak evden ayrılmadığı ana geçiş yapılmaktadır. “Hikâye çok farklı olabilirdi” yazısı ekranda belirmekte ve ardından genç kız evden gelin değil öğrenci kıyafeti içerisinde çıkmaktadır. Okulda arkadaşları ile birlikte derse katılan genç kız, mutlu olarak sınıfta yansıtılmaktadır. Spotta “Çad’daki bir kızın doğum sonrası okula gitmekten çok ölmesi daha muhtemeldir. Çad’daki 10 kızdan 7’si 18 yaşını doldurmadan evlenmektedir” yazısı da yer almaktadır.

Sekans 3. 1.

Sekans 3. 2.

Sekans 3. 3.

Sekans 3. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, spotta genç kızların evlendirilmedikleri ve eğitimlerine devam ettikleri müddetçe daha mutlu olacakları mesajı verilmektedir. Genç kızın hastanede ölmesi üzerinden çocuk evliliğinin, bireyler üzerinde meydana getirdiği sağlık sorunlarının en uç noktası sunulmaktadır. Spotta genel olarak çocuk gelinlerin yaşadıkları sorunlara eğilmek istenmektedir. Çocuk gelinin hayat seyrinde geçmişe dönülmesi ve genç kızın ailesi tarafından gelin yerine öğrenci olarak evden uğurlanması ile çocuk gelinlerin olmasında temel rolün ailelere ait olduğu mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta analiz edildiğinde spotta çocuk evliliğiyle ilgili mesajın ailelere verilmek istendiği görülmektedir. Çocukların sağlıklarının olumsuz yönde etkilenmesini önlemek için ailelerin çocuk evliliklerine karşı çıkmaları amaçlanmaktadır. Bu süreçte diğer spotlarda olduğu gibi hüznün duygusu ön plana çıkarılarak, çocuk evliliğine karşı ailelerin harekete geçmeleri hedeflenmiştir.

Tablo 3. “Her Zaman” Kamu Spotu Reklamı

Sözdizimsel Boyut	Çadlı çocuk gelinin hastanede olması, geçmişine dönülmesi ve öğrenci olması
Anlambilimsel Boyut	Çocuk yaşta evlenen kızlar mutsuz olmakta, evlendirilmeyip okullarına devam ettiklerinde ise mutlu olmaktadır
Edimbilimsel Boyut	Çocuk gelinlerin kaderini aileleri belirlemektedir. Aileler, çocuklarını mutlu etmek için çocuklarını çocuk yaşta evlendirmemelidir

4. 4. “Çocuk Evliliğini Ortadan Kaldır” Kamu Spotu Reklamı

“Çocuk Evliliğini Ortadan Kaldır” kamu spotu reklamı UNICEF tarafından 2013 yılında Youtube hesabından paylaşılmıştır (UNICEF, 2019d). Sözdizimsel açıdan incelendiğinde, kamu spotu reklamında evlenmek yerine okumayı tercih eden genç bir kızın anlatıldığı görülmektedir. UNICEF’in spotu çizgi film formatında hazırlanmıştır. Spotun birinci sekansında genç kızın nikâh töreni konu edinilmektedir. Sekansta genç kızla evlenecek adamın da ailesi tarafından evlenmeye zorlandığı aktarılmaktadır. İkinci sekansta genç kız nikâh töreninden kaçmaktadır. Üçüncü sekansta mavi renkte bir el, bir kalem ile genç kıza bir kapı çizmektedir. Dördüncü ve son sekansta ise küçük kız kendisine çizilen kapıdan içeri girmektedir. Genç

*İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik
UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*

kızın girdiği duvar içerisinde bir sınıf bulunmaktadır. Sınıfta ise farklı sosyo-kültürel çevreleri temsil eden insanlar bulunmaktadır. Sınıfta bulunan bir kadın genç kıza diploma vermektedir. Genç kıızı sınıftaki herkes alkışlamaktadır. Sekansta “Küresel olarak genç kadınların yaklaşık üçte biri çocuk olarak evlendi. UNICEF çocuk evliliğini sonlandırmak ve kızlar için daha fazla fırsat yaratmak için hükümetlerle ve topluluklarla birlikte çalışmaktadır” yazıları bulunmaktadır.

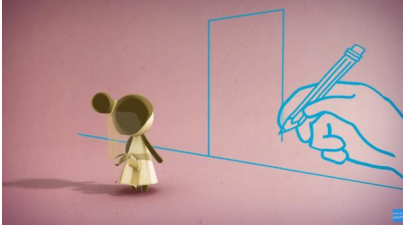
Sekans 4. 1.

Sekans 4. 2.

Sekans 4. 3.

Sekans 4. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, spotta küçük kızın ve damadın aile zorlaması ile evlenmek zorunda kaldıkları mesajı verilmektedir. Adamın elinde küçük kızın fotoğrafının olması, adamın yalnızca fotoğrafını gördüğü biriyle evlendirilmeye mecbur bırakıldığı algısını oluşturmaktadır. Küçük kızın düğün salonundan ayrılması ile de çocukların çocuk evliliğine karşı direniş gösterdiği aktarılmaktadır. Küçük kızın önüne mavi bir elin mavi bir kalemle kapı çizmesi ile UNICEF’in çocuk evliliğine karşı mücadelesi aktarılmaya çalışılmaktadır. Küçük kızın sınıfa girmesi ile de çocukların evlilikten ziyade okumaları gerektiği mesajı verilmektedir. Küçük kızın girdiği sınıfta, farklı sosyo-kültürel çevreden insanların olması ve bu kişilerin küçük kız diploma aldıktan sonra onu alkışlamaları toplumun her kesiminden çocuk evliliğine karşı tepkinin geldiği ve çocukların eğitiminin sürdürülmesi konusunda destek olduğu algısı oluşturulmak-

tadır. Edimbilimsel boyutta analiz edildiğinde spotta çocuk evliliği ile ilgili mesajın toplumun geneline verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Evlenmeyi istemeyerek ailelerine karşı çıkan çocukların toplum tarafından desteklenmesi amaçlanmaktadır. Nitekim çocukların toplum tarafından desteklendikleri takdirde çocuk evliliklerine karşı gelebilecekleri ve eğitimlerini tamamlayabilecekleri aktarılmaktadır. Bu aşamada çocuk evliliğine karşı oluşacak gücün toplumun her bireyinin ortak hareket etmesiyle mümkün olabileceği bildirilmeye çalışılmaktadır.

Tablo 4. “Çocuk Evliliğini Ortadan Kaldır” Kamu Spotu Reklamı

Sözdizimsel Boyut	Küçük kızın nikâh salonunu terk ederek, okula gitmesi ve diploma alması
Anlambilimsel Boyut	Çocuklar evlenmek değil okula gidip eğitimlerini tamamlamak istemektedir. Bu aşamada çocuklar toplumun desteğine ihtiyaç duymaktadır
Edimbilimsel Boyut	Çocuk evliliklerinin sonlanması için çocuk evliliklerine karşı toplumun her bireyinin ortak hareket etmesi gerekmektedir

4. 5. “Okul” Kamu Spotu Reklamı

“Okul” kamu spotu reklamı UNICEF tarafından 2017 yılında Youtube hesabından paylaşılmıştır (UNICEF, 2019e). Sözdizimsel açıdan incelendiğinde, kamu spotu reklamında genç bir kızın babası tarafından okuldan alınarak evlendirilmesi konu edinilmektedir. UNICEF’in spotu Bangladeş özelinde hazırlanmıştır. Çalışmada kamu spotu reklamı kişiler arası konuşma temelli ilerlemektedir. Birinci sekansta genç bir kızın okulda arkadaşları ile oyun oynadığı aktarılmaktadır. Sekansta genç kızın mutlu olduğu yansıtılmaktadır. İkinci sekansta ise genç kızın babası okula gelmekte ve onu eve götürmek istemektedir. Genç kız babasına neden eve gitmeleri gerektiğini sorduğunda, babası onu evlendireceğini bildirmektedir. Bu aşamada kız babasıyla eve gelmek istememektedir. Spotun üçüncü sekansında genç kızın babasına direnmekte olduğunu görenler, genç kıza yardımcı olmaya çalışmaktadır. Çevredekiler, genç kızın babasına kızının henüz 18 yaşına gelmediğini belirtmektedir. Bu sırada adamı ikna edemeyen çevredeki insanlar, adamın genç kızı zorla evlendirmeye çalışmasını

*İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik
UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*

alkışlayarak protesto etmeye başlamaktadır. Dördüncü ve son sekansta ise adam kızını evlendirmekten vazgeçmektedir. Spotta “Çocuk evliliğine son vermek bizim sorumluluğumuzdur. Nerede olursanız olun ayağa kalkın ve çocuk evliliğine karşı ses verin. Yerel makamlara rapor verin. 109’u arayın. Bu duruma sesinizi yükseltin. Çocuk evliliğine son verin” yazıları yer almaktadır.

Sekans 5. 1.

Sekans 5. 2.

Sekans 5. 3.

Sekans 5. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, spotta genç kızların evlenmekten ziyade eğitimlerini sürdürmeleri konusunda mesajın verildiği görülmektedir. Küçük kızın babasının gelmesi ve onu eve götürmek istemesi ile çocuk evliliğinin temelinde ailelerin isteğinin olduğu mesajı verilmektedir. Küçük kızın babasına direnmesi, çocukların evlenmek yerine okumayı tercih ettikleri algısını oluşturmaktadır. Diğer yandan çevredekilerin genç kızın 18 yaşın altında olduğunu vurgulaması ile çocuk evliliklerinin yasal olarak suç olduğuna yönelik farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Çevredeki insanların adamın kızını zorla evlendirmeye çalışmasına karşılık olarak alkış tutması, toplumun genelinin çocuk evliliğine karşı olduğu mesajını vermektedir. Babanın kızını evlendirmekten vazgeçmesi ile de spotta toplumun birlikte hareket etmesiyle çocuk evliliklerinin sonlanacağı aktarılmaktadır. Edimbilimsel boyutta analiz edildiğinde spotta çocuk evliliğine karşı mesajın toplumun geneline verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Spotta ailelerin çocuklarını zorla evlendirmeye çalıştıklarında

toplumun duyarsız kalmaması ve onlara yasal zeminde karşı çıkması telkin edilmektedir. Bu süreçte spot kapsamında toplumun çocuk evliliklerine karşı ortak tepki vermesi istenmektedir. Çocuk evliliğine verilecek ortak tepkinin çocuk evliliklerini önleyebileceğine yönelik bir algı oluşturularak, toplumda çocuk evliliğine karşı duyarlılığın oluşturulması amaçlanmaktadır.

Tablo 5. “Okul” Kamu Spotu Reklamı

Sözdizimsel Boyut	Babanın okula gelmesi, kızını evlendirmek istemesi ve okuldakilerin babaya tepki göstermesi
Anlambilimsel Boyut	Çocuklar evlenmek yerine eğitimlerini sürdürmek istemektedir
Edimbilimsel Boyut	Çocuk evliliğinin durdurulabilmesi için toplumun çocuk evliliğine karşı tepkide bulunması gerekmektedir.

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen kamu spotu reklamlarında genel olarak çocuk evliliğine karşı toplumun her bireyinin ortak hareket etmesine yönelik mesajın verilmeye çalışıldığı görülmektedir. UNICEF Nijer, Çad ve Bangladeş gibi ülkeler özelinde spotlar hazırlamasına karşın spotlarda evrensel nitelikte mesajlar vermeyi tercih etmiştir. Spotlarda çocuk evliliğine karşı kitlelerin dikkatini çekebilmek için hüznün duygusundan yararlanılmıştır. Spotların genelinde çocuk evliliği sonucunda çocuklar mutsuz ve hayattan kopmuş olarak sunulmuştur. Çocuk evliliği sonucunda çocukların yaşadıkları olumsuzluklara vurgu yapılan spotlarda, çocukların mutlu ve sağlıklı bir yaşam sürebilmesi için çocuk evliliklerinin önlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu aşamada çocuk evliliklerinin yol açtığı olumsuzluklara yönelik dünya genelinde farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır.

Spotlarda yapılan analizlerde, çocuk evliliğinin ortaya çıkmasında ailelerin büyük payı olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle spotlarda çocukların evlendirilmesinde sorumlu olarak aileler sunulmuştur. Çocukların aileleri tarafından zorla evlendirildikleri ve mutsuz evlilikler yaptığı aktarılmıştır. Ailelerin çocuklarını zorla evlendirmelerinin önüne geçebilmek için de

*İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik
UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*

çocukların çocuk evliliği sonucunda yaşadığı olumsuzlukların ön plana çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece ailelerin çocuk evliliği sonucunda kendi çocuklarına ne gibi zararlar verebilecekleri aktarılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan toplum nezdinde çocuk evliliğine karşı oluşturulan olumsuz algıyla birlikte toplumun çocuklarını evlendirmeye çalışan ailelere karşı harekete geçmesi de hedeflenmiştir.

UNICEF'in spotlarında çocuk evliliğinin çocukların özgürlüklerini ellerinden aldığı, çocukların çocukluk dönemlerini yaşamalarına izin vermediği ve yaşlarının ötesindeki sorumlulukların altına girmelerine yol açtığı aktarılmıştır. Spotlarda özellikle çocukların eğitimi konusuna dikkatin çekilmeye çalışıldığı görülmüştür. UNICEF, çocukların evlendirilmelerinden ziyade okullara gönderilmelerini ve eğitimlerini tamamlamalarını spotlarda teşvik etmeye çalışmıştır. Spotların genelinde çocukların evlenmek istemedikleri, ailelerinin zorlaması sonucunda evlenmek zorunda kaldıkları aktarılmıştır. Spotlarda çocukların evlenmeyi değil eğitim almayı tercih ettikleri mesajı verilmiştir. Bu süreçte evlilik çocuklar için istenmeyen, zorla gerçekleştirilen bir eylem olarak yansıtılmıştır. Buna karşın eğitimin çocukların mutluluğu ve geleceği için ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmuştur.

Kamu spotu reklamlarındaki görsel, yazılı ve sözlü kodların kitleleri çocuk evliliğine karşı ikna etmede başarılı bir şekilde kullanıldığı söylenebilmektedir. Buna karşın kamu spotlarında çocuk evliliğine yönelik istatistik verilerden daha sık yararlanılmasının ve çocuk evliliği mağdurlarının tecrübelerine daha çok yer verilmesinin, kamu spotu reklamlarının kitleler üzerindeki etkisini arttırmada olumlu bir etki meydana getirebileceği düşünülmektedir.

Çalışmada UNICEF özelinde kamu spotu reklamlarında çocuk evliliğine karşı verilen mesajların ortaya konulmasına çalışılmıştır. Çalışma, kamu spotu reklamlarının çocuk evliliğinin önlemedeki rolünü açıklaması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmada elde edilen bulgular hazırlanan kamu spotu reklamlarının kitleler üzerindeki etkisini ortaya koyamamaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların çocuk evliliğine karşı hazırlanan kamu spotu reklamlarının kitleler üzerindeki etkisini ölçen saha çalışmalarına yönelmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Arpa, M. & Çakı, C. (2018a). İş Kazalarını Konu Alan İş Güvenliği Reklamlarında Duygusal Çekiciliklerin Kullanımı: Avustralya ve Singapur İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 153-172.

Arpa, M., & Çakı, C. (2018b). “İş Kazası Diye Bir Şey Yoktur”: Kanada İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2), 75-87.

Braimah, T. S. (2014). Child marriage in Northern Nigeria: Section 61 of Part I of the 1999 Constitution and the protection of children against child marriage. *African Human Rights Law Journal*, 14(2), 474-488.

Chowdhury, F. D. (2004). The Socio-Cultural Context of Child Marriage in A Bangladeshi Village. *International Journal of Social Welfare*, 13(3), 244-253.

Çakı, C., & Dündar, G. (2019). Çin Halk Cumhuriyeti’nde Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde (1953-1957) Kadınların Propaganda Posterlerindeki Sunumu. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 13-37.

Erulkar, A. S., & Muthengi, E. (2009). Evaluation of Berhane Hewan: a Program to Delay Child Marriage in Rural Ethiopia. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 6-14.

Fayokun, K. O. (2015). Legality of Child Marriage in Nigeria and Inhibitions against Realisation of Education Rights. *US-China L. Rev.*, 12, 812-826.

Ferdousi, N. (2014). Child Marriage in Bangladesh: Socio - Legal Analysis. *International Journal of Sociology and Anthropology*, 6(1), 1-7.

Gaffney-Rhys, R. (2011). International Law as an Instrument to Combat Child Marriage. *The International Journal of Human Rights*, 15(3), 359-373.

Gaffney-Rhys, R. (2012). A Comparison of Child Marriage and Polygamy from A Human Rights Perspective: Are The Arguments Equally Cogent?.

*İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik
UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*

Journal of Social Welfare and Family Law, 34(1), 49-61.

Gage, A. J. (2013). Association of Child Marriage with Suicidal Thoughts and Attempts among Adolescent Girls in Ethiopia. *Journal of Adolescent Health*, 52(5), 654-656.

Gangoli, G., McCarry, M., & Razak, A. (2009). Child Marriage or Forced Marriage? South Asian Communities in North East England. *Children & Society*, 23(6), 418-429.

Gazi, M. A., & Çakı, C. (2018). Siyahi Ayrımcılığa Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları, *International Journal of Labour, Life and Social Policy*, 1(2), 48-62.

Gazi, M. A., Çakı, C., & Gülada, M. O. (2018). İspanya 2000 Partisi'nin Göçmen Karşıtı Propaganda Faaliyetleri Üzerine İnceleme. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 11-22.

Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77 .

Godha, D., Hotchkiss, D. R., & Gage, A. J. (2013). Association between Child Marriage and Reproductive Health Outcomes and Service Utilization: A Multi-Country Study from South Asia. *Journal of Adolescent Health*, 52(5), 552-558.

Gülada, M. O., Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: "Das Deutsche Mädel" Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.

Hampton, T. (2010). Child Marriage Threatens Girls' Health. *Jama*, 304(5), 509-510.

Kalamar, A. M., Lee-Rife, S., & Hindin, M. J. (2016). Interventions to Prevent Child Marriage among Young People in Low-and Middle-Income Countries: A Systematic Review of the Published and Gray Literature. *Journal of Adolescent Health*, 59(3), S16-S21.

Kalkan Kocabay, H. (2008). *Tiyatroda Göstergebilim*. İstanbul: E Yayınları.

- Kamal, S. M., Hassan, C. H., Alam, G. M., & Ying, Y. (2015). Child Marriage in Bangladesh: Trends and Determinants. *Journal of Biosocial Science*, 47(1), 120-139.
- Lee-Rife, S., Malhotra, A., Warner, A., & Glinski, A. M. (2012). What Works to Prevent Child Marriage: A Review of the Evidence. *Studies in Family Planning*, 43(4), 287- 303.
- Le Strat, Y., Dubertret, C., & Le Foll, B. (2011). Child Marriage in the United States and its Association with Mental Health in Women. *Pediatrics*, 128(3), 524-530.
- Maswikwa, B., Richter, L., Kaufman, J., & Nandi, A. (2015). Minimum Marriage Age Laws and the Prevalence of Child Marriage and Adolescent Birth: Evidence from sub-Saharan Africa. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 41(2), 58-68.
- Mikhail, S. L. B. (2002). Child Marriage and Child Prostitution: Two Forms of Sexual Exploitation. *Gender & Development*, 10(1), 43-49.
- Nasrullah, M., Muazzam, S., Bhutta, Z. A., & Raj, A. (2014). Girl Child Marriage and its Effect on Fertility in Pakistan: Findings from Pakistan Demographic and Health Survey, 2006–2007. *Maternal and child health journal*, 18(3), 534-543.
- Nguyen, M. C., & Wodon, Q. (2012). Measuring Child Marriage. *Economics Bulletin*, 32(1), 398-411.
- Nguyen, M. C., & Wodon, Q. (2015). Global and Regional Trends in Child Marriage. *The Review of Faith & International Affairs*, 13(3), 6-11.
- Nour, N. M. (2006). Health Consequences of Child Marriage in Africa. *Emerging Infectious Diseases*, 12(11), 1644-1649.
- Nour, N. M. (2009). Child Marriage: a Silent Health and Human Rights Issue. *Reviews in Obstetrics and Gynecology*, 2(1), 51-56.
- O’Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804.
- Parsons, J., Edmeades, J., Kes, A., Petroni, S., Sexton, M., & Wodon, Q.

*İnsan Ticareti Bağlamında Çocuk Evliliğini Önlemeye Yönelik
UNICEF Tarafından Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme*

(2015). Economic Impacts of child Marriage: a Review of the Literature. The Review of Faith & International Affairs, 13(3), 12-22.

Raj, A., Saggurti, N., Balaiah, D., & Silverman, J. G. (2009). Prevalence of Child Marriage and its Effect on Fertility and Fertility-Control Outcomes of Young Women in India: a Cross-Sectional, Observational Study. The Lancet, 373(9678), 1883-1889.

Raj, A., McDougal, L., & Rusch, M. L. (2012). Changes in Prevalence of Girl Child Marriage in South Asia. JAMA, 307(19), 2027-2029.

Raj, A., & Boehmer, U. (2013). Girl Child Marriage and its Association with National Rates of HIV, Maternal Health, and Infant Mortality across 97 Countries. Violence against Women, 19(4), 536-551.

Rifat, M. (2013). Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sığırcı, İ. (2016). Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Svanemyr, J., Chandra-Mouli, V., Christiansen, C. S., & Mbizvo, M. (2012). Preventing Child Marriages: First International Day of the Girl Child “My Life, My Right, End Child Marriage”. Reproductive Health, 9(1), 31, 1-3.

Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). Adolf Hitler’in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı, Erciyes İletişim Dergisi, 5(3), 290-306.

UNICEF (2019a). “Düğün Konulu Hikâye Kitabı Kamu Spotu Reklamı”, <https://www.youtube.com/watch?v=wfb3Cx3Lw>, Erişim Tarihi: 28.08.2019.

UNICEF (2019b). “Çocuklukları Çalınanlar Kamu Spotu Reklamı”, <https://www.youtube.com/watch?v=PaucunxSnE>, Erişim Tarihi: 28.08.2019.

UNICEF (2019c). “Her Zaman Kamu Spotu Reklamı”, <https://www.youtube.com/watch?v=sk-n7qOgaL8>, Erişim Tarihi: 28.08.2019.

UNICEF (2019d). “Çocuk Evliliğini Ortadan Kaldır Kamu Spotu Reklamı”, https://www.youtube.com/watch?v=_cp1aiGFVHc, Erişim Tarihi:

28.08.2019.

UNICEF (2019e). “Okul Kamu Spotu Reklamı”, [https:// www. youtube. com/ watch?v=KNV0pkBjg3U](https://www.youtube.com/watch?v=KNV0pkBjg3U), Erişim Tarihi: 28.08.2019.

UNICEF Statistics (2019). “Dünya Genelinde Çocuk Evliliği İstatistikleri”, [https:// www. unicef. org/ stories/ child- marriage -around -world](https://www.unicef.org/stories/child-marriage-around-world), Erişim Tarihi: 29.08.2019.

Wardlaw, T., You, D., Newby, H., Anthony, D., & Chopra, M. (2013). Child Survival: a Message of Hope but a Call for Renewed Commitment in UNICEF Report. *Reproductive Health*, 10(1), 64.

Warner, E. (2004). Behind the Wedding Veil: Child Marriage as a Form of Trafficking in Girls. *Am. UJ Gender Soc. Pol’y & L.*, 12, 233-271.

Wodon, Q., Nguyen, M. C., & Tsimpo, C. (2016). Child Marriage, Education, and Agency in Uganda. *Feminist Economics*, 22(1), 54-79.

Wodon, Q. (2016). Early Childhood Development in the Context of the Family: the Case of Child Marriage. *Journal of Human Development and Capabilities*, 17(4), 590-598.

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAYIN İLKELERİ

Göç Araştırmaları Dergisi Haziran 2015'te yayın yaşamına başlamıştır. Dergi'miz 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayın Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak; uluslararası alanda göç, göçmen, mülteci, sığınmacı, insan ticareti mağdurlarıyla ilgili konular ile insan hareketliliğinin ekonomik, toplumsal, coğrafi, kültürel, sosyolojik, psikolojik, tarihsel, hukuksal boyutları üzerine bilimsel makale, olgu sunumu, bilimsel eleştiri, saha çalışması ve araştırma yazıları gibi çalışmalara yer verilmektedir.

Uluslararası göç literatürünün gelişmesine katkı sağlamak, Genel Müdürlüğümüzün görev alanına giren faaliyetleri toplumun bütün kesimlerine duyurmak, Genel Müdürlüğün görevleri ile ilgili olarak toplumsal bilincin gelişmesine ve kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmak ve göç alanında yapılacak olan çalışmaları teşvik etmek Dergi'mizin amaçları arasındadır.

Ocak-Haziran ve Temmuz-Aralık dönemleri olmak üzere yılda iki defa yayınlanan bilimsel-akademik-hakemli dergidir.

Dergi'nin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazı başlığı, anahtar kelimeler ve makalenin öz kısmı ve yazar bilgileri bütün makalelerde Türkçe ve İngilizce olarak bulunmak zorundadır.

Dergi'de yayımlanması istenen yazılar, Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğü ve Yazım Kurallarına, ayrıca dilbilgisi kurallarına uygun olmalıdır.

Dergi'mize gönderilen çalışmaların daha önce hiçbir yerde yayımlanmadığı, yayımlanmak üzere kabul edilmediği veya halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirilme aşamasında olmadığına ilişkin Taahhütname yazar tarafından imzalanır ve makale ekinde yazara ait kısa özgeçmiş ile birlikte gönderilir.

Makaleler ve diğer dokümanlar posta veya elektronik posta yoluyla tarafımıza ulaştırılabilir.

Yayımlanmak üzere gönderilen makaleler ve diğer çalışmalar, derginin yayın ilkeleri ve yazım kurallarına uygunluğu Yayın Kurulu tarafından öncelik sırasına göre değerlendirilir. Yayın ilkelerine ve yazım kurallarına uygun biçimde hazırlanmayan makaleler değerlendirmeye alınmaz ve hakeme gönderilmez. Ancak ilgili değişikliklerin yapılması ve revize edilmesi amacıyla tekrar yazarına gönderilebilir.

Yayın Kurulunun ön değerlendirmesinden geçen makaleler incelenmek üzere en az iki hakeme gönderilir. Hakemlere yazar adı gönderilmez ve hakemlerin isimleri de makale sahiplerinden gizli tutulur. Eser sahibi akademisyen olarak görev yapıyorsa, hakem seçim sürecinde akademik unvanlara; makale yabancı dilde yazılmış ise hakemlik yapacak kişilerin dil yeterliklerine dikkat edilir.

Yayın Kurulu yazıyı bilimsel ve ulusal/uluslararası uygunluk yönünden değerlendirme ve yayın ilkelerine uygun olmayan yazıları yayınlamama yetkisine sahiptir.

Hakemler değerlendirmelerini Makale Değerlendirme Formunu kullanarak yaparlar. İki hakemden olumlu değerlendirme alan makaleler yayımlanabilir. Ancak, iki hakem olumlu değerlendirme yapsa bile editör tarafından gerekli görülmesi halinde makaleler tekrar değerlendirilebilir. Hakem değerlendirme sonuçlarından biri olumlu diğeri olumsuz ise, makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Hakemlerin değerlendirme sonuçları birbirleriyle çelişirse makale editör tarafından değerlendirilir.

Editör, esasa yönelik olmayan maddi hatalar, Göç Araştırmaları Dergisi Yayın İlkeleri ve Yazım Kuralları ile dergi bütünlüğü bakımından düzeltmeler yapabilir ve bunlar hakkında yazara bilgi verir.

Hakemler tarafından düzeltme isteniyorsa çalışma yazara geri gönderilir ve bu durumda editörün verdiği süre içerisinde gerekli düzeltmeler yapılarak çalışmayı Yayın Kuruluna ulaştırır. Yazarlar hakemlerin eleştiri, öneri ve düzeltme taleplerini dikkate alırlar; katılmadıkları hususlar varsa, gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler.

Dergimizde yayımlanacak olan çalışmaların intihal programında denetimi ve redaksiyonu yapılmaktadır.

Yayımlanan çalışmaların dil, üslup, içerik, etik gibi konularda fikiysel, bilimsel ve hukuksal sorumluluğu yazarlarına aittir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün resmî görüşünü yansıtmamakla birlikte bu konularda hiçbir sorumluluğu yoktur.

Yayımlanan alışmaları tüm yayın hakları Göç Araştırmaları Dergisi'ne geçer ve bu makaleler hiçbir nedenle yazara geri verilmez. Yayımlanmayan makaleler ise yazarın talep etmesi halinde editör tarafından değerlendirilerek iade edilebilir.

Dergimizde yayımlanan çalışmaların yazarlarına ve hakemlerine 23/01/2007 tarihli ve 26412 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Kurum ve Kurullarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde telif ücreti ödenir.

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ YAZIM KURALLARI

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen yazılar, referans sistemi, dipnot gösterme biçimi ve kaynakça düzenlenmesinde American Psychological Association (APA) stilinde hazırlanmalıdır. APA'nın 6. baskısı, yazarların dikkate alacağı versiyonu olmalıdır.

1- Yazı Puntoları:

-Öz (abstract) bölümü 10 punto/Times New Roman ile yazılır.

-Öz, 100-200 kelimeyi geçmez, altına en az 3 en fazla 8 anahtar sözcük sıralanır.

-Makale başlıkları 35 punto, metin ara başlıkları 12 punto ve metin gövdesi ise 10 punto ile yazılır.

2- Metin İçinde APA:

- Metinde paragraflar soldan girintili olarak başlatılır.

- İlk sayfa kapak sayfasıdır. Kapakta sırasıyla, makalenin tam başlığı, yazarın adı, yazarın kurumu sayfada ortalanmış olarak alt alta ikişer satır aralıkla sıralanır. Sayfanın altına doğru yazar hakkında kısa bilgi notu sola yaslanmış olarak yer alır. Bu notta yazarın şu anki durumu, ilgi alanları, ödülleri gibi bilgiler, yazının bir proje kapsamında desteklenmesi vb. bilgiler ile iletişim için elektronik adresi yer alabilir.

- Metin içinde kitap, dergi ve film, TV programı adları italik yazılır. Örneğin, *Siyasetin Arka Yüzü* programında (...).

- Metindeki bir ifade vurgulanmak amacıyla italik yapılmaz veya tırnak içerisine alınmaz.

- Teknik terim veya anahtar sözcük niteliğindeki bir terim vurgulanmak istendiğinde ise metin içinde ilk geçtiği anda italik yazılabilir(tırnak içinde

kullanım yapılmaz), sonrasında italik yazılmaz. Örneğin, 93 Harbi'nde çok sayıda erkek muhacir, *asâkir-i muavine* adı altında gönüllü asker olarak görev aldı.

- Sayıların kullanımı: Cümlelere başlarken sayısal ifadeler sözcük olarak verilir. Örneğin: Yirmi dergiden yalnızca sekizinci metin analizi üzerineydi, kalan 12 tanesi ülkelerin göç politikaları ile ilgiliydi.

- Bir ifadeyi aniden kesintiye uğratacak bir bilgi veriliyorsa, tek çizgi kullanılır. Örneğin: Bu üç göçmen -her birinin uyuğu farklıydı- ayrı ayrı test edildiler.

- Metinde dipnotlar, ilgili olduğu sayfada numaralandırılarak verilir; metin sonuna konulmaz.

- Metinde sadece tek ek var ise *Ek* olarak italik başlıklandırılabilir ve metinde böyle yer alabilir. Birden çok ek var ise *Ek A*, *Ek B* diye harflendirilerek sıralanabilir. Metin sonunda yer alan bu eklere başlıkları verilmelidir. Ana metinde etiketleri ile belirtilmelidir. Örneğin: Türkiye'de yapılmış göç konusundaki doktora tezlerinin ve master tezlerinin konu dağılımına bakıldığında (*Ek A ve Ek B*), 1990ların sonlarından itibaren bunların çoğunun uluslararası göçün nedenlerine odaklandığı görülmektedir.

- Metin içindeki kısa alıntılar (40 kelime altı) çift tırnakla yazılır. Çift tırnak içinde çift tırnak yer alamaz. İtalik yazılmaz.

- Metin içinde 40 sözcükten uzun alıntılar içeriden, tek veya sık satır aralığı vererek, ana metinden daha küçük bir puntoyla (10 veya 11 punto), italik olmadan, tırnaksız yazılır. Örneğin:

Canan Emek İnan'a göre (2016),

(...) devletlerin ulus yaratma çabalarının tümü olarak tanımlandığında göç ve göçmen kabul politikaları, ulus inşasında kullanılan araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ulus devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti de göç politikalarını ulus devleti oluşturmada etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının belirleyiciliğinde, ulus devletin inşasının hem aracı hem de tezahürü olarak ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları, göçmen kabul politikalarıyla desteklenmiştir (s.29).

- Özgün eserden doğrudan bir alıntı yaparken çıkarılan sözcük/cümle(ler) parantez içinde üç noktayla (...) gösterilir.

- Bir dergiden ya da kitaptan kullanılan makalenin metinde başlığıyla belirtilmesinde de çift tırnak kullanılır. Örneğin: Elif Uzun'un makalesi (2016) "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BMMYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri"
- Kısaltmalar metinde ilk kez sunulurken paranteze alınır, sonraki kullanımında alınmaz. Örneğin: 1951 Cenevre Konvansiyonu'nda yer alan mülteci tanımı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 61. Maddesine aynen dercedilmiştir. (...) Gerek 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun 1/A-2 maddesinde gerekse YUKK'un 61. maddesinde yer alan tanım uyarınca...
- Metin içinde yeniden basımı yapılmış eski bir kaynak kullanılıyorsa yatık çizgi (/) kullanılır. Örneğin: Freud (1923/1961), çalışmasında günlük hayattaki dil sürçmelerinin de bilinçaltında yer alan bastırılmış temsillerin bir tür dışa vurumu olduğunu ilk kez öne sürmüştür.
- Karşılaştırma amaçlı olarak yatık çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılır. Örneğin: Test-yeniden test güvenilirliği için (...)
- Metin içinde başlıklar ve alt başlıkların sıralanmasında geçerli olan başlıklandırma formatı APA'da 5 düzey olarak ayırt edilmiştir. Metniniz karmaşık, hacimli ve dolayısıyla alt başlıklandırması çok ise 1.düzye, 2.düzye ve 3.düzye başlıklandırmayı kullanınız. Metniniz çok karmaşık ve alt başlıklandırmaya fazla ihtiyaç duymuyor ise 1.düzye ve 2.düzye başlıklandırma formatını kullanınız.

Başlık düzeyi APA formatı

1.düzyey	Merkezde, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
2.düzyey	Sola Yash, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
3.düzyey	Girintili, kalın, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter
4.düzyey	<i>Girintili, kalın, italik, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>
5.düzyey	<i>Girintili, italik, başlığın ilk sözcüğü Büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>

Örneğin karmaşık ve hacimli bir metinde 1.düzyey, 2.düzyey, 3.düzyey ve 4.düzyey başlıkları içeren bir sıralama şöyledir:

<p style="text-align: center;">Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler</p> <p>Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi</p> <p>Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar</p> <ul style="list-style-type: none">• Nicel yöntemler• Nitel yöntemler <p>Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar</p> <p>Master Tezlerinin Değerlendirilmesi</p> <p>Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar</p> <p>Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar</p> <p>Örneğin daha yalın ve kısa bir metinde 1.ve 2. ve 3.düzyey başlıkları şöyledir:</p> <p style="text-align: center;">Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler</p> <p>Doktora ve Master Tezlerinin Genel Değerlendirilmesi</p> <p>Yazı buradan girintili olarak başlar ve sürer.</p> <p>Doktora tezleri:</p> <p>Master tezleri:</p>

- Metniniz karmaşık ve fazla hacimli değilse, başlık ve alt başlıklarda sayılar veya harfler kullanmayınız. Yine metinde yer alan çeşitli türden ardışık sıralamalarda sayı yerine madde işaretlerini kullanmayı tercih ediniz (kare, çizgi, yuvarlak vb.).

3- APA 6.0'a Göre Kaynak ve Referans Sistemi

-Gönderme temel olarak iki şekilde yapılır:

1- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılarak gönderme yapıldığında, soyad sonrası ya da cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı tekrar kullanılmaz. Örneğin Kirişçi'nin(1996, s. 391) paylaştığı rakamlara göre, 1920 ve 30'lu yıllarda Bulgaristan'dan 200 bin civarında göçmen gelirken, Romanya'dan 120 bin civarında Türk, Tatar ve Çerkez göçmen giriş yapmıştır.

2- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılmadan gönderme yapıldığında cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı da bulunmalıdır. Örneğin, Öncelikli olarak Yahudi soyundan gelenlere yöneltilen sistematik ayrımcılık ve bu çizgideki devlet politikaları 1930'ların başından itibaren birçok Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine sebep olmuştur(Reisman, 2011, s. 4).

- Metin içinde genel bir referans söz konusuysa ve metnin bütününe gönderme yapılıyorsa (yazarın soyadı, yıl) yazmak yeterlidir. Örneğin (İnan, 2016). Belirli bir sayfadan alıntı yapılmış ya da ilgili fikirler belirli bir kısımdan alınmışsa kaynak, sayfasıyla birlikte şu şekilde yazılır: (Asan, 2016, s. 47).

- Tek yazarlı eserler göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Kaynakçada gösterimi şu şekilde olur. Yazarın soyadı, yazarın adının baş harfi. (Yıl). *Eserin adı italik yazılır*. Baskı Yeri: Yayınevi yazılır. Eğer eser birden çok baskıya girmişse baskı sayısı da baskı yerinden önce yazılır.

Örneğin:

Metinde Görünüm:

(Abadan-Unat, 2017, s.47)

Kaynakçada Görünüm:

Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurt-*

taşlığa (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- İki yazarlı bir çalışmaya göndermelerde her seferinde iki yazarın soyadı da belirtilir.

Metinde Görünüm:

(Sorensen ve Olwig, 2015)

Kaynakçada Görünüm:

Sorensen N. S. ve Olwig, K. F. (2015). *Work and Migration*. New York: Taylor and Francis Publishing.

- Yazar sayısı üç ile beş arasında olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri(vd.) ifadesi eklenmelidir. İngilizce makalelerde *et al.* ifadesi kullanılmalıdır. Örneğin, kaynak ilk geçtiğinde (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) sonraki geçişinde (Akıncı vd., 2015) olarak yer alır. Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Yazar sayısı altı ya da daha fazla olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içinde ilk kullanımda da sadece ilk yazarın soyadı ile vd. kısaltmasıyla birlikte kullanılır (İçduygu vd., 2017). Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Bir yazarın aynı yılda basılan eserleri şu şekilde yazılır: (Yaman, 2016a) ve (Yaman, 2016b).

- Birden fazla yazara gönderme yapılırken atıflar aynı parantez içerisinde yer alır. Sırasıyla ilk yazarın soyadına göre alfabetik olarak ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örneğin, (Abadan-Unat, 2015; İçduygu ve Aksel, 2012; Kirişçi, 1996)

- Web sayfasına atıf: Metin içerisinde normal atıf kurallarına uyulur: (Yazarın Soyadı, Yıl).

Kaynakçada şu şekilde yazılır: Yazarın Soyadı, Yazarın Adının Baş Harfleri. (Yıl). Makale veya Bölüm Başlığı. İtalik Şekilde *Gazete veya Dergi Adı*. Erişim adresi: <http://www>.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Atar, 2013)

Kaynakçada Görünüm: Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı Ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. *Turizm Haberleri*. Erişim adresi:

<http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

- Sayfa numarası olmayan bir web belgesinden aktarma yapılıyorsa, paragraf numarası belirtilebilir. Örneğin: Duran, iki yıldır yaşanan iç turbülansın ve kutuplaşmanın sona ermesi Avrupa’da Türkiye’ye yönelik maksatlı ototerlik tartışmasını da bitireceğini öne sürmektedir (Duran, 2015, parag.8).

- Yazarı belli olmayan ya da anonim çalışmalar: Eğer bir çalışmanın yazarı belli değilse metin içerisinde gönderme yapılırken yazarın soyadı yerine başlıkta bulunan ilk birkaç kelime ve yıl kullanılır. Eğer yazar bilgisi yerine kullanılan bu birkaç kelime; dergi, kitap, broşür ya da rapor başlığı ise *italik* olarak yazılır. Eğer makale başlığı, ya da bir web sayfasının adı ise çift tırnak içinde yazılır. İlgili çalışmaların kaynakçada gösteriminde ise: Çalışmanın tam başlığı.(yılı). Basım yeri şeklindedir.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (*Türkiye Göç Raporu*, 2015)

Kaynakçada Gösterimi: Türkiye Göç Raporu. (2015). Ankara

Örneğin:

Metinde Görünüm: (“Multi Sector Needs”, 2018)

Kaynakçada Gösterimi: Multi Sector Needs Assessment of Syrians In Turkey’s South-Eastern Provinces. (2018). Erişim adresi: <http://www.turkeyiom.int/reports>

-Alıntı yapılan bir metin doğrudan çalışma içerisinde veriliyorsa, alıntı yapılan kısım tırnak içerisinde gösterilir.

Örneğin:

Erçin ve Adıgüzel (2017, s.186), “Bütünleşme süreçlerinde göz önünde

bulundurulması gereken unsurun göç edilen ülkenin diline hâkim, güçlü iletişim becerileri olan, toplumsal kalıplara uymaya daha eğilimli yeni kuşakların temsilcileri” olduğunu savunmaktadırlar.

- İkincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa, asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur. Kaynak listesinde ise sadece ikinci kaynağın künye bilgileri yer alır.

Örneğin:

Metinde Görünüm: Berger’den aktaran Korkmaz (...). (Korkmaz, 2011).

Kaynakçada Gösterimi: Korkmaz, A.(2017). *Göç ve Din*. Konya: Çizgi Yayınevi.

- E-maile, telefonla, yüz yüze ya da başka biçimlerde yapılan kişisel görüşmelere dayalı bilgiler, metin içinde gösterilir, ancak kaynakçaya yazılmazlar. Örneğin: Angela Merkel, ülkesinin mülteci politikasına yönelik öz eleştirisinde, “Biz Almanlar da sorunu uzun süre görmezden geldik ve Avrupa genelinde bir çözümün aciliyetini ötededik.” dedi. (Angela Merkel, Süddeutsche Zeitung röportajı, 31 Ağustos 2016).

- Aynı soyadlı yazarlardan, yayını daha eski tarihli olsa bile adının ilk harfi alfabetik olarak önce gelen kaynakçada önce belirtilir. Örneğin:

Ekşi, F. (2012). *Kritik Bir Bakış Açısıyla Psikoloji Kitapları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ekşi, N. (2011). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta.

- Kaynakçada aynı yazarın çok sayıda kaynağı varsa, kaynaklar eskiden yeni tarihe doğru sıralanarak yazılır. Aynı yazarın aynı yıla ait kaynaklarında harf ile sıralama yapılır. Örneğin: 2000a, 2000b.

-Kaynakçada, aynı yazarın yer aldığı kaynaklardan tek yazarlı olan eser, yayın tarihi daha yeni olsa bile üst sırada yer alır.

Örneğin:

Kirişçi, K. (2014)

Kirişçi, K. ve Erzan, R. (2008)

-Kaynakçada soyadları ve adlarının ilk harfleri aynı olan farklı iki yazar yer alıyorsa, yazarların adları künyede köşeli parantez içerisinde verilmelidir, göndermede ise yazarların ad ve soyadları birlikte yer almalıdır.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Gökhan Kaya, 2011), (Güler Kaya, 2013)

Kaynakçada Gösterimi:

Kaya, G. [Gökhan]. (2011).

Kaya, G. [Güler]. (2013).

-Editörlü kitaptaki bir bölüme şu şekilde atıf yapılır: Yazar(lar)ın soyadı, Yazar(lar)ın adının baş harfi. (Yıl). İlgili bölümüm başlığı. Editör(ler)in soyadı, Editör(ler)in adının baş harfi.(Ed.)/(Yay. haz.)/(Der.). *Eserin adı* içinde (s. x-x). Baskı Yeri: Yayınevi.

Örneğin:

Metinde Görünüm: (Kirişçi ve Karaca, 2015 s.308)

Kaynakçada Gösterimi: Kirişçi, K. ve Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler:1989, 1991 ve 2011 'de Türkiye'ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları. Erdoğan, M. M. ve Kaya A. (Der.) *Türkiye'nin Göç Tarihi* içinde (s. 297-314). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çok ciltli bir çalışmaya şu şekilde atıf yapılır:

Metin İçinde Gösterimi: (Pflanze, 1963-1990)

Kaynakçada Gösterimi: Pflanze, O. (1963-1990). *Bismarck and the Development of Germany* (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Çok ciltli bir çalışmanın tek cildine atıf şu şekilde olur:

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. *Bismarck and The Development of Germany*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rapor ve teknik makalelere şu şekilde atıf yapılır:

Abadan-Unat, N. ve diğerleri (2014). *Avanti I: Yurt Dışında Yaşayan Tür-*

kiye Kökenli Vatandaşların 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerindeki Siyasi Davranışları. Araştırma Raporu. Friedrich Ebert Vakfı.

TTB (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara.

-Resmi Gazeteye şu şekilde atıf yapılır: Resmi Gazete’de yayımlanan kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname gibi resmi belgeler için genel atıf formatı aşağıdaki gibidir: Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). Erişim adresi: <http://xxxx>

Örneğin:

Metinde Gösterimi: (Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Kaynakçada Gösterim: Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

Yazım kuralları ve referans sistemine ilişkin burada belirtilmeyen hususlarda APA 6.0 kurallarına uyulmalıdır.

ÖNEMLİ NOT: Dergide yayımlanmak üzere gönderilen makaleler, kör hakem ve kör Yayın Kurulu yöntemiyle değerlendirilmektedir. Makaleler, Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilerek uygun bulunanlar iki ayrı hakeme gönderilmektedir. İki hakemin görüş ayrılığı durumunda üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulmaktadır. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, makalenin basılmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da geri çevrilmesine karar verilerek bu karar yazara bildirilmektedir. Basımı uygun bulunan makalelerin, yayımlanıp yayımlanmayacağına ve derginin hangi sayısında yayımlanacağına Yayın Kurulu karar vermektedir. Yazar, e-posta yoluyla haberdar edilmektedir. Yayımlanan makalenin yazarına beş adet dergi ücretsiz gönderilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Göç araştırmaları Dergisi’nde yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların fiziki ve elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahiptir. Makalenin yazar(lar)ı tarafından aşağıdaki taahhütnamenin imzalanarak e-posta ya da posta yoluyla tarafımıza ulaştırılması gerekmektedir.

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Derginize göndermiş olduğum
.....başlıklı makalemin daha önce herhangi
bir yerde yayımlanmadığını, yayımlanmak üzere kabul edilmediği ve halen
başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirme aşamasında olmadığını
açıkça bildiririm. Yayına kabul edilen makalemin bütün yayın haklarına Göç
Araştırmaları Dergisi'nin sahip olduğunu kabul ederim

... / ... /20....

Ad Soyad :

Unvan :

Telefon :

Adres :

Elektronik Posta Adresi:

Kurum/Birim :

Makale Gönderim Tarihi :

Open Researcher and

Contributor ID (ORCID) :

İmza :

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:6 • Sayı/No:1 • Ocak-Haziran/January-June 2020

www.goc.gov.tr

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Adres: Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA
Tel : 0 312 422 05 00
Faks : 0 312 422 09 00
E-Posta : gam@goc.gov.tr

www.gam.gov.tr